

Onsdagen den 25 april

Kl. 09.00–16.24

---

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2017/18:494

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:494 Tjänsteföretagens kompetensförsörjning
av Lotta Finstorp (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 25 maj 2018.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang.

Stockholm den 23 april 2018

Utbildningsdepartementet

Anna Ekström

§ 2 Anmälan om granskningsrapport

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialförsäkringsutskottet:

RiR 2018:9 Nekad sjuk- och aktivitetsersättning – effekter på inkomst och hälsa

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2017/18:242 till finansutskottet

Skrivelse

2017/18:104 till finansutskottet

EU-dokument

COM(2018) 173 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 15 juni*.

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Utrikesutskottets betänkande
2017/18:UU14 Mellanöstern och Nordafrika

Civilutskottets betänkande
2017/18:CU30 Bättre möjligheter till finansiering av järnvägsfordon

Socialutskottets betänkanden
2017/18:SoU8 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor
2017/18:SoU15 Folkhälsofrågor
2017/18:SoU33 Dataskydd inom Socialdepartementets verksamhetsområde – en anpassning till EU:s dataskyddsförordning

§ 5 EU:s dataskyddsförordning och lagstiftningen inom Näringsdepartementets ansvarsområden

Trafikutskottets betänkande 2017/18:TU12
EU:s dataskyddsförordning och lagstiftningen inom Näringsdepartementets ansvarsområden (prop. 2017/18:122)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 6 Författningsändringar på finansmarknadsområdet med anledning av EU:s dataskyddsförordning

Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU39
Författningsändringar på finansmarknadsområdet med anledning av EU:s dataskyddsförordning (prop. 2017/18:142)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 7 Riksbankens förvaltning 2017

Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU23
Riksbankens förvaltning 2017 (framst. 2017/18:RB1, framst. 2017/18:RB2, framst. 2017/18:RB3 och redog. 2017/18:RR2)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 8 Riksrevisionens årsredovisning för 2017

Prot. 2017/18:104
25 april

Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU27
Riksrevisionens årsredovisning för 2017 (redog. 2017/18:RR1)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 9 Kreditupplysningslagen och dataskyddsförordningen

Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU37
Kreditupplysningslagen och dataskyddsförordningen (prop. 2017/18:120)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 10 Ändringar i vissa författningar inom Finansdepartementets ansvarsområde med anledning av EU:s dataskyddsreform

Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU41
Ändringar i vissa författningar inom Finansdepartementets ansvarsområde med anledning av EU:s dataskyddsreform (prop. 2017/18:107)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 11 Genomförande av säsonganställningsdirektivet

*Genomförande av
säsonganställnings-
direktivet*

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU21
Genomförande av säsonganställningsdirektivet (prop. 2017/18:108)
föredrogs.

Anf. 1 PAULA BIELER (SD):

Fru talman! God morgon! Vi är här för att, åtminstone lite kort, debatera socialförsäkringsutskottets betänkande om säsonganställningsdirektivet och dess genomförande.

Jag börjar med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 1.

Jag kan helt kort säga att när detta först landade på vårt bord ställde jag mig lite tveksam till om vi över huvud taget behöver regleringar för säsonganställningar, då det ofta handlar om den sortens jobb och yrken som många av våra ungdomar skulle kunna ta, exempelvis som sommarjobb på

sommarlovet eller under andra ledigheter. Säsongsanställningar bör såklart regleras med bättre och striktare arbetskraftsreglering över huvud taget i den mån det finns behov av detta.

Men givet dagens lagstiftning på området noterar vi att genomförandet av direktivet till viss del innebär skärpningar. Vi har antligen en lagstiftning på plats på detta område som kommer att göra det möjligt att exempelvis vägra arbetstillstånd om arbetsgivaren tidigare har påförts sanktioner. Det är något som inte står lika explicit i dagens lagstiftning. Det är steg i rätt riktning, för i vår värld är det självklart att en arbetsgivare som tidigare har utnyttjat illegal arbetskraft inte ska kunna anställa utländsk arbetskraft igen. Kanske ska man inte ens kunna anställa någon över huvud taget, utan beläggas med näringsförbud. Så viktigt är det att vi har respekt för de lagar och regler som gäller i vårt land.

Vi sverigedemokrater har därför valt att i stort ställa oss bakom förslaget. Men det finns saker som hade kunnat vara bättre och saker där inte heller direktivet kräver att de ska vara på ett visst sätt. Därför har vi en reservation som också innebär ett par konkreta lagändringar.

Det handlar delvis om förslaget om att den som regelbundet under flera års tid har haft säsongsanställningar och arbetstillstånd för detta ska kunna tillgodoräkna sig denna tid för att komma upp i tillräckligt mycket samlad tid för att få permanent uppehållstillstånd i Sverige. Vår mening är först och främst att permanenta uppehållstillstånd över huvud taget är orimliga. Man är antingen här av en anledning, och då ska dessa grunder säkerställas för det uppehållstillstånd man har. Eller så är syftet att stanna och leva här permanent, och då ska man ansöka om medborgarskap.

Det är extra orimligt att något som per definition bara sker vid vissa tillfällen och som per definition inte handlar om att stanna i landet permanent ska ge möjlighet till permanent uppehållstillstånd. Därför föreslår vi att man stryker skrivningarna om att även säsongsanställningar ska kunna ligga till grund för den tid som man tillgodoräknar sig när man söker permanent uppehållstillstånd. Vi föreslår att det kvarstår som det är i dag.

Därutöver handlar det om att ett antal fakultativa grunder föreslås, det vill säga att det ska vara frivilligt att återkalla eller vägra uppehållstillstånd i vissa fall. När det gäller återkallande handlar det om att om man till exempel inte uppfyller de villkor som krävs för att få ett säsongsarbetstillstånd från första början ska det vara frivilligt att återkalla uppehållstillståndet. Detta är ganska anmärkningsvärt med tanke på att vi så sent som i höstas konstaterade att det här inte är någon bra lösning. Kritiken mot ett sådant förslag var omfattande, och utskottet backade efter att ha utrett just ett sådant förslag.

Det handlar också om att det görs frivilligt att exempelvis vägra ett uppehållstillstånd för säsongarbete om den som söker arbetet tidigare missbrukat regelverket och inte följt de regler som gäller. En arbetsgivare som har missbrukat reglerna åläggs sanktioner för detta och hindras att anställa igen. Därför är det enligt vår mening också orimligt att den som har kommit hit och missbrukat våra regler och inte följt de villkor som gäller ska kunna anställas på nytt. Det måste gälla lika åt bägge håll; där bör det inte vara frivilligt att vägra. Detta är några exempel, och det finns givetvis fler.

Vi vill också ändra en skrivning om sjukförsäkringar. Vi har talat om detta i flera andra fall. Jag kan direkt säga att vårt förslag skulle innebära att lagstiftningen ser olika ut för olika grupper. Men det beror på att det är detta som ligger på bordet i dag, och vi har haft motsvarande reservationer när övriga lagändringar har legat på bordet.

Enligt vår mening ska det inte räcka med att ha ansökt om en sjukförsäkring, utan man ska ha fått den beviljad för att kunna resa in i landet och arbeta här. Det är dessutom extra viktigt när det handlar om säsongsanställningar, som till sin natur har en kortare status. Där bör sjukförsäkringen vara på plats innan man kommer in i landet för att arbeta här eftersom det inte är rimligt att det är svenska skattebetalare som ska stå för eventuella sjukvårdskostnader, i den mån de behövs för den som bara är här temporärt.

Anf. 2 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! I den proposition vi debatterar i dag finns flera förslag som erbjuder ett relativt bra skydd mot risken att utnyttjas av oseriösa arbetsgivare. Vi i Vänsterpartiet är därför i huvudsak positiva till de förslag som finns i propositionen för att skydda säsongarbetare.

Men i likhet med LO hade vi gärna sett hårdare sanktioner mot arbetsgivare som utnyttjar säsongarbetare från tredjeländer. De förslag på sanktioner som lyfts fram i den utredning som heter *Stärkt ställning för arbetskraftsinvandrare på arbetsmarknaden* hade med fördel kunnat övervägas och läggas fram inom ramen för även denna proposition. Men regeringen gör en annan bedömning. Vänsterpartiet förutsätter att regeringen inom ramen för den proposition om åtgärder för att stärka arbetskraftsinvandrares ställning på arbetsmarknaden som är aviserad till september 2018 lägger fram förslag på hårdare sanktioner mot arbetsgivare som utnyttjar såväl säsongarbetare som andra arbetstagare från tredjeländer.

Vår huvudsakliga invändning mot den proposition vi i dag debatterar är dock det faktum att regeringen inte använder sig av den möjlighet som säsongsdirektivet ger för medlemsstaterna att bestämma att ett bindande anställningserbjudande eller ett giltigt anställningsavtal ska krävas för att ett tillstånd för säsongarbete ska beviljas.

Vi i Vänsterpartiet tycker att regeringen borde ha utnyttjat den här möjligheten och infört ett sådant krav i propositionen. Den uppfattningen delas, inte oväntat, av LO som i sitt remissyttrande anförde att ett giltigt anställningsavtal eller ett bindande anställningserbjudande bör ligga till grund för ett tillstånd för säsongarbete. Det är viktigt att i sammanhanget påminna om att Socialdemokraterna och LO inför valet 2014 presenterade tio ordningsregler för arbetsmarknaden i syfte att skapa ordning och reda på densamma. En av reglerna gällde arbetskraftsinvandrare från tredjeländer. Kravet var att arbetserbjudande måste göras juridiskt bindande.

Den socialdemokratiskt ledda regeringen har nu alla möjligheter att leva upp till sitt vallöfte. I ett första steg bör arbetserbjudandet göras juridiskt bindande för säsongarbetare från tredjeländer i enlighet med den möjlighet som säsongsanställningsdirektivet ger. I ett andra steg bör samma sak gälla övriga arbetskraftsinvandrare från tredjeländer. Det är ett lagförslag som vi förutsätter att regeringen lägger fram i den proposition som är aviserad till september 2018. Men det finns en viss tveksamhet kring detta. Vi hör Socialdemokraterna allt oftare beskriva sig själva som ett

mittenparti, och jag undrar såklart, när jag även hör Socialdemokraternas senaste förslag om arbetskraftsinvandring där man inte betonar just behovet av ett bindande arbetserbjudande, var Socialdemokraterna i dag står när det gäller denna viktiga försäkran för människors möjligheter till lika villkor och ett stopp för utnyttjande.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 3 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande SfU21 och därmed också till förslaget i regeringens proposition 2017/18:108. Jag vill dessutom yrka avslag på övriga yrkanden i motionerna.

Bakgrunden till den här propositionen, om jag tillåts vara lite byråkratisk, är att EU-parlamentet och rådet 2014 antog ett direktiv som handlar om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning, också kallat säsongsanställningsdirektivet. Direktivet trädde i kraft redan i mars 2014 och skulle ha varit genomfört i medlemsstaterna senast hösten 2016.

Säsongsanställningsdirektivet utgör ett led i skapandet av en gemensam EU-politik för laglig arbetskraftsinvandring. Tanken är att direktivet ska tillgodose behovet av säsongarbetskraft inom EU och samtidigt säkerställa rimliga arbets- och levnadsförhållanden för säsongarbetare. Samtidigt ska vi komma ihåg att svensk lagstiftning redan i dag i princip ligger i linje med direktivet.

Som jag sa skulle säsongsanställningsdirektivet redan ha varit genomfört, och förslaget är kraftigt försenat. Därför är det också naturligt att genomföra säsongsanställningsdirektivet med en lösning som ligger nära nuvarande regelverk.

Reglerna om säsonganställningar är som de flesta förstår en del av ett större regelverk för arbetskraftsinvandring. När det gäller arbetskraftsinvandring är två saker viktiga för oss socialdemokrater. Å ena sidan ska Sverige vara ett attraktivt land för högkvalificerad arbetskraft. Det är viktigt, det är riktigt och det är nödvändigt. Å andra sidan måste vi ha funktionella regler som ser till att de personer som kommer till Sverige kommer till bristbranscher och inte till arbeten med låga kvalifikationskrav. Arbetskraftsinvandring får aldrig urholka den svenska modellen.

Som jag har nämnt tidigare här i talarstolen har Riksrevisionen konstaterat att uppemot 20 procent av de undersökta arbetsgivarna betalade arbetskraftsinvandrare under försörjningskravet. Det är helt oacceptabelt. För att kunna upprätthålla den här dualiteten, alltså att vara attraktiva för högkvalificerad arbetskraft men samtidigt se till att arbetskraftsinvandring inte leder till lönedumpning, har bland annat Migrationsverket fått i uppdrag att främja en behovsstyrd arbetskraftsinvandring.

Här behöver mer göras. Kort sagt ska det vara enkelt för seriösa företag att använda sig av arbetskraftsinvandring, men vi måste stoppa fusk.

Slutsatsen av det här är för oss socialdemokrater tvådelad. Å ena sidan behövs ett enkelt och välfungerande system som ger möjligheter till arbetskraftsinvandring av högtbildad arbetskraft och arbetskraft till bristyrken. Å andra sidan vill vi stoppa fusk och tillse att det råder ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Vi måste också få stopp på det faktum att människor utnyttjas av organiserad brottslighet och oseriösa arbetsgivare.

Det som är viktigt att komma ihåg är att den här propositionen enbart rör en mycket liten del av reglerna för arbetskraftsinvandring. Därför är det rimligt att integrera direktivet i befintlig lagstiftning. Annars skulle det finnas risk att lagstiftningen blir ännu mer försenad. Där skiljer vi socialdemokrater oss från både V och SD. Sedan kommer vi socialdemokrater att fortsätta arbeta med att reformera systemet för arbetskraftsinvandring, för det behövs.

Anf. 4 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Det låter kanske lite rimligt att man inte vill gå alltför långt från nuvarande lagstiftning. Precis som jag nämnde i mitt anförande är jag medveten om att ett av de förslag som vi vill se genomföras skulle vara att ändra sig från nuvarande linje. Där har jag alltså viss förståelse för att man säger nej, även om jag tycker att det är oklokt och att man borde börja ändra i rätt riktning.

Men i andra fall handlar det om raka motsatsen, att exempelvis göra det fakultativt, alltså frivilligt, att återkalla uppehållstillstånd när villkoren för ett uppehållstillstånd för arbete inte är uppfyllda. Det är något nytt. Det är dessutom något nytt som utskottet i höstas utredde ganska grundligt, och vi kom fram till att vi inte kan gå vidare med en sådan lagstiftning.

Hur kommer det sig då att man gör det fakultativt i det här fallet när det inte är ett krav? Man hade kunnat göra det tydligt att antingen lever du upp till de villkor som gäller för säsongsanställningar eller så gör du det inte, och om du inte gör det ska du heller inte ha ett uppehållstillstånd för att vara här som säsongsanställd. När det gäller specifikt säsongsanställningar är det ju dessutom korta anställningar. Risken att problematiken som har funnits med så kallade kompetensutvisningar då man har bytt arbetsgivare eller annat och det har skett helt orimliga utvisningar är betydligt mindre här eftersom det handlar om kortare anställningar, säsongsanställningar per definition, där man undersöker om villkoret finns kvar eller om det inte gör det. Man söker per gång. Vad är det som gör att man gör det frivilligt i det här fallet?

Anf. 5 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Först skulle jag vilja säga att det inte är lite rimligt att vi försöker hålla ihop lagstiftningen, utan det är mycket rimligt. Jag tycker faktiskt att det är den enda rimliga vägen att gå.

Jag kan inte hålla med Paula Bieler om att vi går åt ett annat håll när det gäller den här lagstiftningen i förhållande till resten av lagstiftningen. Redan lagstiftningen i dag har olika inslag, och lagstiftningen i dag för andra delar av arbetskraftsinvandringen har också fakultativa inslag. Det är alltså inte så som du säger att det inte finns fakultativa inslag i dagens lagstiftning.

Den här lagstiftningen är byggd för att den ska harmonisera med dagens regelverk. Sedan behövs en reformering av det totala systemet för reglerna för arbetskraftsinvandring. Men om man gör det vid olika tidpunkter riskerar vi att lagstiftningen blir som en hålig ost och att arbetsgivare och arbetstagare kan välja olika delar av lagstiftningen. Det är inte ett effektivt sätt att lagstifta. I stället är det rimligt att genomföra säsongsan-

ställningsdirektivet på det här sättet i harmoni med dagens lagstiftning eftersom lagstiftningen är försenad. Därefter behöver vi reformera reglerna för arbetskraftsinvandring över hela linjen.

Anf. 6 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Mathias Tegnér!

Jag håller helt med. Vi behöver reformera hela lagstiftningen för arbetskraftsinvandring. Jag har också noterat att Socialdemokraterna för bara någon vecka sedan gick ut och sa i princip det som vi har sagt och efterfrågat under ganska lång tid, bland annat att det ska vara en statlig myndighet som ser över behovsprövningar i stället för facken, som tidigare har fått göra det. Vi har pratat om att exempelvis Arbetsförmedlingen är lämpad att göra en sådan översyn eftersom de har ett helhetsgrepp över arbetsmarknaden. Det finns uppenbarligen många synpunkter där Socialdemokraterna närmar sig oss när det gäller arbetskraftsinvandring, och det är rimligt, välkommet och bra.

Jag frågade dock inte i allmänhet om det finns fakultativa grunder på annat sätt eller inte. Jag är väl medveten om att det finns fakultativa grunder både för återkallelse och för beviljande i vår utlänningslagstiftning och i lagstiftningen när det gäller uppehållstillstånd. Jag frågade specifikt om de fall där uppehållstillstånd har beviljats för arbete på vissa villkor som har uppfyllts och där det sedan visar sig att de inte alls har uppfyllts och att de inte finns. Där vill ni göra det fakultativt – det är en specifik paragraf.

Varför ska det vara frivilligt att återkalla uppehållstillstånd om det bevisligen är så att grunden för tillståndet inte existerar och det handlar om den sortens faktorer som innebär att det aldrig borde ha beviljats från första början? Varför ska denna möjlighet över huvud taget finnas? Kommer inte detta fortsatt att leda till de risker som vi har sett tidigare, nämligen att man handlar med arbetstillstånd och att man spelar på reglerna för att låtsas som att det finns vettiga villkor fast det inte gör det och man har gett personen möjlighet?

För vissa arbetsgivare som har fått sanktioner tidigare går det att vägra. Dels är det fortfarande fakultativt, dels innebär detta att de skulle kunna byta, skapa nya skenföretag och så vidare. Detta öppnar upp för en orimlig marknad. Varför inte göra det tydligt att om reglerna missbrukas på något sätt ska det få konsekvenser, oavsett om det är arbetsgivare eller arbetstägare som gör det? Varför vackla kring detta? Varför är det frivilligt?

Anf. 7 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Först och främst, Paula Bieler, blandar du bort korten när du säger att fakultativt betyder frivilligt. Det är faktiskt inte sant, utan det är en egen tolkning bara för att ge spännande effekter här i talarstolen. Fakultativt innebär att man gör en helhetsbedömning av ett antal kriterier.

Återigen: Det är rimligt att ha en lagstiftning som håller ihop, det vill säga att de regler som i dag är fakultativa inom ramen för arbetskraftsinvandring bör fortsätta att vara det tills hela systemet reformeras, så att vi inte får en lagstiftning som blir som en schweizerost.

Det viktigaste här är inte att ha slagkraftiga argument i talarstolen utan att ha en lagstiftning som ser till att människor inte utnyttjas och att organiserad brottslighet inte lyckas ta sig in på detta område. Kort sagt behöver

vi en lagstiftning som fungerar. Därför behövs reformer. Det är inte i säsongsanställningsdirektivet som vi ska göra dessa reformer, för då får vi en lagstiftning som blir som en schweizerost.

Vi behöver en lagstiftning som fungerar, inte slagkraftiga argument här i talarstolen.

Anf. 8 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Häromveckan tog jag med intresse del av Socialdemokraternas förslag om arbetskraftsinvandring, som man går till val på. Där fanns bra besked, bland annat när det gäller någon typ av prövning av arbetsbehov och så vidare, men det som jag tyckte var mest intressant var det som inte sas, nämligen att man vill ha ett juridiskt bindande arbetserbjudande eller anställningsavtal.

Det har i diskussionen om möjligheterna att utnyttja arbetskraft varit centralt från fackligt håll att det finns en sådan möjlighet, för att facket ska kunna följa upp och arbeta emot det utnyttjande som folk drabbas av. I stället säger Socialdemokraterna att de vill ha en straffsanktionerad anmälningsskyldighet för arbetsgivare som ändrar anställningsvillkor.

För mig låter detta inte på något sätt som ett juridiskt bindande anställningserbjudande eller anställningsavtal. Jag undrar vad det här betyder. Är det en positionsförflyttning eller inte?

Anf. 9 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga samma sak som jag sa till Paula Bieler: Vi behöver en reformering av reglerna för arbetskraftsinvandring. Det är inte rimligt att genomföra den typen av förändringar i en liten del av lagstiftningen, för det kommer inte att innebära att vi får en lagstiftning som håller ihop och fungerar. Därför är det helt orimligt och omöjligt att genomföra det som Vänsterpartiet föreslår i dag, eftersom frågan inte är utredd och det inte finns några konkreta förslag.

Vi tycker fortfarande, precis som Christina Höj Larsen refererade till, att det finns två saker som är viktiga när det gäller arbetskraftsinvandring.

Å ena sidan behöver Sverige vara ett av de bättre länderna för att kunna locka till sig högkvalificerade arbetskraftsinvandrare. Där behöver vi vara bäst, vi måste ha ett snabbt system och vi måste se till att Sverige är attraktivt.

Å andra sidan är det helt orimligt att som i dag ha regler som innebär att många av de människor som kommer hit som arbetskraftsinvandrare kommer till branscher där det inte råder brist på arbetskraft och där man inte heller är högkvalificerad. Dessa regler vet vi har lett till lönedumpning och till att organiserad brottslighet rör sig in på delar av vår arbetsmarknad. Därför är de förslag som finns i det uttalande som Christina Höj Larsen refererade till mycket viktiga för att få en arbetskraftsinvandring som fungerar.

När det gäller bindande anställningsavtal är min åsikt att vi behöver se till att det som människor blir lovade innan de kommer till Sverige också blir verklighet när de kommer hit. Men vi behöver utforma det på ett sätt som gör att lagstiftningen fungerar.

Anf. 10 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Det var en väldigt lång omväg till det som jag letade efter, och svaret blev ett lite mystiskt nja.

Vid varje tillfälle som vi har diskuterat arbetskraftsinvandring har jag påpekat en sak som är central: att vi behöver ett juridiskt bindande anställningserbjudande eller något åt det hållet. Jag har påpekat detta i skrivelser, och vi har haft det uppe i utskottet. Men jag ser att Socialdemokraterna konsekvent undviker det. Jag ser det nu också när ni presenterar er politik som ni går till val på. Ni undviker det som är helt centralt för facken och för alla som är på arbetsmarknaden: att människor ska få det som de har utlovats, inte andra villkor.

I ljuset av att Socialdemokraterna numera beskriver sig som ett mittenparti blir detta faktiskt lite svårsmält. Alla är överens – från fackligt håll och alla som har sett det grova utnyttjande som pågår – om att det som skulle kunna fungera och hjälpa är att människor har ett juridiskt bindande anställningserbjudande eller avtal. Men det är det enda som Socialdemokraterna undviker att säga i alla sammanhang.

Hur ska vi tolka det?

Anf. 11 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Tack, Christina Höj Larsen, för den retoriska frågan!

Det är förstås trams att kalla Socialdemokraterna för ett mittenparti. Det är också trams att vi själva kallar oss för ett mittenparti. Socialdemokratin har historiskt alltid varit ett parti för hela svenska folket. Det är också därför Socialdemokraterna har varit ett framgångsrikt parti som har sett till att Sverige är ett av världens mest jämställda länder.

Att hävda att socialdemokratin inte alltid har varit ett parti som vänder sig till hela det svenska folket, såklart med utgångspunkt i det faktum att vi är ett arbetarparti, och att hålla på att skämta om och försöka raljera över det gör mig bara förbannad. Helt ärligt: Under hela 1900-talet har socialdemokratin byggt upp det Sverige som vi ser i dag. Det var samtidigt som Vänsterpartiet fortfarande hade relationer med Moskva. Den typen av diskussioner är lika seriösa som att kalla Socialdemokraterna för ett mittenparti.

När det gäller frågorna är det två saker som är mycket viktiga för facken och LO. Det ena är just det som vi föreslår, nämligen att lågkvalificerad arbetskraft inte, så som i dag, ska ha möjlighet att komma till Sverige. Det innebär en motsättning och ett tryck nedåt på löner. Det är en fråga som har varit mycket viktig för LO, och där har vi nu varit tydliga. Där har vi inte hört lika tydliga svar från Vänsterpartiet.

Det andra är frågan om bindande anställningsavtal. Där säger vi att det är viktigt att man får samma erbjudande eller villkor när man kommer hit som man har blivit utlovad. Däremot måste det utformas en lagstiftning som faktiskt fungerar i praktiken.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 21.)

§ 12 Ändringar i fråga om kommunplacering av ensamkommande barn

Prot. 2017/18:104
25 april

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU20
Ändringar i fråga om kommunplacering av ensamkommande barn (prop. 2017/18:119)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 13 Polisfrågor

Polisfrågor

Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU13
Polisfrågor
föredrogs.

Anf. 12 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Fru talman! Vi ska nu debattera polisfrågor, ett så kallat motionsbetänkande. Som vanligt har justitieutskottets majoritet i full enighet föreslagit tre tillkännagivanden, beställningar till regeringen, för att korrigera saker. Jag ska kort nämna dessa.

Det första tillkännagivandet gäller att det ska bli lättare för Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten att ha ett informationsutbyte för att kunna utmäta egendom som påträffas i polisens verksamhet. Med andra ord handlar det huvudsakligen om stöldgods.

Det andra gäller att man ska få en skyndsam uppstramning av tillgången till id-handlingar för att kunna minska antalet id-stöldar och bedrägerier och göra det svårare för brottslingar.

Det tredje gäller att nu snabbt hitta ytterligare åtgärder för att öka säkerheten på sjukhus. Det är mot bakgrund av att det har blivit allt fler incidenter av våldskaraktär på de platser där man egentligen ska ha vård. Det skapar en otrygghet för både patienter och personal.

Fru talman! Det är så här det börjar. Alliansen lägger fram förslag, Alliansen ser till att det blir en majoritet, Alliansen driver regeringen framför sig. Jag ler lite grann inför den stundande debatten. Vi kommer att få höra om de enorma initiativ som har tagits av den sittande regeringen. I grunden har det börjat i dessa betänkanden. Initiativen kommer från Alliansen. Regeringen har fått en beställning, och det blir politik. Det är så det har fungerat under den här mandatperioden. Det kommer att låta på annat sätt under den här debatten, jag lovar. Men det är så här det fungerar.

Det låter som att regeringen har satsat väldigt mycket pengar på polisen. Men faktum är att de satsningarna hela tiden har legat på framtiden. Under den här mandatperioden, fru talman, har polisen varje år varit i princip underfinansierad. För något år sedan var krisen ganska akut, och man var tvungen att driva verksamheten på kredit. I sista ögonblicket, i vårändringsbudgeten, kunde man skjuta till pengar. Trots att vi alla visste om det, trots att vi pekade på det i budgetdebatterna, så underfinansierades polisen. Vi kommer säkert att få höra att man nu har tagit stora grepp och anslagit

200 miljoner kronor i vårandringsbudgeten. Det är relativt små pengar i en stor verksamhet.

Fru talman! Lite grann måste man le när man ser vilka problem som de 200 miljoner kronorna ska lösa. Det omfattar nästan alla brottstyper plus skyddsutrustning till polisen, men det är bara en engångssatsning, ingenting långsiktigt.

Fru talman! Det första som den här regeringen gjorde var att ta bort målet om 20 000 poliser. Syftet var naturligtvis att kunna spara pengar på polisen. Nu låter det på annat sätt. Nu ska man satsa och gå framåt. Men låt mig nämna några enkla fakta.

När Alliansen hade regeringsmakten ökade antalet poliser. Under den här regeringens tid vid makten har antalet poliser minskat. Det är två enkla fakta. De visar också inriktningen.

Fru talman! Vi har haft en poliskris under ett antal år. Vi får hoppas att den är på väg att vända. Men tyvärr måste vi konstatera att i februari i år var antalet poliser en bra bit under 20 000. Det var den lägsta siffran sedan 2009. År 2010 utökades polisen ganska kraftigt; antalet poliser ökade till över 20 000 poliser. Det var alltså den lägsta siffran på nio år.

Problemet är att utvecklingen inte verkar vända. Det är samma takt på polisavgångarna under de två första månaderna i år som det var under de två första månaderna förra året. Under januari och februari har man tappat 146 poliser. Då kan man tro att de har gått i pension. Självklart går folk i pension, så därför måste vi utbilda fler. Problemet är att det bara är 40 procent av dessa avgångar som är pensionsavgångar. 60 procent är andra avgångar. Takten är densamma, och det är ett problem.

Det ska utbildas betydligt fler. Det är positivt att regeringen har aviserat en ökning av antalet utbildningsplatser, det behövs. Men vad hjälper fler platser när de som finns inte besätts? I januari 2017 var det 160 platser på polisutbildningen som hade tomma stolar. Vid nästa intagning i augusti 2017 var det 107 platser som inte var besatta. I år hade vi den värsta situationen då bara 624 av 800 platser hade en elev. Detta gör, fru talman, att det blir svårt att upprätthålla ens den nuvarande numerären. Vi måste göra någonting nytt med utbildningen, och det är ganska akut.

Under den senaste tiden har jag hört att det har vänt och att resultaten har blivit bättre. Vi hade möte i det nationella insynsrådet i går. Då pekades det på några siffror åt ena hållet och några siffror åt andra hållet, men faktum är att det inte går att se någon typ av statistiska förbättringar när det gäller utredningsresultat och brottsupplärning. Siffrorna ligger på marginalen, och de svänger lite grann från månad till annan. Det verkar inte som att vi bottnat – och detta utifrån en situation som inte kan bli mycket sämre, för då kommer inga brott alls att utredas. Det är alltså en allvarlig situation och en allvarlig kris.

Då blir jag väldigt orolig. En av de åtgärder som har vidtagits nu är att öka antalet förundersökningsbegränsningar. Vad betyder förundersökningsbegränsning? Jo, det betyder att man gör ingenting. Man avskriver. Är det lösningen för att klara upp antalet brott har det inte blivit någon vändning. Jag tycker att det är alarmerande.

Det har naturligtvis varit jobbigt och smärtsamt för polisen med omorganisationen. Men fortfarande har den inte satt sig. Vi får alldeles för många rapporter om långa beslutsvägar, oklara delegationsordningar och poliser som inte vågar fatta beslut. Det måste ändras.

Fru talman! Vi måste nu se till att polis blir ett attraktivt yrke. Vi måste få folk att stanna kvar. Det handlar om att få en anständig lön. För detta anslår vi pengar, och sedan får parterna förhandla. Det handlar om en långsiktig satsning på bra utrustning. Det räcker inte med engångsanslag, och det räcker inte med för lite pengar.

Vi måste ta ett grepp om utbildningen och rekryteringen. Vi har under tio års tid diskuterat en ny polisutbildning. Vissa vill ha en akademisering, andra inte. Detta har förlamat debatten, och ingenting händer. Vi behöver ta ett nytt grepp när det gäller utbildningen. Vårt förslag är att man ska se till att ha en bra grundutbildning för att bli polis. Senare skaffar man sig yrkeserfarenhet, och sedan kan man studera vidare med olika inriktningar – detta för att kunna bli en bra polis. Man kan inrikta sig på utredning eller på ingripande. På sikt ska man naturligtvis även kunna skaffa sig akademiska poäng.

Men vi behöver ta ett nytt grepp om utbildningen nu. Det behövs fler vägar in. Vi behöver få de specialister som krävs. Distansutbildningen måste ha ett tillräckligt antal platser. Så är det inte i dag.

Vi måste skapa en attraktivitet för att söka utbildningarna. Då behöver man göra två saker. Den myndighet som sköter detta måste fungera. Det finns ett tillkännagivande från riksdagen om att göra en översyn av myndigheten. Men det skaver på många håll, och berättelserna om problem är många.

Vi från Moderaterna har lagt ett förslag om att polisyrket ska bli attraktivare på det sättet att när man börjar jobba som polis ska man få sitt studielån avskrivet. Det är ett sätt att öka attraktiviteten och få fler kvalificerade att söka polisutbildningen.

Fru talman! Vi behöver ta nya grepp. Vi måste få stopp på avgångarna. De poliser som slutar måste vi åtminstone på något sätt försöka att hålla kvar. Problemet är att inget händer.

Fru talman! Slutligen handlar det naturligtvis om att få en fungerande organisation, tillräckligt antal poliser och en attraktivitet i yrket. Men det fungerar inte utan resten av systemet. Vi måste fortsätta titta på påföljderna, bland annat vad gäller unga lagöverträdare. Vi måste få en verklighet i diskussionen om mängdrabatten när man har begått många brott. Och återigen: Brott ska utredas. Förundersökningsbegränsningar ska användas så lite som möjligt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 34.
(Applåder)

Anf. 13 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! För motionsbetänkandet om polisfrågor finns det en ganska bra bredd på motioner från Sverigedemokraterna vilka på olika sätt rör polisens arbete. Det handlar bland annat om samarbete mellan myndigheter och vapenlicensfrågor. Vi vill fortsatt göra det enklare för legalt vapenägande. Vi vill också ge utökade befogenheter till ordningsvakter, som har kommit att utgöra ett allt större komplement till polisen. Vi har ju fått färre poliser för varje år som har gått med Stefan Löfven som statsminister. Allt sammantaget är det åtgärder som skulle kunna stärka och effektivisera samhällets förmåga att upprätta lag och ordning i vårt land.

I betänkandet om polisfrågor hanteras också frågan om särskild utlänningskontroll, även om den för i år hanteras förenklat. Det är den lag som

ger Säkerhetspolisen möjlighet att se till att utlännningar som utgör ett terrorhot för vårt land kan utvisas. Det är dock en lag som har stora brister, särskilt när det gäller situationer där verkställighet av utvisningen inte går att genomföra. Vi har fortfarande fall i Sverige där personer som ska utvisas för att de utgör ett terrorhot i stället för att utvisas går omkring fritt i vårt samhälle med en anmälningsplikt hos polisen kanske fem dagar i veckan.

Sverigedemokraterna är det enda parti som förespråkar slutet förvar i de här situationerna till dess att utvisning går att verkställa. Inget annat parti verkar förstå det allvarliga läge med terrorhot som Sverige befinner sig i. Det beror mycket på den migrationspolitik som Miljöpartiet dikterar i regeringen och som Centerpartiet verkar diktera inom Alliansen.

Förvar är också Sverigedemokraternas lösning för att minska behovet av inre utlänningskontroller. Asylsökande som får avslag på sin asylansökan ska inte ha möjlighet att gå under jorden och skapa en massa merarbete för våra myndigheter. De ska sitta i förvar till dess att utvisning kan verkställas.

Om det här förslaget har justitieministern sagt att det skulle vara orimligt att låsa in kanske tiotusentals människor som har släppts in i vårt land. Det är enligt mig ett orimligt svar. Bara för att man har misskött migrationspolitiken ska man alltså inte ta ansvar för följderna, verkar ministerns slutsats vara.

Med Sverigedemokraternas migrationspolitisk hade vi dock inte behövt ha vare sig utökade inre utlänningskontroller eller en kraftig expansion av förvarsplatser för asylsökande. Den pengakarusellen hade vi kunnat rikta mot utsatta delar av välfärden i stället.

Arbetet med inre utlänningskontroller har såklart blivit mer påkallat eftersom samtliga partier här genom åren har tävlat om att ha den mest ansvarslösa migrationspolitiken. Trots att regeringen nu har nyktrat till och utlovat fler verkställda utvisningar lyckas man inte på långa vägar nå sitt mål.

Allt detta hänger såklart ihop. Med färre poliser som ska utföra fler och alltmer komplicerade uppgifter blir resultaten haltande. Det är bland annat därför som många av våra motioner inte bara är bra i sig, utan de är nödvändiga eftersom regeringen har underfinansierat Polismyndigheten.

Med utökade befogenheter för ordningsvakter kan dessa utgöra ett större stöd för polisen, men vi har också en militär i dag som skulle kunna utgöra en resurs för Polismyndigheten. Det handlar inte om att starta ett militärt krig mot civilbefolkningen, som vissa lättskrämda liberaler inbillat sig. Det handlar om att militären ska kunna bevaka fler ställen än skyddsobjekt, utföra uppgifter i samband med gränskontroller, bistå polisen eller räddningstjänsten för den delen i samband med utryckningar i särskilt utsatta områden. Vi vet att läget där är komplicerat och att det inte sällan sker repressalier gentemot polisen.

Låt militären bevaka utsatta polisstationer eller utsatta polisers hem så kanske de som vill bomba eller beskjuta i hämnsyfte kommer på andra tankar. Och om vi använde befintliga resurser med ordningsvakter, militär och polis mer effektivt skulle vi på kort sikt kunna frigöra polisresurser som exempelvis kunde utföra fler inre utlänningskontroller med ett mer tillfredställande resultat.

Vi har i detta betänkande medverkat till tre tillkännagivanden som rör samarbete mellan Kronofogden och polisen, en uppstramning av tillgången på id-handlingar och en översyn om vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att stärka säkerheten på sjukhusen. Det här är tillkännagivanden som vi står bakom. Vi står även bakom samtliga våra reservationer, men i denna debatt väljer jag att yrka bifall endast till reservation 12 om Försvarens stöd till polisen.
(Applåder)

I detta anförande instämde Patrick Reslow (-).

Anf. 14 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Snart är det sommar igen. Förra året hade polisen här i Stockholm en av sina återkommande aktiviteter, nykterhetskontroll, under en sommarkväll i juni. Det hela ägde den kvällen rum på Tranebergsbron, en liten bit västerut härifrån sett, och vid Norrtull. Resultatet var för mig chockerande nedslående. 38 personer greps för rattfylla. Det är ett obegripligt stort antal, och det är förfärande att så många kör påverkade mitt ibland oss.

Men om man väljer att se glaset som halvfyllt är det naturligtvis bra att polisen gjorde denna insats. Förhoppningsvis fick de stopp på dessa 38 personers framfart. När man tänker på det blir man på lite bättre humör. Och glaset är inte bara halvfyllt, utan det är fullt och välsmakande när man sedan läser Kronofogdens rapport från aktiviteten.

Kronofogden och polisen arbetar sedan en tid tillbaka nära tillsammans efter att regelverket justerats för att möjliggöra detta. Det innebär att bilar, kontanter, smycken och klockor kan beslagtas och förverkas från den som exempelvis har stora skulder till sina brottsoffer. Vid den aktivitet som jag nämnde beslagtogs inte mindre än sju fordon samt andra tillgångar till ett värde på närmare 1 miljon.

Detta arbete påverkar tryggheten i Sverige på ett högst påtagligt sätt: Kriminella får allt svårare att njuta av resultatet från sin kriminalitet, och brottsoffer får lättare del av tilldömda skadestånd från en förövare som påstår sig sakna tillgångar men som åker omkring i lyxbilar.

Nu tar vi nästa steg i detta arbete. Alliansens motion om att öppna för att lättare kunna dela information mellan polisen och Kronofogden har vunnit majoritet i utskottet och utgör ett av tre viktiga tillkännagivanden i dag. Och det nedslående i att så många människor sätter sig bakom ratten påverkade gör förra veckans beslut om rattfylla och olovlig körning än mer angeläget. Vi skärpte då straffen för detta.

Fru talman! En annan brottskategori som har gått lite under radarn men som vi måste ägna mer uppmärksamhet åt är bedrägerierna. De har ökat dramatiskt de senaste åren och tar enormt mycket resurser i anspråk från polis, åklagare och domstolar. År 2015 anmäldes 185 000 bedrägeribrott. År 2016 anmäldes 194 000, och polisen räcker långt ifrån till. Ungefär hälften av bedrägerierna är så kallade datorbedrägerier, men det är en underkategori med bred spännvidd. Det handlar om alltifrån falska annonser på Blocket till avancerade hackerattacker. Någonstans mitt emellan finner vi det som kallas id-kapningarna.

För att öka kunskapen om id-kapningar genomförde företaget UC en undersökning bland personer som blivit id-kapade. Det mest slående i resultatet av undersökningen är att det inte handlar om några slarvellar som drabbas, utan det är skötsamma personer med god ekonomi. Män är något mer drabbade än kvinnor, och den mest utsatta åldersgruppen är mellan 26 och 35 år. En klar majoritet har högskole- eller universitetsexamen och en inkomst på över 400 000 kronor per år. Det är också tydligt att de tre storstadsområdena är mest drabbade av det här fenomenet.

Som illustration till att vem som helst kan drabbas kan nämnas till exempel säkerhetsföretaget Securitas vd. En annan person är självaste Leif GW Persson. I det förra fallet var det mycket allvarligt, och det blev besvärligt att reda upp det hela med stora kostnader som följd. I det senare fallet var det fråga om enklare brottslighet men ändå med den förslagna metoden att kapa någons identitet.

Den vanligaste formen av bedrägeri är att någon har beställt varor i den utsattas namn tätt följt av tecknande av telefonabonnemang och kreditkort. Beloppet som bedragaren försöker komma över varierar stort, men över 60 procent av de utsatta berättar att det rör sig om 10 000 kronor eller mer.

Enligt polisen är id-kapning ett lönsamt brott som är relativt enkelt att genomföra, även om vi har infört ett kapningsbrott. Tyvärr är risken att åka fast ganska liten, och om bedragarna åker fast är straffsatserna låga. Detta sammantaget gör att många tidigare våldsbrottslingar – brottslingar som har ägnat sig åt annan form av kriminalitet – har bytt bana och i stället ägnar sig åt id-kapning.

Att styra upp regelverket för identitetshandlingar är ett sätt att göra det svårare för bedragarna att begå dessa brott. Det är därför alldeles utmärkt att vi nu får majoritet även för detta.

Någonting som vi inte kom hela vägen med denna gång tar sin utgångspunkt i en annan modusförskjutning bland kriminella, nämligen bedrägerier och kriminalitet kopplat till välfärdssystemen och LSS. På något sätt verkar det som att de kriminella alltid ligger steget före när det gäller att hitta nya sätt att utnyttja systemens svagheter.

Det råder inget tvivel om att privata företag har mycket att ge när det gäller utveckling av välfärdstjänsterna. De visar ständigt prov på hur verksamheter kan göras effektivare och erbjuda högre kvalitet och större nytta för dem som behöver tjänsterna.

Samtidigt riskerar vi att öppna för bedräglig verksamhet som inte alls handlar om att utveckla en god verksamhet och tjäna pengar på ärliga framgångar utan om att begå brott. Här måste rättsvårdande myndigheter bli mycket bättre. Jag vill därför yrka bifall till reservation 5 under punkt 7 om brott mot välfärdssystemen.

Betänkandet omfattar andra mycket viktiga förslag. Jag står bakom samtliga Alliansens och Centerpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 5.

Anf. 15 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! I detta polisbetänkande tas ett antal viktiga aspekter upp. Som några av våra kollegor tidigare tog upp är situationen vad gäller polisens underbemanning och underfinansiering jätteallvarlig. Den påverkar naturligtvis i form av brister i arbetsmiljö och inte minst arbetsvillkor för poliser i yttre tjänst. Vi står bakom våra reservationer till betänkandet, men

jag vill särskilt lyfta fram reservation 8 om att renodla polisens arbetsuppgifter.

När polisen gick ut i höstas och meddelade att man inte hinner med att utreda grova våldsbrott, anmälda våldtäktsärenden eller sexualbrott sände det en varningens signal till ansvariga politiker. Några månader innan hade rikspolisledningen sagt till regeringen: Om vi inte får mer resurser måste vi säga upp 1 000 medarbetare. Det har gjort att regeringen akut har fått ingripa för att stoppa besparingar som är på gång.

Fru talman! Jag som reser runt i polisregionerna varje vecka vet att det fortfarande pågår besparingar inom svensk polis. Därför återkommer vi med krav i betänkandet att renodla polisens arbetsuppgifter. Underbemannning, besparing, polisbrist och avhopp från yrket gör att uppgiften att renodla polisens arbetsuppgifter blir än mer viktigare.

Fru talman! Det finns inget som provocerar mig mer än när jag hör socialdemokratiska företrädare ända upp till statsminister Löfven som står på pressträffar och säger: Det finns inget viktigare än att renodla polisens arbetsuppgifter så att de kan fokusera på att upprätthålla lag och ordning och förebygga brott. Men det händer ingenting.

Det finns en anledning till att vi återkommande lägger fram kravet till riksdagen att renodla polisens arbetsuppgifter. Socialdemokraterna säger här i ett svar att djurskydd är på väg att flyttas. Men det har inte flyttats. Det har utretts av oss sedan 2014. Betänkandet kom 2016. Nu skriver vi 2018, och det har fortfarande inte hänt någonting.

Poliser kan inte fortsätta att åka omkring och ta hand om upphittade djur. Det måste föras över till länsstyrelsen. Det är bra att det finns ett förslag på gång. Men det dragit över på tiden. Det skulle ha genomförts redan vid årsskiftet enligt den ursprungliga planen.

Vi från Liberalerna kräver också, och det har vi också väckt en motion om, att ansvaret för berusade personer ska föras över till i första hand sjukvården. Socialdemokraterna svarar i betänkandet att det i princip är genomfört. Det är inte sant. Det är polisen som enligt lagen har ansvar för berusade personer.

Fru talman! De senaste fem åren har åtminstone 30 personer avlidit i polisens arrest på grund av felaktiga bedömningar som Polismyndigheten har gjort. Anledningen är att poliser inte har utbildning att göra medicinska bedömningar av personer som har gjort ett överintag av narkotika, alkohol eller för den delen läkemedel. Det är sjukvården som måste göra den typen av bedömningar.

Nej, ansvaret för berusade personer har inte flyttats till sjukvården. Att hänvisa till ett projekt som startade 2014 under alliansregeringen, som pågick till 2016 och utvärderas är inte samma sak.

När det gäller Kriminalvården pågår det sedan snart ett år tillbaka en verksamhet där man har fört över visst ansvar till Kriminalvården. Men jag hör också att det har varit stora problem vid starten och att till exempel Migrationsverket och de som jobbar på förvar inte är helt nöjda med utvecklingen.

Vi nöjer oss inte med det. Vi vill att man återupptar utredningen om att renodla polisens arbetsuppgifter. Det riktades ett krav från riksdagens majoritet att senast den 1 mars återkomma med ett sådant beslut. Nu har vi passerat den 1 mars. Vi är inne april månad.

Regeringen och Socialdemokraterna i synnerhet struntar totalt i riksdagens beslut när det gäller uppdraget att renodla. Jag vill ha ett svar i dag från Socialdemokraterna. Varför levererar inte ni det riksdagen återkommande har krävt av regeringen? Ni kan inte stå och säga att det viktigaste är renodla polisens arbetsuppgifter, och så gör ni ingenting åt det. Det är inte trovärdigt.

Fru talman! Som en konsekvens av polisbristen och underbemanningen är Liberalerna angelägna om att vi ska satsa på ordningsvakter under en övergångsperiod. Vi har i vår tidigare budgetmotion föreslagit 2 000 kommunala ordningsvakter. Vi är det enda partiet i riksdagen som avsätter 500 miljoner i sin skuggbudget för att finansiera de ordningsvakterna.

Vi har sett att kommunernas kostnader för ordningsvakter ökar dramatiskt. Varför? Det är en konsekvens av att vi har nästan 1 000 färre poliser i landet, och det är en konsekvens av Socialdemokraternas politik.

Avslutningsvis vill jag i debatten om detta betänkande särskilt beröra de motioner vi har väckt om att komma åt vapeninsmugglingen av illegala vapen och inte minst handgranater. Även här har vi lagt fram ett antal förslag för att skärpa Tullverkets mandat att ingripa.

De förändringar som har gjorts är inte tillräckliga. Liberalerna säger: Förstärk tullen, inför en ny brottsrubricering – synnerligen grovt smugglingsbrott – och skärp straffen. Även här tycker vi att regeringen agerar alldeles för handlingsförlamat.

(Applåder)

Anf. 16 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Polisen, som vi i dag debatterar, är en central samhällsfunktion. Den är oerhört viktigt för att säkerställa vår trygghet och inre säkerhet. När vi talar om det är det viktigt att komma ihåg att funktionen byggs upp av dem som har valt att arbeta som just poliser. I deras arbetsvardag görs det varje dag enorma insatser. Det måste vi vara väldigt tack samma för.

Vi vet att situationen är ansträngd. Vi har den lägsta polistätheten i Sverige på tio år. Vi kristdemokrater har föreslagit 10 000 fler poliser. Det finns inga genvägar. Det behövs fler poliser i yttre tjänst och i utredningsverksamheten, det vill säga i kärnverksamheten, för att polisen ska klara av de utmaningar som de har för att säkra tryggheten och friheten för medborgare i Sverige.

Vi behöver också en satsning på högre löner och bättre arbetsvillkor för att fler ska stanna i yrket och för att vi ska kunna attrahera flera att gå polisutbildningen. Rekordmånga unga under 40 år har valt att sluta.

Med det betänkande som vi debatterar i dag får Kristdemokraterna igenom en motion som hela utskottet och hela riksdagen kommer att ställa sig bakom. Det handlar om att öka säkerheten på sjukhus. Det krävs kraftiga åtgärder för att komma till rätta med de problem som finns. Sjukvårdspersonal har naturligtvis erfarenhet av att hantera komplicerade patienter och bråk uppstår i ansträngda situationer. Men det är en sak att kanske ha en besvärlig patient och en helt annan att hantera stora grupper av människor som antingen vill skada en patient eller personalen.

Därför behövs fler åtgärder som stärker tryggheten för patienter och personal samt att polisen har bra förutsättningar att förhindra ordningsstörningar. Obehöriga som tar sig in på sjukhus, är med och stör ordningen,

hotar personal och försvårar vård måste lättare kunna avvisas från sjukhuset. Kristdemokraterna vill ha ett besöksförbud för kända orosmakare liknande de tillträdesförbud som i dag finns vid idrottsarrangemang.

Personalen måste skyddas och ges förutsättningar att göra sitt jobb. Men det handlar också om att garantera säkerheten för patienterna, som har rätt till en trygg vård. Hot och våld mot patienter och personal är helt oacceptabelt och måste stoppas.

Problemet är utbrett, fru talman. Polisen skriver i en rapport att exempelvis hemtjänstpersonal och socialtjänst utsätts för trakasserier. Det gäller både hot mot enskilda handläggare och skadegörelse på byggnader. Enligt en rapport från Polisförbundet upplever sju av tio poliser att utsattheten för hot och våld har ökat bara de senaste två åren. Kriminella som grips hotar polisen genom att berätta att de vet var de och deras familjemedlemmar bor. Detta måste samhället reagera skarpt på. När en polis hotas, hotas rättsstaten. Polisen måste fredas.

Angreppen på de vitala samhällsfunktionerna stannar dock inte vid vare sig socialtjänst eller polis. Hot mot vårdpersonal ökar, som jag sa i inledningen, på sjukhus i flera större städer runt om i Sverige.

Enligt en undersökning som SVT har gjort är det inte bara i storstadsregionerna som hotfulla situationer ökar. Även på sjukhus i Norrköping, Borås, Västerås och Uppsala, för att ta några exempel, ökar problemen. I Uppsala vittnar en akutsjuksköterska om att det kan komma gäng om 50 personer, som kallar personalen för könsord och dödshotar dem. Hoten är så vanligt förekommande att personal inte ens alltid tar dem på allvar. Så långt har normaliseringen av hotfullt beteende gått på våra sjukhus. I Malmö berättar personalen på Skånes universitetssjukhus att de har hotats till livet i situationer som rör gängrelaterat våld. Problemen inträffar bland annat när anhöriga och vänner till den skadade samlas i väntrummen.

Hot och våld inom vård och omsorg leder till psykiska, fysiska och ekonomiska konsekvenser för den drabbade, för arbetsplatsen och för hela samhället. Både vårdtagare och anställda kan uppleva oro för att utsättas för våld i vården. Det är både ett allvarligt vårdproblem och ett arbetsmiljöproblem.

Vi ser – och det här är ett tecken på det – en våldsspiral som nu har tagit sig in på sjukhusen. Sammantaget bidrar allt detta till ett angrepp mot vitala samhällsfunktioner, något som verkar allvarligt nedbrytande på grundläggande normer i samhället. Kan inte ett socialtjänstkontor eller ett sjukhus vara fredat från angrepp finns det snart inga platser i samhället som är det.

Det är extra allvarligt när angrepp drabbar dem som försöker rädda liv, en grundläggande uppgift för staten. När det gäller organiserade angrepp mot personer som är anställda inom vitala funktioner bör straffen skärpas, särskilt när angreppen är organiserade. Det behövs ett stärkt straffrättsligt skydd för hälso- och sjukvårdspersonal, det är utskottet överens om, men det behövs fler åtgärder.

Därför är jag glad att riksdagen i dag kommer ställa sig bakom Kristdemokraternas motion om att öka säkerheten på sjukhus och göra en översyn av vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att stärka tryggheten för patienter och personal och för att ge polisen förutsättningar att förhindra ordningsstörningar. Obehöriga som tar sig in på sjukhus och stör

ordningen, hotar personal och försvårar vård måste lättare kunna avvisas från platsen.

Fru talman! Jag står även bakom övriga reservationer som vi har medverkat till i detta betänkande, liksom tillkännagivandena. Det är en reservation som handlar om att polisen måste ha bättre kompetens att arbeta på nätet. Vi ser hur näthat sprider sig, och vi vet givetvis att många i dag inte drar någon gräns mellan vad som sker på nätet och vad som sker i den fysiska verkligheten. Det är lika verkligt på nätet.

Internet får inte vara ett laglöst land, och därför måste polisen ha bättre kompetens, vilket vi beskriver i reservation 2. För tids vinnande yrkar jag dock bifall endast till reservation 5, som Johan Hedin redogjorde för i ett tidigare inlägg.

(Applåder)

Anf. 17 ELIN LUNDGREN (S):

Fru talman! I dag debatterar vi alltså polisfrågorna. När jag kom in i riksdagen 2010 och började jobba med polisfrågorna i justitieutskottet var frågan inte alls lika het som den är i dag. Det är en väldigt stor skillnad.

I dag är ju de viktiga frågorna om kriminalitet och polisen några av de mest omdebatterade politiskt. Sverige ska förstås ha ett rättsväsen som fungerar på ett bra sätt. I dag pratar vi om polisen, men vi ska komma ihåg att de förstärkningar som vi behöver göra gäller rättskedjans alla delar.

I går kom SOM-institutets rapport som visade att utvecklingen vad gäller förtroendet för polisen nu har vänt efter två år med sjunkande siffror. Andelen som nu känner ett stort förtroende för polisen är 58 procent, vilket är en ökning med 6 procentenheter. Det känns bra, men vi behöver naturligtvis jobba med polisverksamheten så att ännu fler känner ett stort förtroende. SOM-institutet är, om någon funderar på det, en oberoende opinions- och undersökningsorganisation vid Göteborgs universitet som bland annat mäter svenskarnas attityder.

När jag lyssnar på den här och många andra debatter är det lätt att konstatera att det fungerar så i politiken att några partier sitter vid regeringsmakten, och de kan som bekant växla. Då gör man vissa saker. Andra är i opposition och ifrågasätter eller bjuder över, precis som det ska vara. Särskilt klösig blir det väl förstås ett valår.

Jag kan konstatera, precis som moderaten förutsåg tidigare i debatten, att den nuvarande regeringen ihop med Vänsterpartiet nu använder sin regeringsmakt för att göra den största satsningen på polisen som vi har sett i modern tid. Det såg vi inte med alliansregeringen. Trots det raljerade Kristina Hammarbergh om detta tidigare, och det finns väl ingen anledning att gräva särskilt djupt i det. Man gör de prioriteringar man gör, och det har många anledningar.

Vi får också komma ihåg att Alliansens budgetar styrde en bra bit in på den här mandatperioden, och då kunde vi inte se denna satsning på polisen. Hade vi upprätthållit den tidigare höga utbildningstakten när det gäller nya poliser hade vi kanske inte varit i det läge som vi är i just nu. Under alliansregeringen gjordes det en stor och viktig utbildningsatsning för att nå upp till 20 000 poliser. Sedan hände något, och långt färre poliser utbildades. Varför slog man av på utbildningstakten?

Det tar ett gäng år att utbilda nya poliser, och därför har vi nu en efter-släpning. Att vi har ökat takten betyder dessvärre inte att vi är klara med det här i morgon, men om man krasst tittar på matematiken ser det nu ut så att vi sedan 2010 och fram till nu har legat på ungefär samma nivå när det gäller antalet poliser. Det kommer att vara något lite högre när den här mandatperioden är slut än vad det var när den började.

Befolkningen växer, och då blir det färre poliser per invånare. Det är förstås enkel matematik, och det gör vi någonting åt nu. Vi är överens om att göra det, och det tycker jag är en enorm styrka. Regeringen aviserar också att den noggrant ska följa utvecklingen för att polisen, liksom övriga rättsväsendet, ska få de bästa förutsättningarna framöver.

Att människor ska vilja jobba inom Polismyndigheten som poliser eller som civilanställda är förstås avgörande för hur bra tryck vi kan få i verksamheten. För att hålla i det här framöver behöver vi veta att det finns ett strukturerat arbete. Det gör det, och det kräver en hel del av polisen.

Det har gått en tid sedan omorganisationen som vi gjorde trädde i kraft den 1 januari 2015. Det var den största omorganisationen i en statlig myndighet på väldigt länge. Målet var att få en tydligare styrning, bättre förutsättningar, högre kvalitet, ökad kostnadseffektivitet och naturligtvis förbättrade resultat. Vi är alltså på gång.

I går hade vi nationellt insynsråd med polisen, och då konstaterade den nye rikspolischefen Anders Thornberg att organisationen nästan är satt – vissa diffar finns fortfarande – och att han inte har för avsikt att ändra några större saker i den om det inte dyker upp något som faktiskt måste ändras. Om han ser de behoven har han i så fall möjlighet att göra detta.

Det vi behöver göra är helt enkelt att bemanna organisationen så att vi får fler poliser som fyller ut kostymen. Regeringens mål är att Polismyndigheten ska ha 10 000 fler anställda 2024. Med lite plus och minus uppfattar jag att det är ungefär samma mål som vi har rakt över politiken. Det betyder att det ska vara 6 000 fler poliser än vad det är i dag.

På totalen vad gäller både poliser och civilanställda betyder det att Polismyndigheten fram till 2024 kommer att behöva rekrytera 22 000 nya anställda. Om vi har en sådan tur att det sitter människor hemma, kanske unga på väg ut på arbetsmarknaden, och tittar på debatten och funderar på vad de ska ägna sin tid åt i framtiden, om de vill vara säkra på att få ett bra jobb, skulle jag verkligen vilja göra reklam för att man söker sig till polisen.

Jag uppfattar att Polismyndigheten själv verkligen har förstått allvaret i hur man måste arbeta med att vara en attraktiv arbetsgivare. Polisen gör, som jag sa tidigare, ett genomgripande arbete med sikte på just 2024. Man säger att det är genomförbart för myndigheten att växa, och det är främst lokalpolisområdena som behöver bemannas. Men vi fick också en hälsning i går på mötet i insynsrådet, nämligen att det är viktigt med politisk enighet och en politisk uthållighet för att arbetet ska fungera framöver. Det är en uppmaning som vi alla får ta till oss.

Polisen gör alltså sin del av arbetet, och regeringen följer upp. Det betyder att regeringen också har möjlighet att korrigera olika saker efter behov.

Jag vill också framföra att polisen inte verkar i ett vakuum. Polisen kan inte vara den myndighet som själv ska lösa uppkomna problem i samhället.

Hur väl polisen lyckas, vilka förutsättningar polisen får för att göra det man ska göra är avhängigt av hur andra instanser klarar sina uppgifter.

Klarar skolorna av att ge eleverna en så bra utbildning så att de får godkända betyg? Det bästa brottsförebyggande arbete vi känner till är att elever klarar sin skolgång.

Klarar psykiatrin att ta hand om de människor som är i behov av vård, eller kommer polisen att behöva lägga sin tid på att möta människor som mår dåligt?

Kommer kommunernas socialtjänster att vara tillräckligt bemannade för att ta emot orosanmälningar för unga som behöver stöd? Annars kommer polisen att behöva plocka upp dem.

Därför vill jag, avslutningsvis, nämna att förutom den ekonomiska satsning vi gör på polisen lägger regeringen och Vänsterpartiet också mycket pengar till kommuners, landstings och regioners välfärdsarbete – förutom att de verksamheterna också behöver växa helt enkelt för att polisen inte ska stå där ensam och lösa de problem som uppstår när samhället inte fungerar som det ska.

(Applåder)

Anf. 18 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! För ordningens skull vill jag yrka bifall till vår reservation 8 i betänkandet eftersom det blev otydligt från talarstolen.

Jag har lyssnat noga på Elin Lundgren, och hon kommenterade över huvud taget inte frågan om att renodla polisens arbetsuppgifter. Elin Lundgren säger att Polismyndigheten har förstått allvaret och vidtar åtgärder. Frågan är om Socialdemokraterna och regeringen har förstått allvaret. Det har ni uppenbarligen inte gjort. Här pratar ni om fler platser på polisutbildningen när det finns hundratals tomma platser. Den här terminen är det 250 tomma platser.

Ni säger inte så mycket om underbemanningen. Jo, ni säger att ni vill ha 10 000 fler polisanställda till 2024. Det är helt orealistiskt. Ingen jag känner tror på de siffrorna, inte ens lärosätena. Hur granskar man det uttalandet kopplat till er trovärdighet? För ett år sedan ville ni lägga bara 100 miljoner till Polismyndigheten. Kan Elin Lundgren berätta för mig hur 100 miljoner, varav 75 miljoner skulle gå till polisen och 25 miljoner till åtgärder mot cabotageverksamhet, skulle bidra till att expandera med civila och poliser till 2024? Det är obegripligt.

Men huvudfrågan är: Varför levererar ni inte det riksdagen har beslutat om i fråga om att renodla polisens arbetsuppgifter, med tanke på den arbetsmiljö som de kvarvarande poliserna och de civila medarbetarna arbetar i?

Anf. 19 ELIN LUNDGREN (S) replik:

Fru talman! Roger Haddad frågar om renodlingen av polisens arbetsuppgifter. Det har vi diskuterat tidigare. Vi fick också i Rogers anförande veta något om de två stora sakerna som har lyfts bort från polisen, bland annat transport av personer, som har lyfts över till Kriminalvården, och att ta hand om djur, som har lyfts över till länsstyrelserna.

Roger Haddad pekade på hur svårt det är att lyfta bort stora sjok från polisen. Det ska absolut göras. Det betyder att de sakerna ska lyftas över till någon annan som ska bli ansvarig. Roger vet, precis som jag, att detta

har varit svårt och inte har mottagits särskilt väl av de myndigheter som ska ta över uppgifterna. Jag säger inte att detta inte ska göras, men jag säger också att sådana saker inte är gjorda i en handvändning.

Ibland brukar det refereras till att en nedlagd utredning ska tas upp igen. Om jag har förstått Roger Haddad rätt är det, förutom de saker vi har nämnt fanns med i det arbetet, fråga om att lyfta bort från polisen inspektioner av gruvhål och tivolin. Jag tror att jag är rätt underrättad på den punkten.

Vi diskuterade frågan i går med Anders Thornberg på mötet i insynsrådet – med all respekt för att Roger Haddad inte sitter med där. Då är det inte så konstigt att han inte vet. Det Anders Thornberg berättade för oss var att det just nu pågår en diskussion mellan polisen och regeringen om hur man ska gå vidare med dessa frågor. Jag känner mig trygg med att polisen och ministern även i fortsättningen kommer att ha dessa diskussioner om hur man ska renodla polisens verksamhet, vilket vi är överens om är viktigt, så att polisen kan ägna sig åt sin kärnverksamhet.

Anf. 20 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! I det betänkande som ligger på vårt bord i dag finns det senaste tillkännagivandet refererat om att regeringen ska återkomma senast den 1 mars med en ny utredning om att renodla polisens arbetsuppgifter eller att återuppta den gamla utredningen.

Det handlar inte bara om gruvor, utan det handlar också om tillstånd och passfrågan. Men i direktivet stod det att man även kan ta upp andra exempel på renodling. Sedan får politiken göra en bedömning om det är rättssäkert och den bästa lösningen att ta bort en uppgift eller om den ska finnas kvar.

Vad dina ministrar i regeringen gjorde i februari 2015 var att aktivt fatta beslut om att lägga ned utredningen. I betänkandet från i höstas när beslutet fattades står det tydligt refererat att regeringen inte har tagit några andra initiativ för att renodla polisens arbetsuppgifter.

Jag menar att debatten inte hänger ihop. Man anser att polisen är underbemannad och underfinansierad samt att många lämnar polisyrket på grund av stress och press. Men uttrycket att göra polisyrket attraktivt handlar inte bara om lön, utan det handlar också om ledning, mandat, struktur och att få resurser ända ned till det lokala polisområdet. Det handlar även om att renodla polisens arbetsuppgifter. Det är därför Liberalerna är så engagerade i frågan, och det är därför vi är kritiska till hur Socialdemokraterna har hanterat frågan.

Anf. 21 ELIN LUNDGREN (S) replik:

Fru talman! Då repeterar jag att jag är underrättad om att dialogen pågår, just för att få till en bra renodling av arbetsuppgifterna i fortsättningen. Jag uppfattade också att Roger Haddad inte gärna ville problematisera att det kanske inte är så lätt som vi önskar att lyfta bort arbetsuppgifter från polisen till andra myndigheter. Det är naturligtvis något vi måste ta i beaktande.

Roger Haddad nämnde också i sitt första anförande vikten av att det blir fler poliser. Jag vill då ta tillfället i akt att fråga honom, eller någon annan, om varför ni slog av på utbildningstakten 2010 vad gäller utbildningen av nya poliser.

Anf. 22 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Nu talades det återigen om satsningarna. Men låt oss nu vara ärliga och konstatera att satsningarna ni har pratat om så många gånger är ett uppdrag ni har gett till en annan regering än er egen. Det har hela tiden varit skrivet långt fram i framtiden. Under den här mandatperioden har polisen haft problem med ekonomin eftersom polisen har varit underfinansierad. Så ärliga kan vi väl vara.

Ja, det var möte i insynsrådet i går, och jag tycker att rikspolischefen var tydlig. Ja, han anser, precis som Roger Haddad för fram, att man måste se över polisens arbetsuppgifter.

Elin Lundgren! Det är inte rikspolischefens ansvar. Det är Justitiedepartementets ansvar. Det är Justitiedepartementet som äger regelverket. Det är dags att göra någonting.

Rikspolischefen konstaterade också att vad gäller personalbemanningen kommer det att vara ett tufft år. Det var den information vi fick i går.

Frågan har blivit het, sa Elin Lundgren. Ja, det är så det fungerar i politiken. När saker inte fungerar blir det hett. När saker fungerar blir det inte hett. Då är det ingen debatt. Då är folk nöjda. När Alliansen hade regeringsmakten var frågan inte het. Nu är den het. Varför? Jo, det fungerar inte.

Det räcker inte att som enda politik skylla på Alliansen och sedan hoppas på turen. Om vi har tur kommer vi att klara av att bemanna. Det räcker inte som politik. Man måste också ha en egen politik.

Det vore bra om Elin Lundgren kunde berätta hur många poliser som har slutat sedan ni tog över regeringsmakten. Det är fortfarande ett faktum att det blev fler poliser under Alliansens tid, och enligt min uppfattning och enligt de siffror jag har från polisen har det blivit färre under den här perioden. Hur många har slutat?

Anf. 23 ELIN LUNDGREN (S) replik:

Fru talman! Jag har inte den matematiken i huvudet. Däremot kan jag konstatera precis det jag sa i mitt anförande: Det har varit ungefär lika många poliser, plus minus några hundra, hela tiden sedan 2010.

Det som Krister Hammarbergh sa tidigare i sitt anförande, att det slutade lika många poliser de två första månaderna av det här året som det förra, stämmer inte heller. Skillnaden är ytterst marginell, men faktum är att det är färre. Vi fick också veta att takten för hur många som slutar hos polisen slog av från och med juni förra året. Då vände trenden. Det är bra.

Vi är helt överens om att vi behöver ha fler poliser. Det har vi diskuterat hela tiden. Men som sagt: Om beräkningarna stämmer kommer vi att ha fler poliser när den här mandatperioden är slut än när den här mandatperioden började.

För att den inte ska bli enbart retorisk ställer jag frågan till Krister Hammarbergh: Varför slog alliansregeringen av på utbildningstakten för poliser under sin regeringstid?

Anf. 24 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Nu är ni där igen – den enda politik ni har är att skylla på Alliansen.

Det tar två år att utbilda en polis. Ni har haft regeringsmakten i fyra år. Polisutbildningen var dimensionerad efter 20 000 poliser, och det låg på den nivån då. Därefter, under er regeringstid, har det uppstått en kris när

allt fler poliser har slutat. Då måste man snabbt justera detta. Det har ni väntat med under flera år. Ni har haft regeringsmakten i fyra år. Det räcker inte längre att skylla på Alliansen. Ni måste göra någonting själva.

Elin Lundgren kunde alltså konstatera att vi har färre poliser än tidigare. Hon säger ”ungefär lika många”; hon vill inte ta ordet färre i sin mun.

Men låt oss komma tillbaka till diskussionen om hur vi ska fylla utbildningsplatserna. Det räcker ju inte att vi har fler utbildningsplatser om vi inte har fler elever. Då räcker det inte med tur, enligt min uppfattning. Vi måste göra någon typ av satsningar. Vi måste göra arbetet attraktivt vad gäller lön och utrustning. Vi måste ta ett nytt grepp vad gäller utbildningen.

Har ni socialdemokrater någon plan för hur ni ska göra polisyrket attraktivare? Jag har aldrig hört er prata om det.

Anf. 25 ELIN LUNDGREN (S) replik:

Fru talman! Jag vet att Moderaterna gärna refererar till att vi har en poliskris och vill att vi ska ta det ordet i vår mun, så nu gjorde jag det.

Om det nu är så att vi har en så kallad poliskris, då kan vi konstatera att den har uppkommit efter åtta års styre av Alliansen. Jag märker också att jag inte får något bra svar på varför man inte har sett till att utbilda fler poliser. Det kan ju inte vara så att man plötsligt kom på att man skulle ha det nu men inte 2014.

Det sägs också att vi inte har några planer. Vi har precis presenterat de satsningar som vi vill göra. Ändå heter det att det att vi bara hoppas på turen. Det tycker jag är väldigt knepigt.

När det gäller polisutbildningen har vi varit tydliga med att vi kommer att öppna två nya polisskolor i nya delar av landet. Vi vet ju att allt handlar om tillgång och efterfrågan. Ökar man då tillgången till utbildning tänker vi oss att fler kommer att söka.

En annan sak som vi tror är viktig när det gäller polisutbildningen är att satsa på distansutbildningar av olika slag. Jag kommer från Gävleborg, en del av landet som verkligen lyfts av att det blivit möjligt att studera till polis i mitt län. Jag tror att vi behöver göra stora satsningar för att personer som inte vill flytta för att studera ska kunna bo kvar och göra ett jättebra jobb där de bor.

En tredje sak som vi vill göra är att göra polisutbildningen till en högskoleutbildning, som vi tror skulle attrahera fler sökande än dagens utbildning.

Anf. 26 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Anförandet från Elin Lundgren, Socialdemokraterna och regeringen föranleder en hel del följdfrågor.

Till att börja med fick vi för första gången höra ett regeringspartis företrädare tala om poliser i förhållande till befolkningen. När jag tidigare har tagit upp den frågan med Anders Ygeman har han förfäktat att den jämförelsen är helt irrelevant. Där kommer jag till en fråga senare. Men först har jag en fråga som gäller antalet polisutbildningsplatser.

Vi får höra här att anledningen till att det ser ut som det gör i dag är att Alliansen drog ned på utbildningsplatser 2010. Då är min konkreta fråga: Hur såg Socialdemokraternas förslag ut gällande utbildningsplatser 2010? Vi kan ta det också för 2011, 2012 och 2013. Hur såg det ut? Föreslog ni

att vi skulle utbilda fler poliser? Annars blir ju er kritik mot Alliansen helt irrelevant.

Men det var under er tid i opposition. Vi kan fortsätta. Hur såg det ut när ni tillträdde som regering hösten 2014? Hur många utbildningsplatser hade regeringen och Socialdemokraterna föreslagit då? Hur såg det ut 2015 och 2016? Det skulle jag vilja ha ett svar på för att kunna sätta det här i någon sorts rimlig relation till den kritik ni framför mot Alliansens regering. Också jag förhåller mig förvisso kritisk till den. Men vi har till skillnad från Socialdemokraterna haft en annan politik och en annan ambitionsnivå redan från första dagen denna mandatperiod, då vi föreslog att man skulle utbilda 7 000 fler poliser.

Svara gärna på hur det såg ut, år för år, 2010, -11, -12, -13, -14, -15 och -16. Hur många fler utbildningsplatser har regeringen föreslagit?

Min andra fråga är: Kommer ni att ha en fortsatt utbildningstakt för poliser som förhåller sig till befolkningsutvecklingen i vårt land?

Anf. 27 ELIN LUNDGREN (S) replik:

Fru talman! Adam Marttinen har rätt i att vi inte har haft ett avvikande förslag. Skälet till att jag ställer den här frågan till Moderaterna är naturligtvis att de kritiserar oss så hårt nu och vill föra fram att antalet poliser skulle vara enbart vårt fel. Jag vill nog säga att vi har ett gemensamt ansvar för det.

Antalet poliser, som Adam började tala om, är naturligtvis jätteviktigt. Men det handlar också om vad poliserna faktiskt gör. Det har vi inte talat så mycket om i den här debatten. Finns det tillräckligt med polisforskning i det här landet? Använder man de mest moderna metoderna? Det vill jag bara passa på att säga i det här replikskiftet. Det är lätt att vi fastnar i antalet poliser och även civilanställda. Det är inte alls ovidkommande; tvärtom är vi överens om att det behövs många. Men det är också oerhört viktigt vilka arbetsmetoder man jobbar med och vilka förutsättningar man har. Tidigare i debatten talades det till exempel om it-brottslighet. Vi vet att övergrepp på barn är ett exempel på allvarlig brottslighet på nätet. Att man har tillräckligt god kompetens för att kunna jobba med detta är jätteviktigt, och då är väl inte antalet det viktiga utan just kompetensen.

Anf. 28 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Tack för klargörandet att det finns en gemensam skuld i förhållande till förra mandatperioden och dessförinnan!

Om man har en utbildningstakt som sätter ett mål om ett antal poliser och sedan struntar i vad som händer med samhället i övrigt är det klart att man kommer att få problem. Det är därför Sverigedemokraterna har föreslagit att man ska relatera antalet utbildningsplatser till befolkningsutvecklingen så att polisens kapacitet alltid står i relation till hur befolkningsökningen ser ut. Annars kommer man till den punkt där befolkningsutvecklingen har ökat kraftigt och polisorganisationen är underdimensionerad för det uppdrag den står inför.

Visst, ett gemensamt ansvar i opposition kan vi vara överens om. Men då kommer vi till dagens situation, där Socialdemokraterna och den röd-gröna regeringen har haft ansvaret sedan 2014. Då vill jag fråga: Hur har utbildningsplatserna sett ut där? Det är faktiskt ert ansvar att svara på frågan varför vi har så få poliser i dag, och det är ert ansvar i regeringen att

svara på frågan varför ni inte föreslog fler utbildningsplatser under den här mandatperioden förrän hösten 2017. Det är min andra fråga.

Om kritiken mot någon annan i något annat sammanhang ska vara relevant måste ni kunna svara på vad ni har gjort under den här mandatperioden. Hur många fler utbildningsplatser har vi fått under den här mandatperioden, fram till dagens datum?

Ska man utbilda fler poliser kan man inte bara gå från noll till hundra på ett år. Då kommer man att få problem. Det är detta vi har sett på våra utbildningsplatser. Det är svårt att få in så många fler som regeringen nu säger att man behöver. Detta är också ett av skälen till att vi inte kommer att nå regeringens föreslagna mål om 10 000 fler polisanställda fram till 2024.

En annan del är såklart, som många har varit inne på, yrkets attraktivitet. Många partier i opposition, även Sverigedemokraterna, föreslår att man ska titta på lönefrågan och ta ett större ansvar för den för att se till att fler söker sig till utbildningarna. Det är två saker som regeringen har misslyckats med.

Anf. 29 ELIN LUNDGREN (S) replik:

Fru talman! Det regeringen har gjort under denna mandatperiod är att titta på hur polisutbildningen borde se ut. Jag nämnde att vi har tittat på möjligheten att göra den till en högskoleutbildning. Där har vi tyvärr inte fått fram något förslag ännu.

Vi har satt målet att det ska vara 6 000 poliser till 2024, och vi har dimensionerat utbildningen för det. Vi har öppnat en ny polisutbildning, och det kommer att komma en till, vilket jag redan har redogjort för. Det betyder att vi har alla förutsättningar att nå vårt mål.

Jag skulle vilja berätta om en sak till som har gjort det svårare att få in poliser på de befintliga utbildningsplatserna, nämligen nedmonteringen av Rekryteringsmyndigheten, som har skött antagningen till polisutbildningen. Det är också den myndigheten som testar värnpliktiga. Den nedmonterades, och det säger jag inte för att det är ett politiskt spel, under alliansregeringen. Det är egentligen först nu man är tillbaka med full kapacitet för att kunna testa alla som är sugna på att bli poliser.

Vad gäller lönefrågan är min enkla bild att den ska lösas mellan parterna. Polisernas löner ska absolut finansieras av politiken, men vi ska inte lägga oss i hur höga de ska vara.

Adam Marttinen sa att man inte kan strunta i vad som händer i samhället i övrigt och bara tala om satsningen på polisen. Det håller jag verkligen med om. Därför är ett brottsförebyggande arbete bland det viktigaste vi gör, vilket jag också har nämnt tidigare. För ungefär ett år sedan släppte polisen ett brottsförebyggande program, med många satsningar och pengar för att förebygga brott så att polisen helt enkelt får mindre arbete att göra – apropå att bry sig om vad som händer i samhället i övrigt.

(Applåder)

Anf. 30 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi polisfrågor – ett stort antal motionsbetänkanden som rör polisens arbete, metoder, prioriteringar, utrustning med mera. Jag vill inleda med att tacka alla dem som i dag arbetar inom svensk polis, poliser såväl som civilanställda, som gör ett mycket gott arbete för

att vårt samhälle ska vara tryggt och för att vi andra ska kunna verka i våra olika roller.

Polisens arbete är otroligt viktigt, inte minst i de områden där polisen nu kraftsamlar för att mota tillbaka kriminaliteten där den har fått ett alldeles för starkt fäste, så kallade särskilt utsatta områden. Det är viktigt för tilltron till demokratin och samhället, för att mänskliga rättigheter ska upprätthållas för alla, för att kvinnor ska kunna känna sig lika trygga på gatan som män och för att motverka våld i hemmen, hedersvåld och sexualbrott. Jag tycker att det är glädjande när det konstateras att polisen nu snart har fyllt många av våra häkten med dem som har begått allvarliga brott.

Det finns stora utmaningar. Men låt oss inte bara svartmåla; låt oss också glädjas när skjutningarna minskar. Det ligger nämligen mycket hårt arbete bakom detta, arbete som utförs av poliser i vårt land. Om vi som politiker aldrig stannar upp och ser och tackar dem för deras arbete är det vi som skadar attraktiviteten i yrket. Då har vi också en skuld till att färre än vi behöver vill söka.

Faktum är nämligen att det inte är färre som vill bli poliser, utan det är vi som har höjt ambitionsnivån. Nu är det upp till oss att gemensamt se till att det blir ännu fler som vill axla det viktiga ansvar det innebär att vara polis i vårt land.

I går såg vi hur det oberoende SOM-institutet presenterade nya siffror som visar att förtroendet för polisen ökar hos svenska folket. Jag tycker att polisen förtjänar varenda procent av ökning, inte minst efter det otroligt fina agerande som vi såg efter terrorattentatet på Drottninggatan. Jag tror att detta är en bidragande orsak. Under tiden därefter talade många, politiker och andra, om hur viktig polisen var och hur väl den utförde sitt arbete. Sådant spelar roll.

En annan åtgärd som är viktig för att polisyrket ska bli attraktivare är utbildning. Fru talman! Det gläder mig oerhört att Moderaterna nu öppnar för att vi ska kunna samlas för att gemensamt modernisera polisutbildningen.

Miljöpartiet har gått till val på att göra polisutbildningen till en riktig högskoleutbildning. Lärosätena har redan påbörjat det arbetet, för de ser att det gör deras utbildningar mer attraktiva och att den utbildning som i dag erbjuds polisstudenter är så pass bra att man faktiskt förtjänar högskolepoäng, precis som sjuksköterskorna, som också läser till praktiska yrken.

Jag ser verkligen fram emot fortsatta samtal. Vi ska se till att polisutbildningen får en högre status och på ett bättre sätt kopplas till forskning, så att de polismetoder som används kan vässas och så att vi kan ligga i framkant och ha en polis som lär sig av forskningen men, framför allt, också kan forska. Man ska inte behöva ha en annan utbildning för att kunna forska om polismetoder. Det ska faktiskt poliser kunna göra, men så är det inte i dag.

Fru talman! Jag tänkte fortsätta att hålla mig borta från det politiska käbblat, som det ibland kallas. Även om det är nog så viktigt att poängtera skillnader vill jag också poängtera några gemensamma satsningar som vi har gjort.

Under den gångna mandatperioden har vi haft ett väldigt bra blocköverskridande samarbete i en av de allra viktigaste frågorna på rättspolitikens område de gångna åren, nämligen bekämpningen av terrorism. Det gläder mig att i dagens betänkande se att de borgerliga partierna, som är

glada i att göra tillkännagivanden om allt som regeringen redan arbetar med, faktiskt har avhållit sig på en punkt som gäller just bekämpningen av terrorism. Det handlar om att satsa på utrustning. De har också sett att regeringens arbete pågår här. Vi satsar 200 miljoner i vårändringsbudgeten för att polisen ska ha bra utrustning om det värsta skulle hända.

Fru talman! Det finns mycket mer att säga, men jag har redan dragit över min talartid. Jag vill avsluta med att yrka bifall till utskottets förslag. (Applåder)

Anf. 31 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Jag tror att man ska vara väldigt försiktig när det gäller skjutningar. Låt oss nu hoppas att vi kan få stopp på dem. Det är dock ganska vågat att säga att skjutningarna minskar. De var något färre under februari månad, men de var 14 stycken. Det finns ingen större anledning att vara nöjd med de siffrorna. I ett historiskt perspektiv har vi fortfarande väldigt många skjutningar, vilket ska påpekas.

Det är naturligtvis helt rätt att man ska tacka polisen när den gör ett bra jobb. Men jag tror att man också måste vara mer handfast. Då måste man våga tala om polisens löner. Detta saknar jag hos Miljöpartiet.

Jag konstaterar att Miljöpartiet fortfarande sitter fast i utbildningsfrågan, som handlar om att samtliga som utbildar sig till polis ska forska i polisutbildningen. Vi ser att ingenting händer. Vi har sagt att vi behöver ett nytt grepp. Jag uppmanar Miljöpartiet att tänka om i den frågan.

Regeringen har lagt 200 miljoner extra. Så radar man upp en mängd olika åtgärder som detta ska räcka till och lägger lite engångspengar på skyddsutrustning. Vi har avstått från reservation just därför. Men om Annika Hirvonen Falk läser vidare i betänkandet kommer hon att se att vi fortfarande har ett särskilt yttrande där vi säger att detta måste vara en mer långsiktig satsning. Det handlar inte bara om terroristbekämpning. Samtliga poliser måste ha skyddsutrustning även i sitt normala jobb.

Poliser säger ofta att de känner sig frustrerade över att brottslingar – det handlar om personer som begår brott gång på gång – kommer ut på gatan igen bara några timmar efter att de gripits. Därför brukar poliser ofta tala om påföljder.

Annika Hirvonen Falk har under flera år brukat säga att straff inte är bra och att ingen blir bättre av det. Hon säger ungefär: Låt dem vara! Så har diskussionen gått. Nu tänkte jag fråga dig, Annika: Har du bytt uppfattning? Är du fortfarande mot straff, eller kan du tänka dig hårdare påföljder?

Anf. 32 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Om man inte kan kritisera det ens motståndare har sagt får man hitta på att kritisera något som de inte har sagt. Jag har aldrig sagt att vi inte ska ha några straff.

När det gäller polisforskning är det viktigt att veta att det i dag inte räcker med att utbilda sig till polis och ha arbetat som polis för att få forska om polisarbete. I dag kvalificerar sig inte våra duktiga poliser för att forska utom om de också har skaffat sig en juristutbildning, en socionomutbildning eller någon annan högskoleutbildning. Jag tycker att det är fel. Jag tycker att poliser ska få den kompetens som krävs för att också få forska inom sitt eget område.

Detta betyder inte att alla poliser ska bli forskare. Det betyder dock – och det hoppas jag att vi är överens om – att alla poliser ska kunna ta till sig polisforskningen, så att våra poliser ska ligga i framkant på olika områden i sitt arbete. Svensk polis är redan i dag väldigt duktig på många områden, och jag vill att de kunskaperna ska kunna tas till vara även i polisforskningen.

Krister Hammarbergh, det är helt riktigt att varje skjutning är otroligt allvarlig. Det är också därför som varje skjutning som polisen lyckas förebygga och förhindra är så viktig. Jag tycker att vi behöver mer balans i diskussionen.

Anf. 33 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att Miljöpartiet har fastnat när det gäller utbildningsfrågan. Man kommer inte vidare. Jag hoppas att ert samarbetsparti kan tänka lite djupare.

Vi har lagt fram nya förslag. Vi tror på en grundutbildning som följs av arbete och sedan en vidareutbildning. Där kan man säkert ta fler akademiska poäng och fördjupa sig. Men vi har fått en låsning i frågan, och ingenting har hänt. Det kan vi båda konstatera.

Sedan blev jag lite förvånad. Jag kan ta fram riksdagsprotokoll från många debatter där just Miljöpartiets företrädare – faktiskt du själv, Annika Hirvonen Falk – kritiserar hårdare påföljder. Miljöpartiet har fört en diskussion om att straff inte hjälper. Jag blir lite förvånad över att man nu förnekar detta.

Visst är det bra om man har bytt uppfattning, för jag tror att den uppfattning man har haft har varit felaktig. Men man måste väl kunna stå för det man har sagt? Har ni bytt uppfattning, eller är ni fortfarande lika kritiska mot påföljder och straff som ni var i början av den här mandatperioden? Titta tillbaka på vad du själv har sagt i riksdagsdebatterna! Har ni bytt uppfattning kan jag gratulera er, men det är dags för ett klagörande från Miljöpartiets sida.

Anf. 34 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Jag är glad över att utbildningsfrågan börjar lossna hos Moderaterna, för det är ju där som låsningen under lång tid har funnits. Jag ser fram emot fortsatta diskussioner om hur vi kan höja attraktiviteten i polisutbildningen genom att öka högskolebehörigheten och göra den till en högskoleutbildning.

Vad gäller påföljder är det bra att Krister Hammarbergh rättade sig själv. Om man frågar om någon står fast vid det som sagts är det viktigt att också ha korrekta citat. Och det är ju ganska stor skillnad mellan att vara mot straff och att säga det jag har sagt: att höjda straff inte nödvändigtvis betyder att brotten minskar. När det gäller till exempel våldsbrott som begås under påverkan av alkohol kan man inte se att brotten minskar för att straffet är högre. De kriminella sitter ju inte och dividerar om de ska smälla till någon på fyllan: Om det är ett års fängelse kan jag nog tänka mig det, men inte om det är ett och ett halvt.

Jag saknar fortfarande ett svar på detta från Krister Hammarbergh och hans kollegor, som vill ge sken av att det skulle vara så enkelt. Jag tror att det absolut viktigaste för att minska antalet brott som begås är att polisen ser till att sy in dem som begår brott och att det finns en upptäcktsrisk. I den forskning om brottsförebyggande som finns och som Krister Hammarbergh nog borde kika på finns det inte belägg för att hårdare straff per automatik leder till färre brott.

Anf. 35 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Vi får väl be om ursäkt för att vi svävar lite utanför sakinnehållet i de motioner som behandlas i betänkandet, men det är ju valår, och vi håller på att värma upp lite.

Vi fick här tidigare höra att regeringens bästa förklaring till att vi i dag har en poliskris är att alliansregeringen drog ned på utbildningsplatserna 2010. När vi synade det kortet visade det sig att inget av regeringspartierna hade något eget förslag eller ville något annat. Skulden till dagens poliskris är alltså gemensam för de rödgröna partierna tillsammans med allianspartierna. Dessutom har regeringen ett särskilt ansvar eftersom man har haft regeringsmakten under den här mandatperioden men inte förrän nyligen utökat utbildningsplatserna.

Av Annika Hirvonen Falk, Miljöpartiet, får vi höra att man är glad och stolt över ett framgångsrikt samarbete mellan regeringen och oppositionen när det gäller terroristlagstiftningen. Det ska göras ett förtydligande i det sammanhanget: Det är inte hela oppositionen som har deltagit i de blocköverskridande samtalen med regeringen, utan det är den borgerliga oppositionen. Regeringen ville inte bjuda in Sverigedemokraterna till några sådana samtal, trots att Sverigedemokraterna under en lång rad år har pekat på att det islamistiska terrorhotet kommer att växa sig starkt i Sverige medan ni andra förnekade det. Detta är ett faktum i dag. Bristerna som har uppstått i och med att man inte har bjudit in Sverigedemokraterna till dessa blocköverskridande samtal kan vi nu se.

Det handlar om att man kompletterar lagstiftningen flera år efter att man gjorde den första vändan med terrorlagstiftningen. Det handlar om resa till medborgarskapsland, alltså att man från regeringens sida valde att inte kriminalisera terrorresor till medborgarskapsland. Det var någonting som vi påtalade i opposition. Detta var någonting som vi kunde ha bidragit med ifall vi hade blivit inbjudna till de här samtalen. Även när det gäller deltagande i terrororganisation är det någonting som regeringen först nu kommer med men som vi föreslog redan hösten 2015. Så framgångsrikt har det alltså uppenbarligen inte varit.

Anf. 36 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Det finns en mycket enkel förklaring till att Sverigedemokraterna inte har bjudits in att diskutera bekämpningen av terrorism. Den är att Sverigedemokraterna är ett parti som inte står upp för grundläggande principer i en demokratisk stat, som rättssäkerhet och rättsstatens principer och som mänskliga rättigheter och alla människors lika värde.

Anf. 37 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Det där är bara kvalificerat struntprat från Miljöpartiet, som kanske inte ska ha så hög svansföring i någon debatt över huvud taget när det gäller kriminalpolitiska frågor.

Som jag påtalade i mitt första replikskifte: Regeringen antog en terrorlagstiftning som var bristfällig. Det har regeringen själv konstaterat. Bristerna ska nu åtgärdas, två år senare, med lagförslag som Sverigedemokraterna redan presenterat.

Om det hade varit ett framgångsrikt samarbete mellan regering och opposition hade man inte behövt komplettera lagstiftningen med väldigt nödvändiga åtgärder. Det gäller exempelvis resa till medborgarskapsland. I praktiken skulle man kunna exkludera samtliga personer som reser till Mellanöstern för att utbilda sig och träna sig i terrorkrig från straffansvar. Man kan bara ringa till regeringen och fråga: Vilket land ska jag åka till för att slippa straffansvar? Då säger ni bara: Åk till ditt medborgarskapsland! Så har alla de som rest under denna mandatperiod – det gäller fram till dess att den här lagstiftningen eventuellt kommer på plats – kunnat bli fria från straff, helt enkelt.

Detta är effekten av er politik när det gäller terrorområdet. Ni antar lagstiftningar med väldigt stora hål i, som gör att väldigt få kan åtalas för de brott som ni syftar till att komma till rätta med.

Det gäller framför allt, som jag nämnde, resa till medborgarskapsland och deltagande i terrororganisation. Detta är två frågor som Sverigedemokraterna lyfte redan hösten 2015 men som regeringen av olika skäl undvek. Nu ska man försöka rätta till det i efterhand. Vi har haft två år av ett läge där dessa saker inte har kunnat åtgärdas eller där man kunnat motverka terrorism utifrån ett svenskt ansvarstagande sätt. Det är regeringens fel. Det är Annika Hirvonen Falks fel. Det är delvis också den borgerliga oppositionens fel. Det är resultatet av er framgångsrika blocköverskridande terrorlagstiftning.

Anf. 38 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Det finns stora utmaningar med terrorismlagstiftningen, så som den har sett ut. Det har varit ett lapptäcke av en rad olika lagar, med hänvisningar till många olika konventioner som har kommit till under en rad år. Detta har vi velat rätta till. Därför har regeringen tillsatt en utredning för att se över helheten i terrorlagstiftningen och för att helt enkelt få den att bli både effektivare och mer rättssäker.

Att regeringen samtidigt med detta har gått fram med en rad förslag i ganska snabb takt beror på att vi har sett utmaningar där beteenden har förändrats hos dem som vill begå dessa allvarliga brott. Då väntar inte regeringen in att vi ska få den optimalt genomtänkta översynen, utan då agerar regeringen snabbt. Det betyder att lagstiftning har kommit på plats i flera steg för att möjliggöra att de mest angelägna problemen snabbt rättas till, samtidigt som det pågår ett långsiktigt arbete för att terrorismlagstiftningen i sin helhet ska bli heltäckande och effektiv.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 21.)

Anf. 39 ANTI AVSAN (M):

Fru talman! Jag ska tala om processrättsliga frågor. Vi har precis debatterat polisfrågor, och processrättsliga frågor är någonting som är nödvändigt för att få de straffrättsliga reglerna att fungera. Finns det inte någon processrätt när de straffrättsliga reglerna inte fram, och det gör de inte om det inte finns någon bevisning.

Detta handlar om ungefär 60 yrkanden från den allmänna motionstiden. Mer konkret handlar det om hur man kan säkra bevisning och se till att brott utreds och om hur tvångsmedel får användas och vilka möjligheter som finns för sådan tvångsmedelsanvändning. Det kan också handla om regler om utredningar, när man kan lägga ned förundersökningar och under vilka förutsättningar det får ske. Det handlar också om frågan om skydd av vittnen, så att den medborgerliga skyldigheten att vittna kan fullgöras. Det är nog så viktigt för att vi ska ha ett fungerande rättssystem.

Att säkra bevisning och att de processrättsliga frågorna hanteras på ett bra sätt är nog så viktigt. Jag kan inte undgå att ta upp den fråga som ställdes i debatten precis före denna. Adam Martinen, Sverigedemokraterna, frågade: Vilket land kan jag resa till för att undgå ansvar för terrorresa? Svaret är nog: Du kan nog i princip åka till vilket land som helst, för det spelar ingen roll om det är kriminaliserat eller inte. Så blir det om de straffrättsliga reglerna inte täcks upp i förlängningen av en fungerande processrätt.

Det handlar inte bara om terrorresor, utan det handlar faktiskt om terroristbrott och krigsbrott, där man tar livet av människor. Hur säkrar vi bevisning när människor åker till exempel från Sverige eller andra europeiska länder till Syrien och Irak och begår den här typen av brott? Det spelar ingen roll om vi har väldigt långtgående straffrättsliga regler. Framför allt på terrorismområdet är brott fullbordade i ett väldigt tidigt skede. Då är man helt beroende av att den här typen av regelverk fungerar.

För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3, fru talman. Men vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer i detta betänkande.

Jag ska också, lite specifikt, tala om de olika områdena.

Vi anser att man måste se över möjligheten att använda tvångsmedel. Det är en generell och bred översyn som behöver göras för att se om de tvångsmedel som i dag finns tillgängliga för polisen och andra brottsbekämpande myndigheter står i överensstämmelse med dagens tekniska utveckling men också med känd kommande och förväntad teknisk utveckling. Detta är nämligen problemet. Vi ligger alltid ett steg efter. Det handlar om att försöka hålla den takt som den tekniska utvecklingen har. Det handlar också om de möjligheter som den tekniska utvecklingen ger kriminella.

Sedan finns det anledning att särskilt se över Säkerhetspolisens verktyg för att utreda och även upptäcka terroristbrott, utöver hemlig dataavläsning, som blev en följd av dessa terrorismdiskussioner. Det är naturligtvis bra att man kommer överens om sådant i en bred enighet, men jag vill

påstå att de terrorismöverenskommelser som har träffats med regeringen inte är tillräckliga. Det finns många fler yrkanden. Jag och vi har säkert anledning att återkomma till det på ett djupare plan i ett kommande ärende som gäller en bredare lagstiftning på terrorismområdet. Det handlar bland annat om möjligheterna att säkra bevisning, även för nykriminalisering som kommer att ske på terrorismområdet, bland annat av terrorresor.

En annan sak jag vill ta upp, som också är det som mitt yrkande avsåg, är datalagring. Efter EU-domstolens förhandsavgörande och kammarrättsens senare avgörande i den så kallade Tele 2-domen har förutsättningarna för datalagring i Sverige slagits undan. Detta påverkar naturligtvis möjligheterna att bekämpa all brottslighet – framför allt grov sådan – där denna typ av uppgifter kan användas. Särskilt gäller detta sådant som rör nationell säkerhet och nationella skyddsintressen.

Nationell säkerhet och nationella skyddsintressen faller utanför EU:s kompetensområde men påverkas ändå av det avgörande som egentligen avsåg andra situationer; det gäller ju datalagring generellt.

Detta är väldigt angeläget att hantera skyndsamt. Naturligtvis är det än mer angeläget om man tittar på allvarlighetsgraden i den brottslighet man vill bekämpa – ju allvarligare brott, desto mer angeläget att detta fungerar.

Denna fråga är för närvarande föremål för utredning och beredning. Vi tycker dock att detta är så pass angeläget att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med lagförslag som skapar förutsättningar för att lagring och överlämning av trafikdatauppgifter till brottsbekämpande myndigheter fungerar åtminstone när det gäller brott som hotar rikets säkerhet.

Det finns en rubrik som nämner tvångsmedel under förundersökning, men det handlar mer specifikt om reglerna för beslag och husrannsakan. I grunden är denna typ av regler teknikneutrala. I vissa fall är dock den tekniska utvecklingen sådan att man inte kan tillämpa regler på den nya kontexten eftersom vi har någonting som heter legalitetsprincipen – man kan inte tillämpa denna typ av lagstiftning när det går utöver ordalydelsen. Då måste lagstiftningen anpassas. I detta fall innebär det att man anpassar bestämmelserna om beslag och husrannsakan till modern teknik.

Detta är angeläget, och det är en specifik fråga som faller inom ramen för den bredare frågan. Även detta är föremål för utredning, och det är självklart angeläget. Också här bör regeringen återkomma med förslag till riksdagen som tillgodoser dessa behov.

Jag ska också snabbt nämna någonting om förundersökningsbegränsning, som Krister Hammarbergh nämnde under polisdebatten.

Det får inte vara så att vi har ett regelverk som leder till att brottsutredningar läggs ned i onödan. I detta sammanhang måste man tänka på att det finns brottsoffer. Om det finns brottsoffer är det särskilt angeläget att man utreder brott av det skälet. Man ska också titta på hur många brottsoffer som finns.

Egentligen spelar det ingen roll – varje brottsoffer är ju lika mycket värt. Det är heller inte så att det är meningslöst att utreda brottet därför att den tilltalade inte förväntas få en strängare påföljd, utan det handlar om att också brottsoffer ska kunna få sin rätt. Man ska därför titta på möjligheterna till direktavskrivning och åtalsunderlåtelse.

Vi behöver en effektivare hantering av stöldbrott i butik. Det finns ett särskilt yrkande om detta.

Jag har nämnt vittnesskyddet. På detta område finns väldigt mycket mer att göra för att människor ska känna sig trygga när de vittnar.

Slutligen bör man se över möjligheterna att ge resning till nackdel för den tilltalade om det är så att denne har ljugit om sin ålder och man senare fastställer en ålder som hade lett till en väsentligt strängare påföljd. Detta förutsätter att man inte skulle ha kunnat presentera uppgifter om den riktiga åldern när huvudförhandlingen hölls.

(Applåder)

Anf. 40 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Jag brukar säga att för Centerpartiets rättspolitik är företagarna både ett medel och ett mål. De hjältar som sliter hårt och riskerar allt för att bygga upp en verksamhet förtjänar att vi ser dem och tar deras trygghetsituation på allvar. Oavsett om det är livsmedelshandlaren i Klimpfjäll, dataföretaget i Jordbro, maskinentreprenören i Ljungby eller klädbutiken på Kungsholmen måste de känna sig sedda av rättsstaten. De måste känna att vi tar brotten mot dem på allvar och att deras gärning är viktig.

Denna gärning är viktig ur så många olika perspektiv. Vi vet från forskningen att utanförskap – ekonomiskt och socialt – är en viktig faktor i fråga om kriminalitet. Den som växer upp i en familj som någon gång har uppburit försörjningsstöd löper sex gånger större risk att bli kriminell än någon som inte gör det.

Företagarna är jobbskapare. Även om sambandet säkert är mer komplicerat än så bidrar de jobb som företagarna skapar till att fler kan komma in i värmen och kan bygga sig en framtid genom eget arbete. Små och snabbt växande företag har inte sällan en vidare blick för talang än stora och sedan länge etablerade organisationer. Med ett rimligt regelverk på arbetsmarknaden kan fler få chansen att komma in i värmen. Det skulle också leda till att färre hamnar på vägen mot kriminalitet.

Företag som butiker och servicehandel har också en oerhört viktig trygghetsskapande effekt genom sin egen närvaro i ett område. De är någonstans där man kan få hjälp när det behövs och där det finns människor, både sådana som jobbar i företaget och deras kunder. En näröppetbutik som drar till sig ett flöde av – i brist på bättre ord – vanligt folk håller samtidigt kriminella element borta. Detta är ingenting som jag gissar mig till, utan det är väl belagt i forskningen.

Det är trist nog så att företagarna inte alltid känner sig sedda av oss och inte heller av polis och åklagare. När jag besöker Icahandlare visar de alltid på den ofta imposanta samlingen av anmälningar om stölder som inte har lett någonvart.

Det finns så enormt mycket att göra i fråga om att säkra företagarnas trygghet och så mycket att tjäna på att lyckas med det att det är direkt orimligt att låta bli.

I dag önskar jag att vi hade vunnit majoritet för vår alliansgemensamma motion om effektivare hantering av stöldbrott i butik, men så blev inte fallet denna gång. Det är dock på sin plats att påpeka att alla som tycker att detta är viktigt och vill se det genomfört gör klokt i att rösta på något av Alliansens partier i höstens val.

Jag står även i detta betänkande naturligtvis bakom samtliga allians- och centerreservationer. För tids vinnande yrkar jag dock bifall endast till reservation 10 under punkt 8, om stöldbrott i butik.

(Applåder)

Anf. 41 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Detta betänkande tar upp ett antal viktiga frågor med koppling till domstolar och processrättsliga frågor. Jag vill särskilt yrka bifall till vår reservation 13 om anonyma vittnen.

Varför vill jag då särskilt kommentera denna reservation? Anledningen är att Liberalerna här har gjort en ny positionering i sakfrågan. Vi har tidigare varit väldigt skeptiska och kritiska till möjligheten att använda så kallade anonyma vittnen vid domstolsförhandlingar. Vi har från Liberalernas sida i denna kammare under flera års tid lyft upp frågan om utsatta och särskilt utsatta områden och pekat på de parallella strukturer som har växt fram, inte minst i särskilt utsatta områden.

Vi har också pekat på den tystnadskultur som har växt fram, där människor inte vågar kontakta polisen och inte vågar tipsa. Naturligtvis berör detta även de personer som så småningom ska vittna i domstolsförhandlingar.

Efter en ny bedömning och ett antal besök hos och dialoger med poliser – inte minst i storstäderna – som har lyft upp denna problematik fattade vi på vårt landsmöte i november beslut om att i vårt rättspolitiska program kräva en översyn av hela vittnesskyddsprogrammet samt att man tillsätter en utredning som ska titta på möjligheten att vittna anonymt i domstolsförhandlingar.

Det kan inte vara rimligt att vittnen skräms till tystnad och att gängmedlemmar skrämmar medborgare att tåga inför polisen samt att de fortsatt kan utgöra en fara för sin omgivning. Följden blir att den organiserade brottsligheten får ökat spelrum och att striderna mellan rivaliserande grupper kan fortsätta ännu ett varv.

Vi har också sett att en konsekvens av detta är inställda rättegångar. Ungefär 600–800 rättegångar ställs in varje år.

Vi vet inte exakt hur många som ställs in på grund av vittnen som hotas. Men Domstolsverket och den statistik som de tar fram pekar på att detta är en viktig faktor för att så många rättegångar ställs in. Vi tycker att det är ytterligare ett argument, för det kan ju inte vara rimligt i en rättsstat, i en demokrati, att vi inte kan lagföra brottslingar på grund av att vittnen tystas.

Vi har också tittat på andra länder som har den här möjligheten, och jag vill betona att detta ska vara en möjlighet i särskilda fall, till exempel vid dödsskjutningar och gänguppställningar. Finland, Norge och Danmark har infört den möjligheten i särskilda fall. Vid hot mot liv och hälsa ska man kunna tillämpa den här metoden. Därför anser Liberalerna att vi även i Sverige borde öppna upp för en utredning om anonyma vittnen.

Anf. 42 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill också yrka bifall till reservation nr 13 om anonyma vittnen.

Det här är en fråga som Kristdemokraterna har drivit i flera år. Vi har gjort och gör det mot bakgrund av den allvarliga situation som vi ser i

många delar av vårt land, där gängkriminella tar ett allt större utrymme, tar sig friheter och tystar vittnen genom hot, våld och skjutningar. Människor som har valt att vittna, trots hot, får se konsekvenser som att deras anhöriga och de själva blir hotade. Det har också lett till skjutningar mot personer som har valt att vittna. Hur ska man våga vittna nästa gång när man har blivit utsatt på det sättet?

Vi vet att det är många som i dag tystnar. Vad blir konsekvenserna av det? Jo, att gängkriminella som begått riktigt grova brott går fria på våra gator. Utsatta brottsoffer får inte upprättelse genom fällande domar, eftersom det inte går att sätta dit gängkriminella därför att man helt enkelt inte vågar vittna. Det är därför som vi kristdemokrater tycker att det är prioriterat att få till en ordning med anonyma vittnen.

Sven-Erik Alhem, som i dag är ordförande i Brottsofferjourernas Riksförbund, ändrade sig för några år sedan. Vi ser också att det är flera partier som har tagit intryck av verkligheten och ändrat sig, och vi hoppas att det ska bli fler.

Alhem sa så här i *Ekot* för några år sedan: Under årtionden kämpade jag emot det. Men jag har ändrat mig, för jag ställde mig själv frågan om jag är beredd att ställa upp som vittne även under de allra mest extrema situationer. Och när jag inte kunde svara ett entydigt ja på frågan kan jag inte begära det heller av andra.

Vi kristdemokrater tycker att detta är prioriterat. Precis som Roger Haddad sa finns det en del länder att titta på som har infört detta – Danmark, Norge och Finland. Förslag om att införa anonyma vittnen brukar snabbt få motargumentet att det hotar rättssäkerheten. När det gäller dessa tre länder menar vi ju sällan att detta är länder som har kastat allt vad rättssäkerhet heter över bord.

Vårt argument ska givetvis tas på allvar; det är ett legitimt argument. Det är därför vi vill utreda detta, så att vi får ett system med anonyma vittnen på ett så rättssäkert sätt som möjligt. Men vad händer med rättssäkerheten, med tilltron till staten och till polisen för att man ska få upprättelse om man blivit utsatt för ett brott om vi har ett system som ger konsekvensen att vi har gängkriminella som går fria på gatorna trots att de kan ha skjutit ihjäl folk? Detta är något som vi tar på allra största allvar.

Statsministern fick en fråga, när han var i Malmö i början av året, om han var beredd att införa anonyma vittnen. Han svarade i *Sydsvenskan*: Vi får titta på olika sådana möjligheter. Då lämnade jag in en skriftlig fråga till justitieministern om regeringen hade ett arbete på gång och vad man hade gjort, med tanke på att statsministern, som jag uppfattade det, öppnade för anonyma vittnen. Jag fick då svaret från justitieministern på min skriftliga fråga att utgångspunkten för statsministern i intervjun i *Sydsvenskan* den 23 januari 2018 var att vi måste få fler att våga vittna mot kriminella, inte öppna upp för ett system med anonyma vittnen.

Jag skulle därför vilja fråga Socialdemokraterna i den här debatten i dag om det är att statsministern som öppnar upp för en möjlighet som ska gälla, som jag uppfattade citatet från *Sydsvenskan*, eller om det är justitieministerns stängning av möjligheten att få till ett system med anonyma vittnen som gäller.

Fru talman! Det handlar alltså om anonyma vittnen, som finns beskrivet i reservation 13 som jag yrkar bifall till. Jag hoppas att fler partier kan ansluta sig till denna linje så att vi faktiskt får fler fällande domar och på

allvar kan öka takten i att knäcka den alltmer utbredda gängkriminaliteten. Det är anledningen till att vi i Kristdemokraterna går fram med det här förslaget.

(Applåder)

Anf. 43 PATRICK RESLOW (-):

Fru talman! I detta betänkande, som innefattar motioner från allmänna motionstiden om processrättsliga frågor, har vi sverigedemokrater sju reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 2 och 12.

Den organiserade brottsligheten har tagit ett allt starkare grepp om vårt land. Det märks inte minst i storstadsområdena, där kriminella gäng styr vardagen i vissa områden med hot, våld och interna uppgörelser och där människor till och med känner sig rädda för att gå ut i sitt eget bostadsområde. Detta är ytterst allvarligt, eftersom det begränsar den rätt till frihet och trygghet som alla människor i vårt land ska ha.

Sverige är det land i Norden som enligt statistiken till och med 2017 hade flest dödsskjutningar. Skillnaden är också markant mot andra nordiska länder, i relation till befolkningens mängd. Medan dödsskjutningarna har minskat i de andra nordiska länderna har de i Sverige fördubblats under en femårsperiod.

Detta beror på ett flertal faktorer: ett ökat inflöde av illegala vapen, en våldsupptrappning mellan kriminella gäng och en ökad narkotikahandel. Men det handlar inte bara om detta; det handlar också om stöldligor, förekomsten av rånarligor och våldtäktsgäng som sprider skräck i våra städer.

Sverige måste på allvar ta upp kampen mot den grova organiserade brottsligheten. Då måste vi också anpassa alla våra instrument därefter. Det handlar om kraftigt skärpta straff för grova våldsbrott, även olika typer av medverkan, obligatorisk utvisning av utländska medborgare som begår brott men även om att ge polisen alla nödvändiga verktyg för att bekämpa organiserad brottslighet.

Sverigedemokraterna är därför positivt inställt till användandet av hemliga tvångsmedel. Just hemliga tvångsmedel har visat sig vara viktiga i polisens förundersökningar, inte minst vid grova brott som drabbar många.

Vi menar att regelverket är alltför restriktivt i dag. För att kunna bekämpa den grova organiserade brottsligheten måste hemliga tvångsmedel kunna användas vid brott med lägre straffvärde än vad fallet är i dag. Vi anser till exempel att hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig kameraövervakning ska få användas för utredning av brott som inte föreskriver lindrigare straff än fängelse i ett år. Hemlig rumsavlyssning ska kunna användas för att utreda brott som föreskriver fängelse i minst två år.

I dag är det dessutom en brist att hemlig kameraövervakning inte får kombineras med ljudupptagning. Det vill vi också ändra på. Vi är övertygade om att hemlig kameraövervakning skulle få ökad betydelse om ljudinspelningar fick göras.

Vi anser också att det ska vara tillåtet att använda så kallad överskottsinformation vid hemliga tvångsmedel. Det är inte rimligt att de brottsförebyggande myndigheterna inte fullt ut får använda sig av information som

de fått kännedom om. Dagens lagstiftning sätter därmed gärningsmannaperspektivet framför brottsofferperspektivet. Vi föreslår att reglerna om överskottsinformation ska vara desamma för samtliga typer av hemliga tvångsmedel.

Fru talman! Sverigedemokraterna har också i tidigare debatter uttalat sig positivt till att utreda möjligheten till anonyma vittnen. Från att från början ha varit ensamma om detta ställningstagande har nu flera borgerliga partier öppnat upp för idén. Det tycker vi är bra, även om vi såklart beklagar att de borgerliga partierna inte heller i denna fråga kan enas.

I dag är många rädda för att vittna, inte minst i brottsutsatta områden som styrs av de organiserade gängerna och där våld ofta utgör ett medel för att hota eller tysta vittnen. Just hot mot vittnen har blivit alltmer vanligt i svensk rättsprocess.

Det är givetvis orimligt att ha en situation där ett vittne sitter i samma rum som dessa kriminella, samtidigt som vittnet vet vad som kan hända om man säger någonting som inte faller de kriminella i smaken – det kan få förödande konsekvenser för en själv eller för ens familj. Avsaknad av vittnen innebär dessutom en risk för att den kriminelle får ett lägre straff, att brottsrubriceringen blir mildare eller i värsta fall att rättegången blir inställd och att brottslingen går fri.

Detta är en utveckling som vi sverigedemokrater vill stoppa. Genom att man inför möjligheten att vittna anonymt tror vi att benägenheten att avlägga vittnesmål, både i polisförhör och i domstol, kommer att öka. Fler personer kommer att fatta mod och berätta vad som har hänt. Det kommer att få en spinoff-effekt i takt med att fler brottslingar straffas för grova brott. Då kommer också fler att våga vittna, och då kan vi bekämpa den grova brottsligheten.

Anf. 44 SUSANNE EBERSTEIN (S):

Fru talman! Just nu diskuterar vi ett motionsbetänkande som rör processrättsliga frågor, det vill säga hur det ska gå till i våra domstolar. Justitietskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga yrkanden om dessa frågor från den allmänna motionstiden 2017. Det beror mest på hänsyn till pågående arbete. Motionerna rör stort och smått och hytt och mytt, bland annat frågor om jourdomstolar, anonyma vittnen, datalagring och kostnader för rättsliga biträden.

Vad är det då för arbeten som pågått eller pågår? Justitieministern har under mandatperioden lagt fram 134 propositioner och författat 100 kommittédirektiv till utredningar. Jag tänkte att jag skulle läsa upp en del av detta, så att vi kan göra en sammanfattning av den här mandatperioden.

Bland de propositioner som har lämnats finns *Tillgänglighetsdelgivning – försök med ett nytt delgivningssätt för snabbare handläggning av brottmål*, *Nya regler om bevisinhämtning inom EU*, *En utvidgad möjlighet till utslutning av advokater*, *Utökad samverkan mellan domstolar*, *Vissa åtgärder för en effektivare och mer ändamålsenlig mark- och miljöprocess*, *Utökade möjligheter för migrationsdomstolar att överlämna mål*, *Ny påföljd efter tidigare dom*, *Offentlighet och sekretess för uppgifter i domstolsavgöranden*, *Ökad endomarbehörighet i tvistemål*, *Patent- och marknadsdomstol*, *En modernare rättegång II*, *Domstolsdatalag*, *Avtal om val av domstol – 2005 års Haagkonvention* och så vidare.

Den senaste i raden av utredningar handlar om snabbare lagföring. Något som har varit väldigt aktuellt är att man skulle införa jourdomstolar och på det sättet lösa problem. Jag tänkte visa lite grann hur utredaren Stefan Strömberg har tagit upp det här med jourdomstolar. Han fick i uppdrag att överväga om man skulle införa jourdomstolar eller om det fanns andra sätt att snabba upp rättegångarna. Det är väldigt vanligt att vi i Sverige tittar på amerikanska deckare. Där har man jourdomstolar, och då verkar det ju så himla bra.

Utredaren skriver: "Utredningen har kommit fram till att en ordning med dygnet runt-öppna jourdomstolar visserligen skulle skapa praktiska förutsättningar för en omedelbar eller i det närmaste omedelbar lagföring men att antalet mål som skulle kunna avgöras omedelbart är begränsat. Det finns flera skäl till att målunderlaget skulle bli begränsat. Även för enkla brott behöver åtgärder såsom förhör och analyser vidtas för att brottsutredningen ska kunna slutföras, vilket tar viss tid i anspråk. Den misstänkte har vidare grundläggande rättigheter till skäligt rådrom och att förbereda sitt försvar. En omedelbar eller i det närmaste omedelbar lagföring skulle bl.a. av dessa skäl vara möjlig endast i enkla mål som kan slutföras direkt på brottsplatsen och där den misstänkte avstått från rätten till skäligt rådrom ... En ordning med kvälls- och helgöppna jourdomstolar innebär inte att en omedelbar lagföring blir möjlig annat än i enstaka fall. ... Syftet med jourdomstolar, dvs. att uppnå en snabbare lagföring, kan uppnås på andra mer verksamhets- och kostnadseffektiva sätt, t.ex. genom ... snabbförfaranden."

Många, däribland jag själv, tycker att det är bra att göra internationella jämförelser. Detta har också utredaren gjort. Vi tror ofta innan vi tittar att de andra har lösningar som vi inte har och att de borde införas även här. Men utredaren konstaterar: "Rena jourdomstolslösningar används inte i någon egentlig utsträckning." Det intressanta är att det nu pågår ett försöksprojekt med ett snabbförfarande. Projektet började den 1 januari 2018 och ska pågå i två år. Jag undrar om inte detta kommer att visa sig vara den lösning som vi alla längtar efter, det vill säga den som ser till att lagföringen går fortare.

I övrigt kan man konstatera att många av motionerna är omhändertagna genom pågående utredningar eller framlagda eller kommande propositioner. Jag yrkar därför bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 45 ANTI AVSAN (M) replik:

Fru talman! Nu har vi fått höra från Socialdemokraterna och Susanne Eberstein vad Socialdemokraterna och regeringen har gjort. Det är klart att det har gjorts en del på området. Det pågår också arbete. Kritiken från vår sida går ut på att man kanske bör anstränga sig lite mer, framför allt i de avseenden som jag nämnde i mitt huvudanförande.

Vad jag tänkte fråga om specifikt är vittnesskydd. Man behöver inte prata om enskilda åtgärder här, utan man kan tala om vad som behöver göras generellt. Det här är någonting som är väldigt grundläggande för förutsättningarna att nå framgång, inte minst i områden som är särskilt utsatta för allvarlig brottslighet, men också i andra områden, som är utsatta för brottslighet som inte har den högsta digniteten. Där handlar det väldigt

mycket om tilltron till rättssamhället. Likadant är det i de allvarligaste brottmålen.

Utredningen om processrätt och stora brottmål har lämnat ett delbetänkande. Själva arbetet med den utredningen är ganska omfattande. I delbetänkandet föreslog man att förhör under förundersökning och förberedelse i brottmål, som används väldigt sällan, ska kunna användas i större omfattning. Man föreslog också utökade möjligheter att använda berättelser som lämnats under förundersökning.

Med tanke på att vi i grunden vill att arbetet med vittnesskyddet ska förstärkas och räknar upp ett antal olika åtgärder: Vad är det Socialdemokraterna tycker att man inte ska göra där? Vad är det regeringen tycker att man inte behöver förstärka mot den här bakgrunden?

Anf. 46 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik:

Fru talman! När det gäller skyddet för vittnen kan jag säga att jag tror att alla i den här kammaren är helt överens om att det är oerhört viktigt för rättssamhället att vittnen vågar vittna. Nu tog ledamoten inte upp anonyma vittnen utan vittnesskyddet. Det är klart att vi måste ha ett mycket bra vittnesskydd. Jag träffar vittnesstödjare, och de känner att de gör ett oerhört viktigt arbete. Det är väldigt mycket lättare för vittnen att uppträda i domstol när de har en person vid sin sida.

Jag tycker att det finns en lång väg att gå innan man ska förändra reglerna när det gäller anonyma vittnen, som KD förespråkar. Man kan till exempel titta på kameraövervakning. Lagstiftningen om utökad kameraövervakning kommer att ge stöd till vittnena när det gäller vad som har hänt. Det kommer att underlätta för vittnet att det finns en kamera som har varit med och kan visa vad som har hänt. Vi kommer nu också att införa hemliga tvångsmedel, något som tyvärr har dröjt väldigt länge. Även detta kommer att kunna hjälpa vittnen och komma åt gängbrottsligheten.

Brå ska nu titta på det här med vittnesstödet och mekanismerna i tystnadskulturen. Det är viktigt att vi avvaktar vad de säger. Vi har ett kommittéväsen i Sverige. Vi har ett utredningsväsen som är väldigt bra och noggrant. Därför är det viktigt att vi får ordentligt underlag innan vi går vidare.

Anf. 47 ANTI AVSAN (M) replik:

Fru talman! Jag talar om vittnesskydd i bred mening. Enskilda åtgärder kan aldrig vara lösningen.

Man kan ha olika förväntningar på vad anonyma vittnen ska kunna bidra med i en helhetskontext. Men det vi faktiskt vet, från till exempel Norge, är att det här möjligen är användbart i ett ytterst fåtal fall. Vi har beslutat att vi tycker att man ska titta på den här frågan förutsättningslöst. Men det finns uppenbara risker för att det blir kontraproduktivt, att många ställer upp det som ett ultimatum och använder att man vill vittna anonymt. I andra fall säger man att man inte minns någonting.

Det är inte det vi vill åstadkomma. Därför är de grundläggande reglerna viktiga. Den långsiktiga målsättningen måste vara att alla vittnen ska kunna lita på att det skydd som samhället kan erbjuda är tillräckligt. Det är ganska grundläggande. I dag finns det många åtgärder. Man kan ha en kontaktperson hos polisen, man kan få sina personuppgifter skyddade och man kan få en larmtelefon med gps-funktion, en inspelningsenhet och

akustiskt larm. I särskilt allvarliga fall kan man få personskydd och möjligen också fingerade personuppgifter. Jag vet ett antal fall när det gäller allvarliga brott där vittnen har fått det.

Vi vill att det här arbetet ska förstärkas. Jag förstår inte varför man inte kan säga: Ja, regeringen måste förstärka det här arbetet.

Det handlar om att skyddsåtgärder bör utvecklas och sättas in i fler fall än i dag. Det är bristen på det som leder till att folk inte vittnar. De befintliga skyddsåtgärderna måste också utvärderas. Dessutom finns det behov av förbättrad information till vittnen och av att utveckla polisens arbete med risk- och hotbedömningar.

Jag undrar hur det som jag har nämnt nu tillgodoses. Jag kan nämligen inte se att det tillgodoses i dag. Och vad är det som enligt regeringen inte är önskvärt?

Anf. 48 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik:

Fru talman! Den 1 oktober 2019 kommer Brå att redovisa det uppdrag som de har fått av regeringen om ”att studera fenomenet tystnadskultur och brottet övergrepp i rättssak. Brå ska belysa mekanismerna bakom att tystnads kulturer uppstår och upprätthålls i exempelvis socialt utsatta områden och inom organiserad brottslighet”.

Jag tycker att vi ska vänta på att de genomför det uppdraget. Sedan ska vi se hur vi ska gå vidare.

Anf. 49 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Susanne Eberstein redogjorde förtjänstfullt för att regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att domstolsväsendet ska fungera effektivt. Det är centralt i en rättsstat att ha ett rättssäkert och effektivt domstolsväsen som kan döma när till exempel grova brott har begåtts.

En mycket viktig del för att grova brottslingar och för den delen även andra brottslingar ska kunna lagföras är att människor vågar vittna. Vi har sett kvinnor som har blivit utsatta för våld i nära relation som efter att anmälan är gjord väljer att inte längre medverka i polisutredningen av rädsla för att utsättas för upprepat våld. Det är någonting som regeringen tar på stort allvar. Regeringen har därför vidtagit åtgärder för att kvinnor som utsatts för våld ska få stöd under hela utredningen, så att de vågar medverka. I många fall är nämligen brottsoffret självt den viktigaste bevispersonen, alltså vittnet.

När det gäller sexualbrott vet vi att stöd från målsägarbiträden är centralt för att öka lagföringen av våldtäktsmän. Att brottsoffret har en kompetent person som kan guida, förklara och stötta under processens gång är otroligt viktigt. Och jag ser fram emot att regeringens förslag snart kommer att behandlas i denna kammare.

I detta betänkande om processrättsliga frågor lyfts ett antal motionsförslag fram. Utskottet förklarar i varje enskilt fall varför det inte finns skäl för att rikta särskilda uppmaningar till regeringen. Men sammanfattningsvis kan man säga att regeringen har ett pågående arbete för att få effektivare utredningsmöjligheter och domstolsförfaranden.

Jag vill därför yrka bifall till förslaget i betänkandet, *Processrättsliga frågor*.

Fru talman! Jag ska också betona att det för Miljöpartiet är viktigt att inte tumma på rättssäkerheten genom att införa anonyma vittnen. Det gläder mig att det finns en bred enighet i kammaren i den delen.

Prot. 2017/18:104
25 april

Processrättsliga frågor

Anf. 50 ANTI AVSAN (M) replik:

Fru talman! Annika Hirvonen Falk räknar upp en massa olika saker som behöver göras när det gäller vittnesskydd. Ändå säger hon att regeringen gör mycket på området. Vi hörde alldeles nyss, i förra replikskiftet, att man väntar på en utredning från Brottsförebyggande rådet.

Annika Hirvonen Falk talar så varmt om det här med att man behöver skydda inte minst kvinnor för att de ska känna sig trygga och möjligen också kunna lita på att det skydd som samhället erbjuder är tillräckligt. Jag undrar om de här problemen föreligger i dag eller inte.

Om problemen föreligger i dag, vilket man i alla fall tror när man lyssnar på Annika Hirvonen Falk, bör någonting göras. Det är inte avhängigt av någon utredning. En utredning kan ge en samlad bild, och man kan se var problemen är större och mindre. Men min uppfattning är att det inte finns någon som helst tveksamhet när det gäller att de föreligger. Det gäller även övriga allianspartier som står bakom reservationen om vittnesskydd, som vi visserligen inte har yrkat bifall till.

Med tanke på vad som sas alldeles nyss undrar jag om skyddsåtgärder bör utvecklas och sättas in i fler fall än i dag. I så fall skulle det kunna bli ett tillkännagivande. Eller tycker Miljöpartiet inte det?

Finns det anledning att utvärdera de befintliga skyddsåtgärderna? Jag tycker att det är självklart. Det gör övriga allianspartier också. Tycker inte Annika Hirvonen Falk det? Och finns det inte anledning att utveckla polisens arbete med risk- och hotbedömningar därför att det inte finns fog för den rädsla man känner som vittne?

Anf. 51 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Det är ett vanligt grepp från oppositionen att låtsas som att utredningar inte behövs, men svenskt utredningsväsen finns till för att politiker ska kunna fatta bra beslut.

Man tillsätter inte en utredning för att man inte bryr sig. Man tillsätter en utredning för att man vill få svar på viktiga frågor, till exempel:

- Vilka åtgärder behöver vi vidta för att stärka säkerheten och ordningen i domstol?
- Vilka problem finns?
- Hur ska vi komma åt tystnadskulturen som försvårar lagföringen av människor inom grov organiserad brottslighet?

De frågorna har regeringen ställt till bland annat Brottsförebyggande rådet och särskilda utredare eftersom man tycker att det finns problem och eftersom man vill hitta de bästa lösningarna.

Jag är mycket angelägen om att vi ska stärka säkerheten och känslan av trygghet hos människor som vittnar och hos människor som har utsatts för brott och som behöver medverka för att den skyldige ska kunna dömas.

Anf. 52 ANTI AVSAN (M) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag ska tacka för svaret. Jag vet mycket väl hur utredningsväsendet fungerar. Dessutom är ett särskilt uppdrag till Brottsförebyggande rådet inte någonting som faller inom utredningsväsendet. Det är någonting annat. Detta uppdrag gavs till Brottsförebyggande rådet den 13 december 2017; det är ganska nyligen.

Problemen har funnits under hela tiden från 2014 och framåt. Inte minst med tanke på hur varmt Annika Hirvonen Falk talar för dem som är drabbade, vilket jag har full förståelse för, frågar jag igen: Finns det skäl att utveckla skyddsåtgärder för dem som inte vågar berätta och inte vågar agera i domstol och att sådana ska kunna vidtas i fler fall än i dag? Finns det anledning att utvärdera skyddsåtgärderna? Är det möjligen så att det också finns anledning att utveckla polisens arbete med risk- och hotbedömningar? Om svaret är nej, säg det. Om svaret är ja, tala om vad regeringen tänker göra. Men hänvisa inte till olika förklaringar om hur utredningsväsendet fungerar när det inte ens är relevant. Jag vill ha ett svar på denna fråga, eftersom detta är helt avhängigt av hur vårt rättsväsen ska kunna fungera i framtiden.

Det är en medborgerlig plikt att vittna. Om man uppfyller sin del av samhällskontraktet och vittnar, då måste man kunna förlita sig på det skydd man får från statens sida. Det räcker inte att se mellan fingrarna. Det finns människor som lever med fingerade personuppgifter i andra delar av världen i dag, som inte har någon möjlighet att komma tillbaka och som kanske också har mycket begränsade möjligheter att leva ett gott liv efter att de har varit exempelvis informatörer åt polisen. Detta är ett problem. Man måste kunna skydda människor. Jag önskar svar på frågorna.

Anf. 53 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! När man ser över och utvärderar till exempel frågan om tystnadskultur är det mycket möjligt att det visar sig att det behövs någon typ av åtgärd i enlighet med det som Anti Avsan är ute efter. Men det är viktigt att vi hela tiden baserar våra förslag på kunskap. Steg ett är då att de som är experter inom staten också får möjlighet att titta på dessa frågor.

Man får lite grann intrycket av att Anti Avsan är otålig och att han menar att regeringen inte gör någonting. Men det stämmer inte. Inom kort, som sagt, kommer vi att behandla flera förslag på förändringar i stödet till brottsoffer just under utredningar och domstolsförhandlingar. Det pågår arbete med att ytterligare utbilda vittnesstödjare, som har en mycket viktig roll i detta sammanhang. Detta är sådant som sker utöver de utredningar som vi redan har talat om.

Fru talman! Ytterligare en sak som finns med i betänkandet och som jag ändå tycker är relevant att nämna här är förslagen och tankarna kring utökade möjligheter både att videofilma och att använda videofilmer från förhör. Detta tror jag också kan ha stor betydelse. Här ser vi också hur ny teknik ger möjligheter som tidigare inte har funnits. Om detta tror jag att vi har en bred enighet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 21.)

Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU25

Elektronisk övervakning av kontaktförbud (prop. 2017/18:81)
föredrogs.

-----
*Elektronisk
övervakning av
kontaktförbud*

Anf. 54 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi ska debattera regeringens proposition om elektronisk övervakning av kontaktförbud. Där kan vi konstatera att regeringen tar vissa steg som går i rätt riktning utifrån ett sverigedemokratiskt perspektiv. Vi är dock inte helt nöjda, och det brukar vara så i de flesta fall då vi diskuterar straffrättsliga påföljder och möjligheter för samhället att ingripa mot farliga personer.

Vi har tagit ett större grepp och haft en linje i frågor som gäller kontaktförbud under hela mandatperioden. Att regeringen till viss del går oss till mötes är såklart positivt, men vi har en följdmotion som har renderat i några reservationer.

Vi vet att det fortsatt är mycket svårt för kvinnor – det är ofta kvinnor som ansöker om kontaktförbud – att få ett kontaktförbud utfärdat. Det krävs väldigt mycket dokumentation och andra typer av stöd för att bevisa att man är i en utsatt position. Det har ofta lett till att väldigt många kvinnor får ett avslag på ansökan om ett kontaktförbud. Det är en situation som är extremt allvarlig. Vi vet nämligen att det är mycket tungt och tufft för kvinnor att ansöka om ett kontaktförbud när de befinner sig i en så utsatt situation. Det är ungefär 70 procent som får avslag på sin ansökan om kontaktförbud. Det är såklart helt otillfredsställande. Vi vill att det ska bli betydligt enklare för utsatta kvinnor att få ett kontaktförbud utfärdat. Det kan handla om att se över vilken typ av dokumentation som verkligen är nödvändig och om att polisen vid en ansökan om kontaktförbud kan göra mer för att hjälpa de utsatta kvinnorna – som det ofta handlar om – att få det underlag som krävs för att de ska få ett kontaktförbud utfärdat. Om man får ett avslag på en ansökan om ett kontaktförbud vill man ofta inte vända sig till polisen en gång till. Då upplever man att man har blivit sviken av samhället, eftersom det krävs extremt mycket mod för att vända sig till rättssamhället när man är i en sådan utsatt situation.

Många lever såklart under mycket farliga omständigheter – under hot och liknande från mycket farliga personer. Det finns fall i Sverige där kvinnor har ansökt om kontaktförbud och fått ett avslag, vilket sedan har lett till att dessa kvinnor faktiskt har blivit utsatta för dödligt våld av den person för vilken de har velat ha ett kontaktförbud.

Av detta skäl är det viktigt att man i ett tidigare skede kan få tuffare åtgärder vidtagna mot farliga personer, exempelvis det som vi diskuterar i dag när det gäller elektronisk övervakning vid kontaktförbud. Det är något som stärker brottsoffrets säkerhet i och med att denna person inte kan överträda kontaktförbudet hur enkelt som helst. Vi välkomnar att det sker steg i rätt riktning, men vi vill också göra detta ännu enklare.

Det ska givetvis leda till skärpta straff om man överträder ett kontaktförbud. Det måste vara kännbart. Reglerna är solklara om man får ett kontaktförbud utfärdat. Det finns inga ursäkter för att man på ett allvarligt sätt överträder ett kontaktförbud. Om man på ett allvarligt sätt överträder ett kontaktförbud måste det också få allvarliga konsekvenser. Det är en del i

våra reservationer när det gäller elektronisk övervakning av kontaktförbud, nämligen att denna typ av beteenden ska leda till skärpta straff.

Vi har också en reservation som handlar om att personer som har dömts för grovt våld eller sexualbrott mot närstående efter avtjänat straff ska kunna förses med elektronisk övervakning, just för att man ska säkerställa att dessa personer inte bara får ett straff för det som de har gjort utan också efter avtjänat straff får elektronisk övervakning – som personer som har dömts för mildare straff får – för att man ska säkerställa att det hot som finns mot dem som har utsatts för brott ska så att säga avväpnas. Därigenom blir det ett stärkt brottsoffskydd och ett stärkt brottsofferperspektiv i hanteringen av dessa fall.

Jag ser att Centerpartiets Johan Hedin inte har anmält sig till talarlistan. Jag hade tänkt ställa en fråga till honom i ett replikskifte. Därför ställer jag en fråga från talarstolen och hoppas att jag kan få ett svar. När det gäller just elektronisk övervakning efter avtjänat straff på grund av grovt våld eller sexualbrott mot närstående – reservation 7 i detta betänkande – har Centerpartiet under 2015 och 2016 visat stöd för detta. Det gör man inte i dag.

Från ett sverigedemokratiskt perspektiv är det givetvis välkommet att fler ansluter sig till principen om att vi ska stärka brottsofferperspektivet. Men i detta fall har färre partier anslutit sig. Johan Hedin och Centerpartiet har valt att inte ställa sig bakom denna reservation, trots att man visade stöd för detta för ett par år sedan. Jag vill veta varför Centerpartiet har ändrat uppfattning i denna fråga när det gäller att personer som är dömda för grovt våld eller sexualbrott mot närstående inte ska förses med elektronisk övervakning efter avtjänat straff. Jag vill på något sätt få ett svar från Centerpartiet på varför man har ändrat uppfattning i denna fråga och inte längre förespråkar att det ska finnas elektronisk övervakning mot dessa personer. Av denna anledning yrkar jag också bifall till reservation 7.

Anf. 55 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Liberalerna yrkar bifall till reservation 1 och reservation 7 eftersom vi de senaste tio åren har drivit dessa frågor aktivt i riksdagen, både i alliansregering och i opposition.

Det är bra att regeringen nu återkommer med en rad svar på de tillkännagivanden och krav som vi har fått igenom i justitieutskottet de senaste åren när det gäller elektronisk övervakning.

Hot och våld mot kvinnor är Sveriges största jämställdhetsproblem. Det räcker inte att satsa på kvinnojourer och stödverksamheter, utan vi behöver också en lagstiftning som fungerar. Tyvärr ser vi att det, trots att vi skärpte lagstiftningen 2014 och trots att det också därefter har gjorts justeringar, är byråkratiskt och svårt att få beslut om så kallad elektronisk övervakning, eller fotboja i allmänt tal.

Det beror på att det finns en trappa: Först ska man ha ett kontaktförbud, sedan ska man ha ett särskilt utvidgat kontaktförbud och sedan ska man komma upp i en tredje fas. Först då blir det över huvud taget aktuellt enligt lagstiftningen att tilldömas fotboja.

Nu har regeringen omarbetat förslaget och kommit med ett förslag som vi i huvudsak välkomnar. Vi ser dock att det finns ett antal brister.

Den allvarligaste, fru talman, är att regeringen håller fast vid att det bara ska kunna beslutas om elektronisk fotboja för den förövare som redan tidigare har brutit mot ett kontaktförbud. Det är helt orimligt att man ska behöva vänta på att ett kontaktförbud utan fotboja har överträtts.

Vi vill att både hotbilden och offrets rätt till rörelsefrihet ska väga tyngre än i dag. Om det finns en allvarlig hotbild ska krav på elektronisk fotboja ingå i kontaktförbudet direkt. Det är det som Liberalerna har motionerat om. Vi vill att detta ska kunna beslutas som en förstahandsåtgärd.

Detta har tidigare utretts av Carin Götblad, som föreslog att böter ska tas bort ur straffskalan för den som bryter mot ett kontaktförbud. Det har också Liberalerna motionerat om, men även här sviker regeringen och behåller böter i straffskalan för den som har kontaktförbud utan fotboja.

Liberalerna vill dessutom att området för kontaktförbud ska utökas och i särskilt allvarliga fall kunna gälla en hel kommun eller flera kommuner – ett så kallat kommunalt vistelseförbud eller en omvänd kommunarrest för förövaren. Den frågan, fru talman, har regeringen valt att helt strunta i. Den har man inte ens tittat på. Det tycker vi är en stor brist.

Vi anser att elektronisk fotboja ska kunna användas i fler fall än i dag. Böter ska tas bort ur straffskalan för alla överträdelser av normalgraden. Straffpåföljd ska kunna utdömas även vid ringa överträdelse. Vi vill också att kontaktförbud ska kunna beslutas som en förstahandsåtgärd.

På den sista punkten välkomnar jag att en majoritet i justitieutskottet har ställt sig bakom våra krav. Förhoppningsvis kommer riksdagen när vi fattar beslut i eftermiddag klockan 16 att sända kravet till regeringen på att den ska återkomma med ett förslag.

(Applåder)

Anf. 56 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! I dag debatterar vi justitieutskottets betänkande 25, *Elektronisk övervakning av kontaktförbud*. Debatten sker med anledning av regeringens proposition med samma namn.

Mäns våld mot kvinnor är oacceptabelt. Det orsakar inte bara stort lidande utan kan också leda till stor ångest och ett liv fullt av rädsla. En stor majoritet av dem som ansöker om kontaktförbud är kvinnor. Det här är något vi inte kan acceptera.

Vi har en feministisk regering i Sverige. Det betyder att jämställdheten står i centrum. Människor ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdheten är en stor lösning på de utmaningar som samhället står inför. Regeringen har en strategi för att öka jämställdheten. Ett delmål är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. I den bästa av världar, en jämställd sådan, skulle vi inte ha den här debatten i kammaren i dag. Vårt mål ska vara att vi inte ska behöva det i framtiden.

I mitt uppdrag och även i min bekantskapskrets har jag pratat med kvinnor som har lämnat en våldsam partner. Det är ibland unga personer och ibland personer som är mitt i livet, där barn också är inblandade. Historierna och känslorna är däremot oftast desamma. Det handlar ofta om en expojvän eller en exmake som förföljer och trakasserar, ofta i år efter att relationen har tagit slut. Att göra något så vardagligt som att gå och handla eller åka buss kan för dessa personer vara förknippat med stark rädsla eller ångest.

I situationer som dessa kan ett kontaktförbud bidra till ökad trygghet för den som är utsatt för förföljelser och trakasserier. Ett kontaktförbud kan meddelas för en person som riskerar att begå brott mot, förfölja eller allvarligt trakassera den som förbudet avser att skydda.

Med dagens lagstiftning tar det alltför lång tid innan ett kontaktförbud kan kontrolleras bättre med elektronisk övervakning. Att elektronisk övervakning av kontaktförbud inte används i så stor utsträckning beror också på tekniska problem. Prestandan har emellertid ökat, och den tekniska utvecklingen gör att vi kan anta att det bara kommer att bli bättre och bättre i framtiden. Därför föreslår regeringen att elektronisk övervakning ska kunna sättas in snabbare. Man sätter in rätt åtgärd i rätt tid. Det kan rädda liv.

Ett elektroniskt kontaktförbud kan skapa en ökad trygghetskänsla och har också en viss preventiv effektivitet. Elektroniska kontaktförbud har även den goda effekten att det blir lättare att se till att kontaktförbud efterföljs.

Fru talman! Regeringen har tre förslag på detta område, och utskottet ställer sig glädjande nog positivt till dessa.

Förslagen innebär att elektronisk övervakning också ska kunna användas vid utvidgade kontaktförbud om ett tidigare kontaktförbud har överträtts. Det ska bli möjligt att använda elektronisk övervakning i samband med kontaktförbud i upp till ett år i stället för sex månader, som det är i dag. Överträdelse av kontaktförbud med elektronisk övervakning införs som en särskild brottsbeteckning. Straffskalan blir fängelse i högst två år utan möjlighet att döma till böter.

En skärpt syn på överträdelser kan också leda till en ökad tilltro till systemet hos brottsoffer, målsägandebiträden och andra aktörer. Det kan i sin tur leda till att elektronisk övervakning övervägs oftare än i dag. Det innebär också att polisen får en möjlighet att gripa en person som har överträtt ett elektroniskt kontaktförbud. Det har hänt att medvetna övertramp mot elektroniska kontaktförbud har skett för att trakassera brottsoffret. Nu sätter vi stopp för detta genom att det blir en konsekvens.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018. De ändringar jag har beskrivit genomförs för att skyddet mot trakasserier och förföljelse ska stärkas. Det ska ske genom en bättre kontroll av att kontaktförbud följs och en skärpt syn på överträdelser vid kontaktförbud med elektronisk övervakning. Det är en viktig satsning för brottsoffer.

Regeringen satsar också på kvinnojourer. Avgiften som den dömda betalar till Brottsofferfonden ökar. Vi vill även tillsätta en utredning om kriminalisering då barn tvingas bevittna våld i nära relationer.

Fru talman! Med anledning av det jag har anfört yrkar jag härmed bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 57 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Utökade möjligheter till elektronisk övervakning av kontaktförbud är en åtgärd bland många som världens första feministiska regering har presenterat under den gångna mandatperioden för att motverka mäns våld mot kvinnor.

Mäns våld mot kvinnor måste bekämpas i många olika led. Det viktigaste är naturligtvis att arbeta för att det aldrig ska hända. När det ändå händer måste samhället finnas där och ge skydd och stöd till brottsoffer och lagföra dem som har begått brott.

Oftast blir kontaktförbud aktuella just när det handlar om mäns våld mot kvinnor. Därför är detta en viktig jämställdhetsfråga. Därför är detta förslag viktigt i ett feministiskt perspektiv.

Vi har sett hur de skärpningar som tidigare har gjorts inte har haft effekt. Det har handlat om bara enstaka fall av elektronisk övervakning av kontaktförbud som har beslutats, delvis beroende på tekniska problem men antagligen också för att man inte har sett tillräckligt allvarligt på de trakasserier och överträdelse som har gjorts. Genom att vi nu ser till att elektronisk övervakning kan bli aktuell mycket tidigare, innan det har gått alldeles för långt, stärker vi skyddet för den utsatta och gör det mycket mer kännbart att överträdelse kontaktförbud som har meddelats. Vi skärper straffen för överträdelse och gör det möjligt att få elektronisk övervakning i ett tidigare skede.

Jag vill yrka bifall till förslaget i justitieutskottets betänkande och välkomnar verkligen regeringens krafttag mot mäns våld mot kvinnor.
(Applåder)

Anf. 58 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Få saker känns så angelägna som att förbättra skyddet för de människor som återkommande utsätts för våld, hot och trakasserier. Den fruktan och maktlöshet som brottsoffren känner vid sådana här situationer tror jag att det är svårt att föreställa sig om man själv inte har varit i den situationen. Men de som vittnar om det säger att det är en fruktansvärd mental påfrestning att hela tiden, varje minut på dygnet, känna sig utsatt och att det är oerhört slitsamt över tid att vara i den här situationen. Att de här brottsoffren ska få allt det stöd som rättssamhället kan ge borde naturligtvis vara en självklarhet.

I de flesta fall uppstår sådana här situationer mellan människor som har eller har haft en nära relation. När det gäller det riktigt grova våldet är det framför allt män som utövar det mot kvinnor. Det är fortfarande både ett stort samhällsproblem och ett jämställdhetsproblem, som jag har varit inne på förut. Under förra året anmäldes närmare 12 000 misshandelsbrott i Sverige som var kopplade till våld i nära relationer. Brås trygghetsundersökning pekar på att 40 procent av de kvinnor som anmäler att de har varit utsatta för en misshandel hävdar att en nära anhörig eller närstående har utfört våldet. Det finns med andra ord starka skäl att se över hur skyddet mot våld, hot och trakasserier kan förbättras bland annat genom att förbättra möjligheterna för elektronisk övervakning vid kontaktförbud.

Fru talman! Sedan möjligheterna att införa elektronisk övervakning vid kontaktförbud infördes 2011 har det som sagt bara använts vid ett fåtal tillfällen. Det finns många skäl till det, men Brå har utvärderat detta och pekar speciellt på två problem. För det första är ansökningarna om att få kontaktförbud ibland felaktigt utformade för att brottsoffren inte har fått de stöd som de behöver från myndigheterna för att utforma korrekta förfrågningar. För det andra handlar det om, som vi har varit inne på tidigare, att tekniken kopplad till elektroniska fotbojor har stora brister. Framför allt har det under de första åren varit mycket barnsjukdomar.

Det är därför bra att regeringen nu har överlämnat ett nytt förslag som syftar till att göra det möjligt att besluta om elektronisk övervakning i fler situationer än i dag. Jag vill dock tillägga, precis som Roger Haddad var

inne på, att detta ju också bygger bland annat på ett tillkännagivande från riksdagen till regeringen från 2015.

Fru talman! Vi talar ofta om att kriminalpolitiken ska präglas av ett tydligt brottsofferperspektiv. Det är därför helt nödvändigt att straffskalan för överträdelser av kontaktförbud med elektronisk övervakning nu skärps till fängelsestraff i maximalt två år. Det markerar tydligt hur allvarligt samhället ser på den här typen av brottslighet.

Jag tror att det finns två uppenbara fördelar med det nya förslaget. För det första kommer det förhoppningsvis att bidra till en ökad trygghetskänsla för brottsoffren. Vi vet att ett av de två övergripande målen för kriminalpolitik är att öka människors trygghet. För det andra kommer kontrollen av kontaktförbud att bli bättre med elektronisk övervakning eftersom man då mycket tidigare kan identifiera var en potentiell förövare befinner sig.

Som utskottet tillkännager för regeringen är det däremot inte rimligt att en utsatt person ska tvingas vänta på att ett kontaktförbud ska överträdas innan man kan använda elektronisk övervakning. Jag tycker därför att det är bra att utskottet förbättrar regeringens proposition genom att säga att man kan införa elektronisk övervakning som en förstahandsåtgärd. Det tror jag är ett viktigt framsteg, och detta ligger helt i linje med att kriminalpolitiken ska präglas av ett tydligt brottsofferperspektiv. Det borde vara en självklarhet för alla partier i den här kammaren.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 16 Ordförandeskapet i domstol vid kollegial handläggning

Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU27
Ordförandeskapet i domstol vid kollegial handläggning (prop.
2017/18:88)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 17 Avfall och kretslopp

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18:MJU15
Avfall och kretslopp
föredrogs.

Anf. 59 SARA KARLSSON (S):

Fru talman! Nu ska vi debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande 15, *Avfall och kretslopp*. Det behandlar 90 motionsyrkanden från allmänna motionstiden i höstas. Det handlar om cirkulär ekonomi, som kommit allt högre upp på den politiska dagordningen. Jag tror att frågor om material – nya material som är lättare eller på andra sätt har egenskaper

som har bäring på hållbarhet och som görs av förnybar råvara men också återvunna material och nya sätt att återvinna – kommer att vara stora frågor framöver. Det är frågor som den här regeringen har tagit flera initiativ kring och satsat forskningspengar på, och det är frågor som är mycket aktuella inom EU just nu. Regeringen har också tillsatt en delegation för cirkulär ekonomi som just har påbörjat sitt arbete.

Nyligen släppte Återvinningsindustrierna en rapport där man har räknat på de ekonomiska förlusterna av återvinning som inte blir av eller av ineffektiv materialanvändning när det gäller stål, aluminium och plast. Enligt den rapporten går 42 miljarder förlorade varje år på grund av just ineffektiv materialanvändning. Slöseriet med resurser och brutna kretslopp är i grunden en miljöfråga, men rapporten visar också att det är en fråga om ekonomi. Det vore ekonomiskt rationellt att investera för mer effektiva materialströmmar. Det jobbar branschen med, men det behövs också politik i form av forskningsmedel för både grundforskning och tillämpad forskning. Det behövs ekonomiska styrmedel och regelverk som styr mot det cirkulära.

Som sagt pågår det inom EU ett arbete med dessa frågor, och det är väldigt viktigt att det arbetet också ger resultat. Det är någonting som den här regeringen noga följer och arbetar för. Ett exempel är plast som vi har stora problem med. Mycket plast återvinns inte och hamnar i stället i våra vatten och skapar problem för vattenmiljön och för vattenlevande djur.

Regeringen har tillsatt en utredning om plast med ett ovanligt brett uppdrag. Den ska tyvärr inte vara färdig förrän senare i höst, men jag ser mycket fram emot att den ska komma. Utredningen lämnade nyligen ett delbetänkande om nedbrytbar plast. Bara den frågan är nog så komplicerad, inte minst ur ett konsumentperspektiv. Vad är egentligen plast? Ska man prioritera återvinningsbar plast eller nedbrytbar plast? Och finns det ens nedbrytbar plast?

För att få fungerande plastströmmar måste det utvecklas någon typ av standarder för plast, och de farliga ämnena måste bort. Annars får vi inte till en fungerande återvinning på området. Därför är det bra att EU har riktat särskilt fokus mot detta i en plaststrategi och att regeringen tagit initiativ till den här breda utredningen. Det finns mycket att göra, och vi måste ta tag i frågan också ur ett producentperspektiv och inte bara med fokus på vad det är vi konsumerar och sådana saker som plastbärkassar, vilket är nog så viktigt men inte räcker för att komma åt problemen.

Ibland handlar det om små saker som ställer till det för företag som återvinner och utvecklar nya produkter, till exempel reglerna för när något övergår från att vara avfall till att bli en vara. Här finns olika myndigheter som har tillsyn men som inte alltid har en samsyn i frågan. Detta måste fungera bättre, och eventuellt måste vi också se över regelverken och ändra dessa.

Fru talman! Sist vi stod i denna kammare och debatterade avfall och återvinning – förra våren – handlade mycket av diskussionen om samlingsansvaret för framför allt förpackningsavfall från hushåll. Det är kanske inte så konstigt, eftersom det är en fråga där vi inte har varit överens över partigränserna. Men det är ändå synd om diskussionen om en övergång till cirkulär ekonomi ska fastna där.

Sedan förra våren har miljöministrernas rundabordsamtal avslutats. Samtalen har fortsatt, men de har kanske inte nått dit vi hade önskat. Nu finns ett förslag på remiss som handlar om att stärka och utveckla producentansvaret samtidigt som hårdare krav ställs på producenternas insamling. När remisstiden är slut senare under våren är tanken att regeringen ska gå vidare med förslagen, som är förordningsförändringar som inte kommer att behandlas i denna kammare.

Det är bra och välavvägda förslag som skulle höja servicenivån och göra det enklare för den enskilde att göra rätt. På många håll har man löst frågan genom fastighetsnära insamling, men då till dubbel kostnad för konsumenten, som betalar avgift både för förpackningen och för insamlingen. Med regeringens förslag tydliggörs att det är producenterna som har det ekonomiska ansvaret och att kommunerna inte får samla in avfallet med mindre än att det finns ett avtal.

Bättre förutsättningar för den enskilde att göra rätt stärker också förutsättningarna för att öka återvinningen. Samtidigt är det en lösning som inte, som oppositionen varit oroad över, riskerar att skapa problem i den kedja som producentansvaret innebär. Producenterna äger och förfogar över materialet.

Fru talman! Detta löser såklart inte alla frågor. Insamling är ju just bara en del av en hel kedja och ett helt system som ska fungera och som måste reformeras för att vi ska gå mot en cirkulär ekonomi. Jag försökte inledningsvis beskriva detta lite övergripande.

Fru talman! I betänkandet finns ett tillkännagivande om en utredning om utökat producentansvar för möbler och bygg- och rivningsavfall. Producentansvaret är *ett* sätt att få till fungerande system och strömmar. Det har på de områden där det finns bidragit till ökad återvinning, även om det också finns brister.

Vi är inte främmande för att utöka och utveckla producentansvaret där man kan anta att det skulle bidra till fungerande återvinning och främja bättre avfallsförebyggande design. Senast detta utreddes konstaterades att det finns svårigheter kopplade till livslängden hos de produkter som tillkännagivandet gäller. Men det är, som påpekas i betänkandet, länge sedan det utreddes, och saker har utvecklats mycket sedan dess. Men vi tycker ändå att det är onödigt att göra ett tillkännagivande med en så tydlig beställning av just en lösning för en begränsad del produktgrupper.

Det pratas ofta om producentansvar också för textilier. Även detta är något man bör titta på i ett sådant sammanhang. Men där finns i dag inte fungerande materialströmmar, och det vore svårt med ett producentansvar i det läget.

Fru talman! Det kan finnas fler produkter som ett producentansvar vore en bra lösning för, men producentansvar är nog inte alltid lösningen. Vi menar att ingången måste vara bredare än så och att man i arbetet med ökad återvinning måste titta på alla de styrmedel som finns tillgängliga att använda.

Fru talman! Jag vill också säga något om en fråga som kanske inte är så stor men som är ett irritationsmoment, nämligen nedskräpningen med fimpar, snus och tobaksprodukter. Man kan tycka att det är en självklarhet att vuxna människor inte ska skräpa ned på det sättet, och jag förstår att det finns en irritation och en vilja att göra något åt problemet. Men frågan

är om man verkligen ska använda straffrätten på det sättet och om det verkligen är proportionerligt att göra det. Jag tycker inte att man ska utesluta detta, men det är en fråga som man bör ställa sig, vilket jag tror har skett på den borgerliga kanten.

Det pågår en utvärdering av hela bötessystemet för nedskräpning, och detta gör att man kanske inte ska ta några nya initiativ just nu. Jag tycker också att man, med den situation som råder inom polisen och andra rättsvårdande myndigheter just nu, bör fundera över om detta är ytterligare en arbetsuppgift som bör läggas till i ett redan ansträngt läge.

Fru talman! Sammanfattningsvis vill jag säga att regeringen har en ambitiös miljöpolitik. Man har höjt miljöbudgeten kraftigt och vidtagit en mängd åtgärder på en lång rad områden, inklusive detta. Men mycket mer behöver göras – det är jag den första att erkänna. Och jag tror att om det klimatpolitiska ramverket var den här mandatperiodens stora fråga att landa hem över blockgränserna kommer återvinning och cirkulär ekonomi att vara en sådan fråga under nästa. Där behövs olika paket av regelförändringar och ekonomiska styrmedel som tar fasta också på produktionsledet, vilket kräver mer fokus.

Detta arbete kommer också att drivas av resursknapphet och i viss mån geopolitik. Titta bara på EU:s lista över kritiska råmaterial! Det kommer att behövas en fortsatt utvinning av dessa metaller och mineraler om vi på allvar ska göra en omställning som handlar om att till exempel elektrifiera trafiken. Men vi måste också säkra att vi tar hand om de resurser som vi redan har grävt upp, och detta är väldigt tydligt i det uppdrag som Näringsdepartementet har gett till SGU i denna fråga.

Som sagt: Den här diskussionen kommer att fortsätta, för denna utveckling kommer att fortsätta. Och politiken har en viktig roll i att bejaka och undanröja hinder för denna omställning.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till de delar av utskottets förslag som Socialdemokraterna står bakom.
(Applåder)

Anf. 60 GUNILLA NORDGREN (M):

Fru talman! Som Sara sa har vi i dag att behandla ett motionsbetänkande från den allmänna motionstiden, och det handlar om avfall, kretslopp och cirkulär ekonomi.

Det är ca 90 motioner som huvudsakligen rör resurseffektivitet, hållbar produktion, materialåtervinning, plaster med mera. De flesta motioner avstyrks, dock med några undantag, vilket medför att betänkandet innehåller ett tillkännagivande. Jag återkommer till det.

Avslag föreslås på övriga motioner, i många fall med hänvisning till att arbete pågår i frågorna. Motionerna berör flera viktiga områden som med rätta står högt på den globala dagordningen, som Sara påpekade.

En ökande befolkning kommer att innebära en ökad konsumtion som sätter ännu hårdare tryck på våra naturresurser. Dessa är inte oändliga, så det återstår mycket miljöarbete.

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1 och till reservation nr 3.

Reservation nr 1 handlar om att vi anser att resurssnålhet och energi-effektivitet bör stå i centrum under omställningen till en cirkulär ekonomi. Sverige bör verka för att det fortsatta arbetet med EU-kommissionens åtgärds paket bidrar till att minska mängderna och deponierna i hela Europa. Det ser nämligen väldigt olika ut i de olika EU-länderna. Sverige ligger i framkant, vilket är jättebra, men det är viktigt att riktlinjerna anpassas till de olika ländernas förutsättningar.

Sverige är på många sätt ett föredöme för övriga Europa, där avfallshierarkin ofta åsidosätts och en stor andel avfall läggs i deponier eller ligger kvar på soptipporna, med läckage som följd.

Det ser mycket olika ut i EU-länderna i hur långt man har kommit i arbetet, och vi har påpekat att det är viktigt att Sverige och regeringen driver på för att EU-kommissionens förslag om en cirkulär ekonomi utformas på ett sådant sätt att det blir ett starkt verktyg i arbetet med att minska avfallsmängderna.

Nu har EU-parlamentet nyligen röstat ja till en ny avfalls lagstiftning och därmed en omläggning av politiken mot en cirkulär ekonomi inom EU. Målet är nu att andelen av det kommunala avfallet som ska återvinnas till nytt material höjs till 55 procent år 2025 och slutligen till 65 procent år 2035. För förpackningsmaterial höjs målen till 65 procent respektive 70 procent.

Deponering ska minska till max 10 procent år 2035. Vissa länder får anstånd till år 2040. I Sverige uppgår deponeringen till mellan 1 och 2 procent, så vi berörs inte av detta beslut. Men det här visar hur olika det ser ut i övriga Europa, och det är därför som man är tvungen att ge anstånd.

Fru talman! Reservation nr 3 gäller den moderata motionen angående att vi vill att möjligheterna att förändra kraven på reningsverken ska utredas för att möjliggöra ökad återföring av näringsämnen i avloppsslam. Det behövs både investeringar i ny teknik och fortsatt forskning på området, till exempel hur man ska återföra fosfor från avloppsslam.

Även läkemedelsrester är skadliga och det är ytterst viktigt att vi kan få bort dessa rester vid reningen så att läkemedelsrester inte åker ut i våra vattendrag. Detta kräver stora investeringar och därför föreslår Moderaterna att det ska satsas 500 miljoner på fem år för att täcka en del av dessa investeringskostnader.

Något som verkligen bidrar till en cirkulär ekonomi är biogasen. I den nyligen antagna livsmedelsstrategin står det att det är viktigt att vi i ökad omfattning tar vara på restprodukter från livsmedelsindustrin.

Ökad användning av biogasproduktion ger dubbel miljönytta då den både minskar avfall och ersätter fossila drivmedel. Avloppsslammet kan dessutom användas som gödsel och innebär alltså ett minskat användande av andra gödningsmedel.

Men den svenska biogasproduktionen befinner sig i en akut kris. Anläggningar läggs ned, läggs i malpåse eller säljs till utlandet. Anledningen är att stöden för produktion är olika i olika länder. I till exempel Danmark sker subventionen i produktionsledet medan subventionen i Sverige sker i konsumentledet.

Men EU:s regler är sådana att en importerad produkt ska ha samma regler som i Sverige, det vill säga Danmark får dubbla subventioner eftersom man får ta del av samma subvention i konsumentledet som i Sverige.

Detta är allvarligt, och jag vet att regeringen är medveten om det. Jag har bland annat haft en debatt med energiministern om detta. Vi är helt överens, men det börjar nu bli väldigt bråttom att lösa frågan. I dag läggs anläggningar ned. Vi måste alltså reformera vårt system så att det harmonierar med övriga länder i EU.

Likformiga regler och framför allt långsiktiga regler är viktigt. Tillgången till egen tillverkning av biogas är dessutom viktigt från beredskapssynpunkt – inte att förglömma.

Fru talman! Jag är glad att en majoritet i utskottet är för att en utökning av producentansvar för fler produkter ska utredas.

Producentansvar innebär att producenten ansvarar för att samla in och ta hand om uttjänta produkter under produktens hela livscykel. Producentansvaret syftar även till att motivera producenterna att ta fram mer resursnåla produkter som är mer lätta att återvinna och som inte innehåller giftiga ämnen. Det är mycket möjligt att det ska vara fler produkter där det ska gälla producentansvar, som Sara var inne på. Textilier är ett exempel, men där är det problem med materialströmmarna.

I dag gäller producentansvaret för åtta produkter: bilar, däck, batterier, elutrustningar, förpackningar och returpapper med mera. Senast som producentansvar utreddes var 2001 och sedan dess har det skett en stor kunskapsutveckling. Vi – alltså en majoritet i utskottet – vill nu att fler produkter ska omfattas och att man börjar med att utreda ett inrättande av producentansvar även för möbler och byggmaterial.

Även textilier är viktigt att kunna återvinna, och det är bra med en satsning på hållbara textilier. Men då väldigt stor produktion sker långt ifrån oss så är det viktigt med ett internationellt samarbete.

Men det är bra om vi kan öka återvinningen av textilier och det behövs en förbättring av insamlandet av textilier. Tillverkningen av nya textilier borde kunna ske hållbart och utan giftiga ämnen.

Det sker en snabb produktutveckling, vilket är glädjande. Man kan nu till exempel köpa nya dammsugare som helt och hållet är tillverkade av återvunnen plast.

Plast är ju ett annat stort problem, inte minst då plast bryts ned väldigt långsamt och vi har problem med plast i haven och med mikroplaster. I går kunde man höra om konstgräsplaner som snart finns i varenda kommun – de är ett jätteproblem.

Det har förts många samtal om insamling av förpackningar och returpapper, som Sara var inne på. Diskussionen har rört vem som ska ansvara för insamlingen.

Än så länge är vi inte överens i denna fråga. Jag antar att den kanske kommer upp i riksdagen en dag, för ska ansvaret flyttas ska beslutet fattas här i kammaren och inte via en förordning. Nu är det en förordning där man skärper kraven ute på remiss.

Det finns en politisk samsyn om att det ska vara lätt att göra rätt. Det ska vara lätt för medborgarna att källsortera och öka mängden sopor som kan återvinnas.

Remissen avser att öka den fastighetsnära insamlingen. Målet är att det ska finnas fastighetsnära insamling från 60 procent av alla bostadsfastigheter. Det är ett tufft mål och det kommer att behövas undantag där det inte kan anses skäligt med hänsyn till fastighetens utformning. I många

kommuner är man dock på god väg och har i dag åtta fraktioner för hushållsnära sortering och insamling.

Fru talman! Politikens uppgift är att skapa bra förutsättningar för aktörer att ta ansvar samt värna om principen att förorenaren ska betala.

Generationsmålet beskriver att vi till nästa generation ska lämna över ett samhälle där många av miljöproblemen ska vara lösta. Det kommer att krävas hårt miljöarbete i många länder och i många år framöver.

Miljön är det mest globala som finns. Vi delar ett jordklot, vi delar samma luft och vi delar samma vatten som cirkulerar runt vår jord.

I miljöarbetet måste hänsyn tas till var effekterna av olika åtgärder blir som störst, det vill säga var miljövinster blir som störst för den globala ekonomin.

(Applåder)

Anf. 61 SARA KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Gunilla Nordgren pratade i sitt anförande om den väldigt ansträngda situationen för biogas, och det är ett engagemang som jag, mitt parti och regeringen delar. Vi har till exempel infört ett metangasreduceringsstöd för att förbättra förutsättningarna för biogasproduktionen.

Den situation som Gunilla Nordgren beskriver behöver lösas på både kort och lite längre sikt. När det gäller på kort sikt har vi i den vårändringsbudget som presenterades anslagit 270 miljoner för att öka stödet till biogas och för att bredda det till att omfatta fler substrat. På längre sikt behöver det utredas hur man kan komma åt de problem som pressar svensk biogas utan att man hamnar i konflikt med kommissionen om statsstödsreglerna, vilket är ett ständigt återkommande tema i dessa diskussioner.

Man jag vill ändå fråga Gunilla Nordgren hur Moderaterna ställer sig till denna kortsiktiga lösning. Jag kan ha missat det, men jag har ännu inte noterat den moderata inställningen till det kortsiktiga ökade stödet och breddningen av det.

När det gäller frågan om insamling säger Gunilla Nordgren att vi inte är överens. Så har det ju varit, men det förslag som nu är ute på remiss handlar om att försvara, stärka och utveckla producentansvaret. Det verkade som att Gunilla Nordgren inte riktigt hade någon uppfattning om de förslag som är ute på remiss. Jag undrar om Gunilla Nordgren vill utveckla sin syn på de förslag som regeringen har lagt fram.

Anf. 62 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att det är något större problem med förordningarna. Man förtydligar informationen, och dessa ändringar var delvis uppe i augusti 2014 men de har fortfarande inte införts. Det är väl inget större problem med det.

När det gäller stöd är det absolut viktigaste att vi har samma regler som övriga EU. I min del av landet ligger Danmark väldigt nära. Jag har förstått av energiministern att det är vi som måste anpassa oss. Danmark och övriga EU kommer inte att ändra sina regler så att det blir samma regler som i Sverige. Då får lilla Sverige ändra sina regler till de regler som gäller i övriga EU. Klarar Danmark statsstödsreglerna borde ju Sverige klara det.

Vad jag är bekymrad över – och jag vet att vi inte är särskilt oöverens i den frågan – är att anläggningar läggs ned. De läggs i malpåse. Jag vet ett antal anläggningar bara i Skåne som nu inte blir av eller som säljs utomlands. En av dem har sålts till Finland. Sedan står vi där. Det är därför som jag menar att det är bråttom. Investerarna avvaktar bara eller säljer till utlandet.

Om vi befinner oss i en bredskapssituation kan det bli ett embargo så att man inte kan importera gas. Då har vi inget drivmedel för till exempel jordbruksmaskiner. De har svårt att gå på el, om man säger så. Det är tunga maskiner.

Om Danmark klarar statsstödsreglerna hittar jag ingen anledning till att inte Sverige skulle göra det. Vi måste ju bli lika behandlade inom EU.

Anf. 63 SARA KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Vad gäller de förordningsförändringar som föreslås är det mycket riktigt så som Gunilla Nordgren säger. Förändringar gjordes i förordningen även 2014. De handlade snarare om återvinningsmålen.

Här handlar det om att höja servicenivån för att göra det enklare för medborgarna eller konsumenten att göra rätt och därmed skapa bättre förutsättningar för återvinning. Jag välkomnar att Moderaterna inte verkar ha något att invända mot dessa förslag.

Man behöver helt riktigt hitta en lösning vad gäller biogasen som gör att vi har samma slags regler, så att vi inte får snedvridande effekter. Det här är dock något som behöver utredas och kan inte göras över en natt. Även om Danmark klarar statsstödsreglerna behöver vi göra en egen bedömning av detta och en anpassning till våra regelverk. Så är det vid varje enskild fråga. Det handlar också om hur man gör saker i relation till energiskattedirektivet och liknande. Det här är som sagt inget som görs över en natt.

Jag tycker också att Gunilla Nordgren ganska väl beskriver den akuta situation som biogasproducenterna befinner sig i. Det gäller även i hennes del av landet. De behöver få besked här och nu om bättre förutsättningar. Jag hoppas att Moderaternas besked till dem är att man vill göra saker här och nu och att beskedet inte är att man vill säga nej till regeringens kort-siktiga stöd. Producenterna behöver ju verkligen detta.

Anf. 64 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Fru talman! Låt mig börja med förordningarna. Vi vill ju ändra även målen i förordningarna och vill att förbättrad information ska gå ut till hushållen. Dessa förslag lades fram, men den nya regeringen införde dem aldrig så det gjordes inga ändringar.

Insamlingsansvaret är en fråga för riksdagen. Det har Karolina Skog sagt i talarstolen vid en debatt. Där finns det inga problem. Och jag tror att vi väldigt ofta är överens över partigränserna om att vi måste öka detta. Men vi ser också svårigheterna.

Vad gäller biogasen är frågan akut. Jag har inga problem med ett kort-siktigt stöd, men vi i Moderaterna vill ha långsiktiga regler som är konkurrensneutrala. Vi talar ofta om lika konkurrensvillkor, och det gäller i stor utsträckning här.

Man skulle kunna se det som en krisberedskapsfråga, men det hör inte hemma i detta utskott. Jag som sysslar med beredskap i andra frågor kan tycka att det åtminstone hade varit bra om man hade lyft fram biogasen. Den dag då vi får elavbrott och annat fungerar inte elbilarna. Då behöver vi fordonsgasen. Om vi dessutom kan producera den själva och få ut ett rent avloppsslam på åkrarna blir det en vinn-vinn-vinnsituation. Biogas är en bra grej.

Det hade varit väldigt bra om vi hade kunnat komma överens. Jag sa att det är bråttom. Jag utgick då från att jag har läst att en utredning ska tillsättas. Sätt fart på den snabbt för det här är bråttom! Jag håller dock med om att det hela måste utredas. Men när man får beskedet att en utredning ska tillsättas vet man ju aldrig vad det kan innebära. Mitt råd är därför att sätta igång den väldigt snabbt.

Anf. 65 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag avfall och kretslopp. Globalt är detta ett enormt problem. Vi behöver inte åka särskilt långt ned i Europa för att komma till länder där man "löser" avfallsproblemen nästan till fullo genom att deponera merparten av avfallet. Man gräver helt enkelt ned soporna för att bli av med problemet.

Världen över kan vi se hur soptippar växer och orsakar sanitära problem. Man deponerar eller bränner sopor utan någon egentlig tanke på resurseffektivitet. Avfallet varken materialåtervinns eller energiåtervinns. Man vill helt enkelt bara få bort skräpet. Detta innebär att resurser undernyttjas, och det medför andra stora miljöproblem.

Här i Sverige är situationen en helt annan. Deponering är väldigt ovanligt. Ungefär 99 procent används till annat. Vi har fått en situation där företagen och kommunerna ibland till och med strider om vem som har rätt till avfallet.

Jag kan till exempel nämna att det länge har varit oklart hur man ska se på äganderätt rörande spillfett inom restaurangsektorn. Slutligen satte Naturvårdsverket ned foten och förtydligade att detta ska ses som verksamhetsavfall. Det är en bra och rimlig bedömning som bidrar till långsiktighet och tydlighet på marknaden. Det är ändå glädjande att man bråkar om vem som ska få ta hand om avfallet.

Fru talman! En av få politiska stridsfrågor när det gäller avfallspolitiken är frågan om vem som ska ha insamlingsansvaret. Det är lite symptomatiskt att konfliktlinjen ligger här. Det bör kanske ses mot bakgrunden av att utvecklingen är god och att målen uppnås.

Vilken betydelse har det vem som ansvarar för att tidningspapperet och glasflaskorna samlas in? Vi i Sverigedemokraterna tycker att det i grunden är ointressant. Det kan inte finnas en ideologisk ingång här, utan människor ska ges bra service när det gäller att återvinna. Man ska samla in avfallet på det sätt som är mest pragmatiskt. Det ska fungera.

Är det då enklast att det ligger på kommunerna? Det kanske det är, eller så är det inte det. Det är svårt att svara på det. Vi har haft ett producentansvar för insamlingen under lång tid, och det fungerar. För att bryta upp detta måste det vara uppenbart att vi kan förbättra något.

Vi tycker att det är relevant att titta på de utvärderingar som görs. Man kan gå in på Naturvårdsverkets hemsida och läsa följande: ”Producentansvaren i Sverige har bidragit till att öka återvinningen av avfall. Målen för återvinning nås idag i hög grad.”

Detta tyder inte på ett allvarligt läge. Det tyder inte på att nuvarande system fungerar dåligt. Det tyder heller inte på att vi har en situation på avfallsområdet som är i närheten av den situation vi har inom sjukvården, migrationspolitiken eller polisen.

Fru talman! Vi ska inte slå sönder ett fungerande system, införa kommunala monopol och slå ut mängder av småföretagare utifrån lösa förhoppningar. Vi ska bygga vidare på nuvarande system, mer ansvar bör läggas på producenterna och fler områden bör omfattas av producentansvaret.

Det som däremot orsakar problem är att regeringen trots en tydlig vilja från riksdagen väljer att dra frågan i långbänk. Av allt att döma sker det utifrån prestige. Av någon anledning var just ett kommunalt monopol för insamlingen ett av löftena som Stefan Löfven talade om här i kammaren när han läste upp sin första regeringsförklaring efter valet 2014. Nu kommer dock glädjande signaler om att regeringen börjar fokusera på att förbättra nuvarande system. Man får hoppas att arbetet fortsätter.

Fru talman! Det är samtidigt viktigt att politiken även på detta område kännetecknas av kostnads- och nyttoanalyser och en strävan efter samhällsekonomisk effektivitet. Energiåtervinning är i grunden något bra. Materialåtervinning är ofta betydligt bättre, men så som fallet är med många plaster i dag är det ännu inte samhällsekonomiskt effektivt att återvinna alla.

Att komma upp till 100 procent för alla produktgrupper bör heller inte vara ett självändamål. Man ska såklart satsa på forskning och produktutveckling, men i närtid får man vara på det klara med att majoriteten av förpackningar av en hel del plaster inte kommer att kunna materialåtervinnas. Det är ändå ingen katastrof. Vi har trots allt lyckats uppnå återvinningsmålet även för plaster.

Fru talman! Det finns dock förbättringspotential. Samordningen mellan kommuner och producenter kan bli bättre, och graden av fastighetsnära insamling bör öka ännu snabbare. Vi behöver också fler områden med producentansvar. Ett starkt producentansvar ger företag incitament att se över hela sin produktions- och avfallskedja. Då kan avfallet i bästa fall ses som en resurs, vilket ytterligare bidrar till att öka återvinningen. Genom att företag tar ansvar för avfallet stimulerar man till att anpassa produktdesign och material så att återvinningsprocessen kan bli så effektiv som möjligt.

Vi välkomnar således tillkännagivandet som utskottets majoritet gör i detta ämne. Det går helt i linje med hur vi i Sverigedemokraterna ser på återvinningspolitiken och hur den ytterligare kan utvecklas.

Fru talman! Ett annat område där man kanske inte har kommit lika långt är textilierna. Trots ett stort intresse från branschen att samla in textilier bryter många företag i dag mot lagen när de själva samlar in begagnade kläder, då textilier i dag är att betrakta som hushållsavfall som ska brännas tillsammans med annat restavfall.

Det är märkligt att denna fråga dragits i långbänk i flera år samtidigt som man ägnar stor energi åt plastpåsars nedskräpningsproblem, som inte ens är ett nedskräpningsproblem om man frågar Naturvårdsverket i Sverige.

På textilområdet är vi övertygade om att producentansvar är en bra väg att gå. På det sättet kan man stimulera till ökad återvinning, nya andrahandsmarknader och förbättrade möjligheter för privatpersoner att återvinna.

Med detta sagt vill jag avsluta med att yrka bifall till reservationerna 13 och 9.

Anf. 66 EMMA NOHRÉN (MP):

Fru talman! Vi är här i dag för att debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande *Avfall och kretslopp*. Jag står givetvis bakom vår reservation, men för tids vinning avstår jag i dag från att yrka bifall.

Fru talman! Hemma för mig är Backa utanför Lysekil. Det är mest känt för sina hållristningar. På sommaren kommer turister och tittar på de 3 000 år gamla carvings som är gjorda. Men för tre fyra år sedan hände något annat som också var revolutionerande och som jag inte trodde skulle hända. Jag fick fastighetsnära insamling.

Det var två stora tunnor med fyra fack i varje plus två mindre fack. Det gör att jag kan sortera tio fraktioner hemma. Det är allt från papper och matavfall till batterier och glödlampor. För mig som bor på landet och måste ta bilen till återvinningsstationen var det en revolution.

Inga mer rullande glasflaskor i bilen när man har glömt att åka förbi återvinningsstationen på vägen till affären. Inga mer illaluktande kattmatburkar. Inga mer tveksamheter vid diskbänken om man verkligen orkade skölja ut den sista grejen. Den kanske råkade hamna i brännbartpåsen i varje fall.

Det är så skönt. Jag har dessutom fått ett helt köksskåp till övers där jag tidigare hade mina återvinningslådor. Jag blev så glad när det hände att jag skrev ett Facebookinlägg om att det var det bästa som hänt i Backa sedan hållristningarna.

Det var kanske överord. Men vardagsnära lösningar är någonting som gör livet så mycket enklare. När man dessutom vet att man gör någonting som är både klimatsmart och miljörätt känns det extra bra.

I min hemkommun var det avfallsbolaget Rambo tillsammans med kommunen som själva gick i bräsch. Det kostar inget extra att ha fyrfackskärnen. Det kostar samma som om man har två sorteringskärl. Tyvärr är det inte så i andra kommuner.

Därför har regeringen nu efter samtal skickat ut en promemoria på remiss med ett antal förslag som förtydligar producentansvaret för förpackningar och returpapper. Förslaget innebär att insamling vid bostadsfastigheter – det som kallas för fastighetsnära insamling – ska vara regel.

Det är en lång process bakom detta med rundabordssamtal, och alla berörda aktörer har varit involverade. Samtalen har mynnat ut i att man efterfrågat ett förtydligande av producentansvaret med höjda krav. Det är vad den rödgröna regeringen nu levererar.

Så som det ser ut i dag innan remissrundan är klar vill regeringen att det ska bli enklare för hushållen att göra sig av med sina förpackningar och sina tidningar. Det betyder att mer avfall kommer att återanvändas och mindre avfall kommer att förbrännas.

Producentansvaret kommer att utvecklas. Det kommer att bli tydligt att det är producenterna – de som släpper ut förpackningar och tidningspapper på marknaden – som har det finansiella ansvaret att samla in detta.

Själva förslaget gör att det blir bättre service till medborgarna, men det är klart att det inte är någonting man gör över en natt. För att aktörerna ska få tid att anpassa sig hoppas vi att det ska vara fullt implementerat till 2025. Ett etappmål är att 60 procent av alla fastigheter ska ha det till 2021.

Det finns också ställen där man inte kan ha detta. Det är till exempel gamla områden med smala gator eller tätbebyggda områden där man helt enkelt inte kommer fram med de bilar som krävs för att samla in det eller om man bor på en ö. Avfallet ska då hämtas så nära bostaden som möjligt.

Det kommer också att finnas producentansvar för sådant som händer ute, det vill säga insamling utomhus. Väldigt mycket av det avfall vi ser i dag, framför allt runt städerna, är till exempel take away-lådor.

På västkusten där jag bor ser vi att strandskräp är framför allt plastförpackningar och sådant från övriga Europa. Tittar man i Östersjön är det väldigt mycket från den moderna livsstilen. Det är take away-lådor, plastgafflar, kaffemuggar och så vidare. Därför kommer man att ha ett ordentligt producentansvar. Det ska kunna finnas förpackningsinsamling även utomhus där många rör sig, till exempel vid badplatser och i parker.

Det kommer också att finnas krav på förpackningsdesign. När producentansvaret infördes 1994 var tanken att man inte skulle släppa ut onödiga förpackningar samt göra smartare förpackningar som skulle vara lättare att samla in. Nu kommer detta att skärpas. Det kommer att bli tydliga krav på att man inte ska ha onödiga förpackningar.

Det är producenterna som står för förpackningarna och tidningspappret som ska bekosta insamlingen, inte kommuner och bostadsrättsföreningar. Det är själva grunden i hela förslaget.

Många har varit uppe här i debatten och talat om den cirkulära ekonomin. Jag tror precis som Sara Karlsson att det kommer att bli allt viktigare. Nästa mandatperiods stora fråga kanske blir hur vi ska få ihop det ordentligt. Det vi måste sträva efter är att sluta cirkulära och se till att det inte finns något läckande såll någonstans. Vi behöver implementera avfallshierarkin fullt ut.

Vi ska minimera avfall genom förebyggande åtgärder, och om det inte går återbruka, och om det inte går materialåtervinna och om det inte går återvinna på något annat sätt, till exempel med energiåtervinning. Vi kan se att efter fyra år har den rödgröna regeringen tagit detta på stort allvar. Den har kommit med många strategier och många förslag. Den försöker att ställa om samhället till detta.

Vi har redan talat om strategin för hållbar konsumtion, nyindustrialiseringsstrategin och strategin för smart industri, politik för hållbart företagande och livsmedelsstrategin. Mycket sker i hemmen, men mycket sker också med det som släpps ut på marknaden.

Vi har hört att vi i Sverige är bra på att återvinna, men i andra länder är det inte likadant. Därför måste vi vara aktiva i den EU-politik som förs och i de förhandlingar som pågår om avfallspaketet. Det gäller till exempel cirkulär ekonomi och även den plaststrategi som håller på att tas fram.

Vi har i budgeten för 2018 tillfört pengar för mer strandstädning för att plocka upp skräp på framför allt Sveriges västkust. 80 procent av förpackningarna som spolats upp har ett annat ursprungsland än Sverige. Det är inte hållbart att det fortfarande läggs saker på deponi.

Vi har också avsatt mer pengar för att utveckla andra material än plast och också göra plast 2.0. Bara för någonting är gjort av en förnybar råvara kan det ibland framställas som en miljövänlig plastpåse. Men den har samma egenskaper som en fossil plastpåse. Vi måste ha en gemensam standard som gör att vi kan ha nedbrytbara plastpåsar, komposterbara plastpåsar eller något annat alternativ som fungerar men som går in i den cirkulära ekonomin.

Vi måste arbeta hårt för att gå från köp-och-släng. Det tycker jag att den rödgröna regeringen har gjort. Vårt fokus måste gå från köp-och-släng till återanvändning, återvinning och ett cirkulärt system. Det är vars och ens ansvar att sortera ut mjölkförpackningar och konserverburkar hemmavid. Men då måste det vara lätt att göra rätt. Det måste vara en förpackning som går att återvinna. Det måste vara ett lätt val när man står vid diskbänken och funderar på om det är värt att skölja ur den att faktiskt göra det.

(Applåder)

Anf. 67 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Fru talman! Emma Nohrén talade om förordningen om fastighetsnära insamling och hur det ser ut på landet där Emma bor. Jag bor också på landet och har också åtta eller tio fack. Det är nämligen ofta på landet som man klarar av det. De stora problemen finns här i närheten. Vi kan ta Gamla stan. Det är gamla fastigheter och trånga gator. Det kommer att behövas undantag. Har man tänkt sig något slags bestraffning av de fastighetsägare som inte kan? Det kan vara att utrymmen nere på bottenvåningen där grejerna ska vara är sådana att de helt enkelt inte får plats. Då ska man ha det så nära som möjligt – är det i närmaste park då? Hur ska det se ut i staden? Det är ofta i storstäderna som det blir problem, för där bor många människor och därför blir det mycket avfall där.

Min fråga är egentligen om man har tänkt på något slags straff för fastighetsägare där det inte går. Det är bra med fastighetsnära insamling, och man kan dessutom göra som man gör därhemma, det vill säga lägga in i anbudet att sopbilarna ska köra på biogas. Då har man förenat nytta med nöje. Men nu är problemet att man har för få anläggningar där man kan tillverka biogas av all mat som samlas in.

Jag kommer tillbaka till biogasen sedan.

Anf. 68 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Gunilla Nordgren! Den ger mig möjlighet att förtydliga en del.

Nej, det kommer inte att vara någon straffavgift så länge man har gjort det som är möjligt. Det finns ibland fysiska hinder för att man rent praktiskt ska komma fram, och då gäller så nära som möjligt.

Det här ligger också lite längre fram i tiden. Givetvis ska man börja där det är enkelt, men etappmålet är att 60 procent av fastigheterna ska ha det här till 2021, och sedan ska det vara fullt ut implementerat till 2025. På vissa ställen kanske man till och med måste bygga om, men då finns det skäl för det. Det går ju inte direkt att bygga om Gamla stan för att en sopbil ska komma fram. Det tror jag inte att någon skulle tycka. Där finns det säkert andra lösningar. Det är ju meningen att det ska bli enkelt och bra, inte att det ska krånglas till.

Eftersom Gunilla Nordgren kom tillbaka till biogasen vill jag säga att den rödgröna regeringen har sett problemen med detta, och det är också därför vi skjuter till 270 miljoner kronor till dem som producerar biogas. Vi har även sett till att det kan vara fler substrat – till exempel gödsel, som Gunilla Nordgren själv pratade om – liksom matavfall och sådant som har varit svårt att gå vidare med på grund av statsstöds- och EU-regler.

Nu tror vi dock att vi har en lösning på det, men för att få en långsiktig lösning och en strategi på plats som faktiskt fungerar och gör att de här företagen vågar satsa måste vi ha en utredning som kan pinpointa precis att det här är problemet, och så här kan vi lösa det. Men det här är den lösning vi har nu.

Anf. 69 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Fru talman! Tack för svaret att det inte ska vara något straff! Men som Emma Nohrén var inne på går det inte att bygga om i Gamla stan. Problemet är att det ofta är inne i stora städer som det är svårt att bygga om, och det är där människor bor, om vi nu snackar om mängden avfall. Men det var ett bra svar att man alltså inte ska straffa fastighetsägarna. Då är vi där igen: Man ska försöka stimulera fram.

De 270 miljonerna räcker inte så väldigt långt. Det är inget fel på satsningen som sådan, men som vi var inne på i den förra debatten räcker det inte på sikt. Problemet är alltså att eftersom det nu är åtta fraktioner i många kommuner i min närhet och även andra så ökar matinsamlingen så kraftigt att Sysav, sopbolaget, har svårt att göra biogas av det. Anläggningen räcker inte, och den andra anläggningen med en investering på miljarder ligger i malpåse.

Vi har alltså en svår situation här, både på kort och på lång sikt. Det är bra med de 270 miljonerna, men som vi sa i den andra debatten måste den där utredningen komma igång bums. Ni kan inte bara säga att ni ska tillsätta en utredning, utan nu måste ni tillsätta den där utredningen så att vi så snart som möjligt kan komma framåt. Det här är ingen lätt materia; det gäller EU-regler och så vidare. Än en gång: Om Danmark klarar statsstödsreglerna, varför skulle inte Sverige göra det?

Anf. 70 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Problemen för biogasen är ingen ny företeelse, utan det är någonting som vi har kryssat oss förbi och försökt att komma fram till lösningar på. Men de 270 miljoner som vi lägger i den här vårbudgeten, tillsammans med den satsning som har varit på biogas och metangas i investeringsstöd, ger i alla fall 300 miljoner mer än vad jag vet att Alliansen har satsat i sin budget och vad ni gjorde under er tid vid makten. Vad jag vet kom det inte fram någon biogasstrategi då heller.

Låt oss nu hoppas att de här pengarna kan se till att hålla biogasproduktionen uppe i Sverige och att vi får en utredning som kan visa hur vi ska få långsiktiga spelregler så att vi kan rädda den svenska biogasen.

Anf. 71 KRISTINA YNGWE (C):

Fru talman! När jag i början av denna mandatperiod fick ansvar för avfallsfrågorna ska jag ärligen säga att jag inte var superentusiastisk. Men efter att ha jobbat med den här så kallade skitfrågan i ett par år måste jag säga att det är både är ett väldigt spännande och framför allt ett väldigt viktigt ämne.

Ska Sverige och världen klara av att möta klimat- och miljöutmaningarna som vi har framför oss behövs grön tillväxt – en grön tillväxt där vi skapar förutsättningar för företag att kunna skapa nya hållbara affärsidéer, inte minst genom att vi slutar se avfall som skit och i stället ser det som den resurs det verkligen är.

Att fortsätta främja innovativa företag och hållbara trender ger inte bara miljövinster. Det finns även en stor potential för att skapa fler hållbara, gröna jobb. Detta kräver dock politiska beslut och långsiktiga regelverk som främjar en cirkulär ekonomi.

Fru talman! Ett område där det finns en otrolig potential att utveckla ett mer cirkulärt system är våra kläder och textilier. Varje år handlar vi över 12 kilo textilier per person. Vi slänger omkring 8 kilo var i soporna, medan 2,4 kilo återanvänds på något sätt. Av det som samlas in säljs ca 0,9 kilo via second hand, näthandel eller välgörenhet.

Globalt sett återvinns mindre än 1 procent av materialet till nya kläder. Genom att tillvarata textilierna som slängs i soporna skulle vi kunna skänka mer till välgörenhet, återanvända på annat sätt eller använda fibrerna i kläderna för att skapa nya plagg. Redan nu finns ett antal spännande företag som producerar kläder av återvunnet material eller som tillverkar kläder av material som påverkar miljön mindre än bomull och polyester.

Ett exempel är Swedish Stockings, som skapar nya strumpbyxor från trasiga och använda strumpbyxor. Eftersom nylon är en oljebaserad produkt från en väldigt koldioxidintensiv framställningsprocess sparar de både utsläpp av växthusgaser och energi.

Ett annat spännande initiativ är svenska Renewcell som återvinner cellulosabaserade textilfibrer, vilket minskar textilavfallet och samtidigt ser till att produktionen av hållbara textilier ökar.

Men för att vi ska kunna få ett fungerande kretslopp av textilråvara och ett mer hållbart mode behövs arbete för en giftfri vardag. För såväl konsumenter som avfallshanterare saknas i dag information om vilka kemikalier som finns i olika varor. Centerpartiet vill därför införa en innehållsförteckning för textilier för att skapa transparens, stärka konsumentskyddet och skapa medvetenhet om ett plaggs innehåll.

Vi vill också fortsätta att utveckla EU:s kemikaliepolitik så att farliga kemikalier fasas ut. Vi vet samtidigt att trots de lagar och regler som finns i EU förekommer farliga ämnen som är förbjudna eller för höga halter av ämnen som är begränsade. Det här sker inte minst via e-handeln som ökar lavinartat och där man som konsument står under ett annat regelverk om man direktimporterar från ett land utanför EU. Vi vill därför öka kontrollen av varor för att säkerställa att de produkter man får verkligen följer EU:s krav.

Kretsloppsarbetet handlar också om att underlätta för återanvändning och mer hållbara produkter. För hållbar design krävs att man tänker till redan i designstadiet. Vi behöver använda material och processer som är bättre för miljön, vi behöver säkerställa att kläderna inte innehåller eller avger farliga ämnen och vi behöver se till att kläderna är designade så att materialen lätt kan återvinnas, detta genom att utveckla regelverk på EU-nivå.

Genom att stärka konsumentskyddet kan vi också skapa incitament för företag att producera varor som håller längre och som konsumenterna kan använda längre. Ju längre en vara håller, desto bättre är det för miljön. Vi vill därför utöka konsumenträtten för produkter så att företag ska bevisa ursprungliga fel i upp till ett år i stället för dagens sex månader. För att stödja återanvändning och vidareförsäljning av produkter som den enskilda inte längre behöver vill vi också att reklamationsrätten följer varan i stället för att stanna vid den ursprungliga köparen.

För ett hållbart mode krävs slutligen att vi säkerställer råvara till framtidens kläder och textilier. Det handlar om goda och långsiktiga spelregler för skogsnäringen så att tencel och andra material kan fortsätta ta plats i klädbutikerna.

Men framför allt handlar det om en fungerande insamling och återvinning. Senast i helgen uppmärksammade Sveriges Radio att allt fler butikskedjor samlar in textilier i butik. Fortfarande är dock regelverken väldigt oklara. Om en butik samlar in kläder som är hela och kan återanvändas är det inga problem. Men om butiken samlar in kläder som är smutsiga eller trasiga och bara kan materialåtervinnas räknas de som sopor, och då är det kommunens ansvar även om butikskedjan skulle ha egna kanaler för att materialåtervinna.

Vi i Centerpartiet anser att producentansvar för kläder, där den som sätter ut något på marknaden också ska ha ansvar för att samla in det, är den långsiktigt bästa lösningen för att stimulera innovation och företagande. Precis som utskottet ser vi gärna att producentansvaret utreds inom fler produktgrupper. Samtidigt tycker vi att det är viktigt med möjligheterna för secondhandverksamheter, och det är viktigt att hitta en modell för producentansvar där även dessa verksamheter får plats.

För att öka insamlingen av textilier, tillvarata resurser och spara energi vill Centerpartiet också se ett nationellt mål för insamling av textilier. Inom tio år bör 50 procent av insamlade textilier gå till återanvändning och 90 procent av den totalt insamlade mängden återanvändas eller återvinnas när återanvändning inte är möjlig. Syftet är att öka insamlingen av textilier, effektivisera resursutnyttjandet och även skapa fler arbetstillfällen i Sverige genom textilåtervinning, textilåteranvändning och innovation.

Sverige har varit en stor textilnation tidigare. Låt oss genom att stödja och skapa långsiktiga spelregler för den svenska hållbara textilindustrin se till att det blir så igen.

Fru talman! När vi stod i kammaren i fjol och debatterade ämnet hängde eventuella blocköverskridande samtal om avfallspolitiken som ett frågetecken i debatten. Sedan dess har samtal både inlets och avslutats, men tyvärr utan att vi har lyckats komma fram i frågorna.

Vi i Centerpartiet ser ett stort värde i en långsiktig samsyn i frågorna. Då skapas förutsättningar för investeringar, ny teknik och bättre service. Det är med det målet som vi har deltagit i samtal med regeringen. Det finns en stor efterfrågan från både företag och kommuner på tydliga och långsiktiga regler. Vi tycker att det är viktigt att bygga vidare på det som fungerar med ett sammanhållet producentansvar. Även om Sverige ligger i topp vad gäller återvinning finns mycket som behöver förbättras.

Det handlar om skärpta miljökrav på insamling och återvinning, som vi har talat om tidigare. Det handlar om ökad innovation i återvinningssektorn genom att öppna för fler aktörer att vara med. Ett stort ansvar vilar på enskilda, producenter, kommuner och myndigheter. Politiken måste tydliggöra långsiktiga mål och ansvar. Men utifrån detta är det viktigt att aktörerna samlas och kommer överens om detaljer, rutiner och samarbetsformer. På så sätt kan ett effektivt system byggas. Både insamling och återvinning av avfall behöver utvecklas för bättre service och miljönytta. Det är bra för miljö, hushåll och företag.

Fru talman! Jag står bakom alla Centerpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 10.

(Applåder)

Anf. 72 JENS HOLM (V):

Fru talman! Var och en av oss producerar ett halvt ton hushållsavfall per år, det vill säga 500 kilo per svensk och år. Det är 50 procent mer än för bara 20 år sedan.

Den enorma produktionen av avfall är förstås ett gigantiskt resursslöseri när en stor del av avfallet inte återanvänds eller återvinns. Den leder också till helt onödigt stora utsläpp av växthusgaser. Precis som Sara Karlsson från Socialdemokraterna sa tidigare är det fråga om förlorade affärsmöjligheter för progressiva företag i mångmiljardklassen, som hade kunnat göra nytta av avfallet som nu går till spillo.

Vi måste ta ett helhetsgrepp på avfallspolitiken, och det finns mycket att göra. Ett problem som vi ser i den här debatten, och i många andra avfallsdebatter, är att man utgår från någon form av status quo, det vill säga att det är så här mycket avfall vi ska producera i framtiden.

Men vi borde självklart utgå från avfallshierarkin och tanken om att vi ska förebygga mängden avfall. Vi ska så långt som möjligt minimera användningen av papper, av förpackningar, av påsar och annat. Där finns mycket att göra.

En viktig del i detta är att vi behöver en tydligare standardisering av förpackningar och material överlag. Med gemensamma standarder kommer det också att vara lättare att återanvända och återvinna förpackningar. Det är självklart svårt att återvinna flaskor om det finns 100 olika flasksorter på marknaden. Det var därför som i det gamla systemet i Sverige alla dryckesflaskor, öl och läskedryck ingick i ett retursystem. Vi behöver tänka likartat i dag. Det är det som är det moderna sättet att tänka.

Vi behöver också ställa högre krav på producenterna av olika former av prylar. Jag tänker inte minst på tekniska saker på marknaden.

Låt oss titta på en modern mobiltelefon. Den är inte designad för att man ska kunna plocka ut en del som kanske har gått sönder och ersätta den med en annan. Det vanligaste problemet med en så kallad smart telefon är

att batteriet blir dåligt efter ungefär ett och ett halvt år. Om jag själv skruvar isär mobilen, plockar ur batteriet och sätter in ett nytt batteri, då har jag gjort en yttre åverkan på telefonen, hävdar tillverkaren. Då gäller ingen garanti längre på telefonen. De är designade för att vi ska byta ut dem efter ungefär ett och ett halvt år, trots att resten av funktionerna i telefonen skulle fortsätta att fungera i många år till.

Här behöver politiken ta ett mycket större ansvar. Vi måste vara mycket tuffare mot industrin och ställa krav på utbytbara delar och att man ska kunna reparera och rekonditionera allt det som finns på marknaden.

Låt mig säga något apropå det tidigare inlägget från Centerpartiet om tankar om förlängd garantitid och överlag starkare konsumenträtt. Det är helt rätt. Det är också ett sätt att pressa tillverkarna att ta fram saker som fungerar och håller, som inte går sönder så fort garantitiden har gått ut.

Vidare angående det tidigare anförandet från Centerpartiet tycker jag också att det finns en stor poäng med att göra något åt det stora slöseriet med kläder och textilier. Mer än åtta kilo textilier per person och år slängs i Sverige. Vi i Vänsterpartiet tycker att en väg att gå skulle vara att man använder den EU-lagstiftning som finns i dag, det så kallade ekodesigndirektivet. Det används i dag för teknikprodukter och elprodukter. Vi skulle kunna använda ekodesigndirektivet för att också ställa högre krav på textilproducenterna, så att man inte ska behöva slänga något bara för att en liten del har gått sönder. Det handlar om att exempelvis ställa krav på att kläderna ska hålla längre. Detta är åtgärder som behöver vidtas för att det helt enkelt ska komma ut en mindre mängd skräp på marknaden, men vi kommer förstås att fortsätta att producera avfall i framtiden.

Vi i Vänsterpartiet tycker att dagens pantsystem har varit ett effektivt sätt att samla in förpackningar och sedan återanvända eller återvinna dem. Insamlings- och återvinningsgraden på burkar och petflaskor ligger på 80–85 procent. Det är bra, men det kan bli bättre. Därför borde fler förpackningar omfattas av pantsystemet. Vi tror också att en höjd pant på vissa förpackningar skulle ge tillbaka ännu mer via pantsystemet.

Vi har med intresse tittat på det förslag som finns i Storbritannien. Det är bara ett konkret förslag av många förslag som diskuteras nu runt om i världen. I Storbritannien förbereder man i dag en avgift på engångsmuggar som främst används på kafeterior och liknande. Om en avgift, en pant, på 25 pence läggs på muggen, som jag tror förslaget är i Storbritannien, kan kunden få tillbaka dessa 25 pence, alltså ungefär 3 kronor, när denna lämnar tillbaka muggen, och sedan återvinns muggarna i systemet.

Fru talman! Jag skulle också vilja kommentera det som har anförts här om insamlingsansvaret för hushållsavfallet och för de förpackningar och tidningar som behöver samlas in från hushållen.

Vi hörde tidigare Sara Karlsson från Socialdemokraterna, Emma Nohrén från Miljöpartiet och även Kristina Yngwe från Centerpartiet tala varmt om de förordningsändringar som nu föreslås av regeringen. Man har framfört att syftet är att öka den hushållsnära insamlingen av tidningar, papper och förpackningar. Vi i Vänsterpartiet tycker att det är en bra grundambition. Men jag är lite orolig för om det verkligen kommer att bli så i praktiken.

Att vi ska samla in där människor bor är det absolut mest rationella och effektiva; det är inte tu tal om det. Men varför vill Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Centerpartiet inte låta kommunerna ha det fulla ansvaret för insamlingen av förpackningar och tidningar? Kommunerna samlar ju in resten av hushållsavfallet. De är experter på att samla in vårt avfall. Precis som till exempel Emma Nohrén anförde här tidigare ser vi också att när kommunen får det ansvaret, ja, då blir det så mycket effektivare.

Nu säger ni att med de här reformerna kan det bli på just det sättet. Men det är ju endast i de fall då kommunerna sluter avtal med förpackningsindustrin. Vad händer i de fall då producenterna inte vill sluta ett sådant avtal med kommunerna? Vi ser ju att det tyvärr finns rätt många olyckliga lösningar mellan kommuner och producentorganisationer runt om i Sverige.

Ni går fram med en förordningsförändring. Ett argument skulle kunna vara att ni behöver göra en bred överenskommelse, men de här frågorna har alltid hanterats i förordningar. Den tidigare borgerliga regeringen gjorde också en förordningsförändring. Regeringen äger alltså den här frågan. Ni skulle ha kunnat återkommunalisera ansvaret för insamlingen av förpackningar och tidningar. Jag är besviken på att ni inte har gjort det.

Fru talman! Jag står förstas bakom alla Vänsterpartiets reservationer, men jag vill yrka bifall särskilt till reservation 17. Den handlar om att vi behöver en svensk plaststrategi med ambitionen att minska användningen av plast och i synnerhet minska miljö- och klimatpåverkan från plast.

Man blir lite lätt förskräckt när man läser EU:s plaststrategi, där man ser att plastanvändningen i världen har mer än tjugofaldigats sedan 1960. Mer än tjugofaldigats! Det är otroligt mycket plast som används i dag, och väldigt mycket av den plasten hamnar i våra hav eller i naturen eller dumpas i utvecklingsländer.

Här borde vi i Sverige ha en mycket mer proaktiv hållning. Vi borde kunna vara mycket effektivare när det gäller att minimera användningen av plast och standardisera, återanvända och återvinna den som finns på marknaden. Därför är en svensk plaststrategi en bra idé.

Anf. 73 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Jens Holm! Jag blev ju nämnd här, så jag kunde inte låta bli att trycka på knappen.

Jens Holm säger att det är ett felaktigt beslut att göra så här. Men det vi gör är ju att fastslå att producenterna har ett producentansvar, att det är de som ska stå för kostnaderna och att insamlingen ska vara fastighetsnära. Hur man sedan upphandlar det, om det är med kommunen eller andra entreprenörer, får man se. Men det är fortfarande producenterna som ska stå för kostnaden. Det är det hela förslaget går ut på – att man fastslår det. Jag förstår inte riktigt vad du har för invändningar mot det, Jens Holm.

Anf. 74 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Om Emma Nohrén hade lyssnat noga hade hon hört att jag ställde frågan hur ni ska göra i de fall då en kommun inte lyckas sluta avtal med producentorganisationer.

Så som ni har lagt fram detta förslag förutsätter det att man har avtal med förpackningsindustrin. Det är lite det som är problemet runt om i landet redan i dag. Man kan redan i dag sluta sådana avtal. I din kommun,

Emma Nohrén, har man uppenbarligen lyckats göra det. Men vem vet hur länge det avtalet löper, vilka villkoren är och så vidare.

Därför skulle jag vilja bolla tillbaka frågan till Emma Nohrén. När kommunerna nu har ansvaret för all annan insamling av hushållsavfall, varför inte låta det vara så som det var tidigare och som jag trodde att både Socialdemokraterna och Miljöpartiet egentligen anser att det ska vara – att kommunerna ska ha det fulla ansvaret för insamling även av tidningar och förpackningar? Det har föreslagits av, tror jag, två statliga utredningar som har tittat noga på den här frågan.

Att producenterna ska ha det ekonomiska ansvaret är vi helt överens om. Men det kan man utforma genom till exempel en avgift för producenterna, där man har räknat på de summorna. Varför vill ni inte ge kommunerna, som är experter på insamling, det fulla ansvaret?

Anf. 75 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Fru talman! Ja, kommunerna är experter på insamling, och det är de som har ansvaret i dag. Men det här förslaget har ju inte kommit out of the blue. Det har kommit efter långa rundabordsamtal och samtal med berörda aktörer om hur man ska lägga upp detta för att få genomslag för ett sådant här förslag, där man också har vridit och vänt på de olika argumenten. Vi har sett att genom att förtydliga producentansvaret och tydligt visa att de har det ekonomiska ansvaret och vilken servicegrad man ska förvänta sig som invånare har vi också gett underlag och förutsättningar för att sluta entreprenörsavtal med till exempel kommuner. Sedan kan man upphandla åt andra också om man skulle vilja, men jag tror att det kommer att vara ganska självklart att det är kommunerna man vänder sig till.

När vi har en nivå för hur det ska vara, att det ska vara fastighetsnära insamling, då får vi också ett kostnadsläge som fungerar. Det är den varianten som man kan se att både branschen och kommunerna och övriga inblandade aktörer tycker är det som fungerar. Framför allt är det ju det här som gör att det blir lätt och enkelt för medborgarna att göra sorteringen.

Anf. 76 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det som regeringen går fram med är tyvärr en halvmesyr. Jag har själv suttit och förhandlat med regeringens företrädare i de här frågorna. Vi har hela tiden framfört att en återkommunalisering, så att vi vet att det är kommunerna som har rätten att samla in även tidningar och förpackningar, hade varit att föredra. Det har föreslagits av två statliga utredningar, och det är det som våra kommunpolitiker vill i SKL och andra sammanhang.

Nu får vi ett väldigt komplicerat system som förutsätter att man sluter avtal, uppnår olika insamlingsnivåer och så vidare. Det kan fungera bra på vissa platser; det tror jag. Det kommer att fungera sämre på andra platser. En återkommunalisering hade varit det enda raka och det absolut mest effektiva i sammanhanget.

Anf. 77 NINA LUNDSTRÖM (L):

Fru talman! Jag står bakom alla förslag där Liberalerna finns med, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 18.

Fru talman! Avfallshantering är en viktig fråga som också påverkar en hållbar utveckling. Mängden avfall borde ju på sikt minska. Att sortera avfall ger möjlighet att återvinna material. Att sortera avfallet sätter också press på producenter. Vill vi konsumenter släpa hem onödiga förpackningar och sedan hantera dem hemmavid?

En välfungerande avfallshantering gör det också möjligt att samla in material och kemikalier som bör hanteras professionellt. Avfallshanteringen gör det möjligt att samla in matavfall, som sedan kan bli till ny energi. Vi kan också se hur den yttre miljön påverkas när hanteringen på något sätt brister.

Det är viktigt att på sikt minska deponier och avfallsmängder, i Sverige men också inom hela EU. Sverige bör av denna anledning verka för att det fortsatta arbetet med EU-kommissionens åtgärds paket bidrar till att minska avfallsmängderna och deponierna.

Producentansvaret är en fråga som har berörts i debatten. Syftet är att producenterna ska ha det ekonomiska ansvaret för sina produkter under hela livscykeln. Producentansvaret innebär att producenterna ansvarar för att samla in och ta hand om uttjänta produkter. Genom att lägga ansvar på producenterna skapas incitament att tänka igenom hela kedjan så att produkterna blir mer resurssnåla och lättare att återvinna och inte innehåller miljöfarliga ämnen. Ett utökat producentansvar kan bidra till att minska producenternas användning av farliga kemikalier, liksom konsumenternas exponering för sådana ämnen.

I Sverige finns lagstiftning om producentansvar för åtta produktgrupper: batterier, bilar, däck, elutrustning, förpackningar, returpapper, läkemedel och radioaktiva produkter. Det finns också frivilliga åtaganden som liknar producentansvaret. Räcker detta? Nej. Det finns all anledning att utreda hur fler produkter kan omfattas av ett producentansvar. I betänkandet anges bland annat möbler och byggmaterial.

En utökning av producentansvaret för ytterligare produktgrupper utreddes senast 2001. Då konstaterades att materialåtervinning och minskad användning av kemikalier inom bland annat byggsektorn och möbelbranschen skulle kunna uppnås genom frivilliga åtaganden och att tiden ännu inte var mogen för att lagstadga producentansvaret för just dessa fraktioner. Samtidigt framhöll utredaren många skäl som talar för ett sådant införande, bland annat den stora mängd material och varor som årligen produceras samt önskan om bättre kontroll över de kemikalier som produkter kan innehålla.

Kunskapen om hur till exempel kemiska ämnen i byggprodukter kan påverka människans hälsa har ökat sedan 2001. Både kunskapsläget och det rättsliga sammanhanget är med andra ord mycket annorlunda i dag jämfört med när frågan utreddes förra gången. Därför bör det lagstadgade producentansvaret utredas på nytt, och det finns därför ett tillkännagivande. Jag noterar att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har reserverat sig mot detta.

Det anförs också att det finns andra sätt och andra möjligheter att klara producentansvaret. Jag tänker ibland på en helt annan debatt som visar att det, även om det finns andra lagrum, inte är helt okomplicerat. Just den frågeställning som jag tänker ta upp berörs inte här, men jag vill påminna om debatten om återvinning och nedmontering av vindkraftverk. Där finns

också andra möjligheter att vidta åtgärder, men det har varit väldigt komplicerat. Möjligheten att utreda och se över producentansvaret är alltså väldigt viktig.

Fru talman! Nedskräpning är en stor fråga för många medborgare. Vi som har varit aktiva på lokal nivå kan konstatera att det är en mycket vanlig fråga, där medborgarna har synpunkter.

I Sverige slängs varje år över 1 miljard cigarettfimpar på våra gator och torg. I den kommun där vi nu befinner oss, där riksdagen finns, finns en stadsdel som har 13 miljoner fimpar årligen. I min kommun handlar det om stora mängder, och renhållningen kostar totalt ungefär 15 miljoner kronor per år.

Skräpmätningar visar att fimpar står för runt 60 procent av allt skräp i vår yttre miljö. Förutom att fimpar förfular vår miljö innehåller de också giftiga ämnen som nickel, kadmium och plast, som gör att de bryts ned väldigt långsamt. Därför har också många länder vidtagit åtgärder för att komma åt detta. Fimparna stannar kvar länge i miljön om inte någon plockar upp dem, och det innebär stora omkostnader för kommunerna. Många har egna erfarenheter av hur detta ser ut.

Lagstiftningen om nedskräpning bör skärpas så att även tobaksprodukter omfattas av nedskräpningsböterna, men regeringspartierna tycker att detta är en fråga som är av ringa art. Det anser inte vi i Liberalerna.

Fru talman! Haven håller på att förvandlas till stora soptippar. Det marina skräpet vållar stor skada på fåglar, fiskar och däggdjur. Plast bryts ned till mikroplast som tar sig in i näringskedjan, vilket är skadligt för människor, djur och natur. Mikroplast står för långtgående miljöhot. Den plast som ligger på stränderna faller sönder och blir till sekundär mikroplast.

Även konstgräsplaner är i dag en väsentlig källa till mikroplaster – en av de största med tanke på att bildäck är en stor fråga i sammanhanget. Liberalerna har i sin reservation nr 18 påpekat hur viktigt det är att vidta åtgärder och förebyggande åtgärder för att begränsa spridningen av plast från bland annat konstgräsplaner. Mikroplast kommer in i våra ekosystem med hälsoeffekter på både människor och djur.

Vidare anser vi i Liberalerna att den svenska havskusten återkommande bör städas från skräp som plast, så att våra stränder blir renare.

Fru talman! Nedskräpning kostar, både i form av tråkig utemiljö och för att det går åt mycket skattepengar för att städa upp allt skräp. Alla borde fundera på vad det kostar att städa upp och vad det kostar att slänga skräp och fimpar i vår utemiljö. Att städa kommunernas gator och torg kostar ansevärd belopp varje år – pengar som skulle kunna användas till något annat och mycket bättre.

Fru talman! Återvinningen av material och avfall måste ständigt förbättras. Produktens design spelar en viktig roll för att främja att den återanvänds eller återvinns. Livslängd och hållbarhet är centralt.

Det kan handla om att samutnyttja, som exempelvis i bilpooler, eller hyra, vilket också ger producenter incitament att ta fram hållbara produkter med längre livslängd. Avfallens värde måste tas till vara genom ökad återanvändning och materialåtervinning. Det handlar om att stoppa slöseriet med jordens resurser genom hållbar konsumtion och smarta affärslösningar som gynnar miljö och klimat.

(Applåder)

Anf. 78 SARA KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära replik, men jag studsade lite på något som Nina Lundström sa gällande frågan om nedskräpning med fimpar och tobaksprodukter, som vi skulle tycka är en ringa fråga. Jag tycker inte att det är riktigt hederligt att säga att det är det vi påstår.

Däremot konstaterar vi, vilket även tidigare riksdagsmajoriteter har gjort, att det är att betrakta som ett ringa brott. Brottet är ju att kasta den enskilda fimpen. Man har då inte ansett det proportionerligt att använda straffrätten mot människor för det ringa brottet. Det är inte samma sak som att säga att den totala nedskräpningen är en ringa fråga; jag vill bara reda ut det.

I sammanhanget kan man också fråga sig om det, när vi ser att vi har en ansträngd situation på de rättsvårdande myndigheterna, vilket jag tror att alla här är överens om, är rätt läge att lägga denna typ av uppgifter på dessa myndigheter.

När jag ändå står här vore en annan sak intressant att ta upp. Nina Lundström använde en stor del av sitt anförande till att tala om producentansvaret och om hur det är en självklarhet att producenterna ska ta det ekonomiska ansvaret för sina förpackningar. Förra året var det inte Nina Lundström utan hennes partikamrat Lars Tysklind som tog debatten. Då diskuterade vi behovet av en höjd servicenivå i insamlingen av förpackningarna.

Nu finns det sådana förslag på bordet, som tydliggör det ekonomiska ansvaret och höjer servicenivån. Det vore intressant att höra Nina Lundströms syn på regeringens förslag.

Anf. 79 NINA LUNDSTRÖM (L) replik:

Fru talman! Det är viktigt att också diskutera hur det ser ut i vår utemiljö. Jag tror att säkert också Sara Karlsson möter mycket synpunkter från våra medborgare och från invånare i olika kommuner. Jag, som en gång i tiden var ansvarig för de yttre underhållsåtgärderna i en kommun, förfasas över vad det årligen kostar att plocka upp, ofta efter vuxna människor. Man får lägga ned väldigt mycket skattepengar på att städa upp i den yttre miljön.

Det finns anledning att fundera över det personliga ansvaret och vilka metoder som finns. Vi har ju nu möjlighet att utfärda böter för nedskräpning generellt sett. När man ser siffrorna i de mätningar som görs – i de siffror som jag har fått mig till handa kan man se att 60 procent handlar om fimpar i den yttre miljön – får man anledning att fundera över hur vi använder våra resurser på bästa sätt.

Men detta är en fråga som inte bara handlar om Sverige. Jag noterar att det finns länder ute i världen som jobbar mycket effektivare med frågorna där det är samma typ av problematik. Det handlar ju inte bara om att det är nedskräpning utan också om vad fimparna innehåller. De innehåller kadmium och mycket annat som hamnar ute i naturen.

Det är viktigt att fundera över vilka ytterligare verktyg vi har för att komma åt de problem som finns. Sedan håller jag med Sara Karlsson om att vi har ett polisväsen som också kräver andra typer av insatser. Polisen är hårt belastad. Men vi har öppnat för att detta är en viktig fråga att se över.

Där är jag lite nyfiken på att få höra från Sara Karlsson, som representerar regeringspartierna, vad ni tänker göra. Kommer ni att vidta några åtgärder för att komma åt den här typen av problematik? Vilka åtgärder är det i så fall, om nu inte dessa åtgärder är rimliga? Jag tror att det är viktigt att lyssna in medborgarnas synpunkter och försöka vidta åtgärder, men jag skulle gärna vilja ha ett svar om detta från Sara Karlsson.

Anf. 80 SARA KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Som jag sa tidigare delar jag och mitt parti bilden av att vi har stora problem med nedskräpning. Givetvis får också vi ta emot synpunkter från allmänheten.

Som jag sa i mitt anförande och som också Nina Lundström sa i sin replik: Det handlar om vuxna människor som ju i största möjliga mån borde undvika att skräpa ned. Fimpar är en typiskt onödig sak att kasta.

Sedan är frågan om man ska använda straffrätten för att komma åt detta problem. Som Nina Lundström säkert vet pågår en utvärdering av möjligheten att använda botinstrumentet för att komma åt nedskräpning. Den utvärderingen tycker jag att man ska invänta. Sedan utesluter jag inte att man kan gå vidare med det verktyget även på andra områden, till exempel när det gäller fimpar. Men man bör noga fundera över proportionaliteten eftersom det rör ringa brott. Man bör också noga överväga om man verkligen ska lägga på ansträngda rättsvårdande myndigheter ytterligare uppgifter.

Jag fick aldrig något svar om Nina Lundströms syn på de förslag som regeringen har lagt fram för att stärka producentansvaret, tydliggöra det ekonomiska ansvaret och höja servicenivån. Det vore intressant att få det.

Anf. 81 NINA LUNDSTRÖM (L) replik:

Fru talman! I mitt anförande uppehöll jag mig ganska länge vid producentansvaret. Det handlar också om hur man kan utvidga det och få in fler olika produktområden. Detta tycker jag är den första fråga som man måste ta sig an här: På vilket sätt ska producentansvaret utövas i bred mening?

Sedan finns det mycket annat som också måste göras. Det ska vara enkelt att göra rätt. Det ska vara möjligt för konsumenter och medborgare att bidra i processen och att vi vet vem som är ansvarig för det som finns ute på marknaden. Där delar jag uppfattningen att vi måste göra mer.

Det är dock intressant att notera att det är Sara Karlsson, regeringspartierna och Vänsterpartiet som invänder mot det som föreslås i betänkandet när det gäller producentansvaret. Jag skulle vilja höra varför. Varför vill ni inte utvidga så att det blir fler produkter som omfattas av ett tydligt producentansvar?

Anf. 82 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Fru talman! Kristdemokraternas miljöpolitik grundar sig på förvaltar-skapsprincipen. Människan har ett ansvar för att aktivt förvalta de ändliga resurserna och naturvärdena och inte förbruka eller förstöra dem. Vi som lever nu ska överlämna en jord som nästa generation kan ha som sitt hem. Det är en viktig princip att tänka på.

Politiken ska därför utformas så att det ska vara lätt att göra rätt – det har vi hört flera säga här i dag – för det offentliga, våra företag, civilsamhället och enskilda. Vi måste göra det möjligt att styra i riktning mot ett

solidariskt och resursbevarande samhälle och mot ett gott förvaltarskap och en hållbar utveckling.

Kristdemokraterna har länge drivit på för en grön skatteväxling. Jag var i går på Klimattimmen hos Fores. Där noterade man att vi var först med att prata om detta med skatteväxling för jobb och miljö. Ja, vi var först, och vi fortsätter också att driva på i den frågan. Generellt vill vi sänka skatten på arbete och pensioner och höja skatten på miljöförstörande verksamhet.

Slit-och-släng-epoken är definitivt över. Vårt samhälle måste ställas om från linjär produktion till cirkulära produktionsflöden. Denna samhällsutveckling har redan påbörjats, men nu behövs en bättre samordning mellan olika politikområden. Administrativa och skattemässiga hinder som riskerar att hämma utvecklingen måste snabbt röjas undan.

Att förebygga och minska mängden avfall är det viktiga. Samtidigt måste vi öka återanvändningen och återvinningen av produkter och material. Detta är något som enskilda, privata och offentliga aktörer behöver ta ett större ansvar för.

Fru talman! Vi förväntar oss i vårt land att medborgarna ska källsortera. Man har börjat införa fastighetsnära insamling, vilket är jättebra, och det finns också smarta fyrfackslösningar som vi har hört berättas om i dag. Detta är vad vi väntar oss ska ske. Det fungerar bra där det sköts fastighetsnära.

Samtidigt är det dock många kommuner som förbränner osorterade sopor i sina värmeverk. Man till och med importerar och förbränner osorterade sopor från andra länder. För mig är detta rent pedagogiskt nästan omöjligt att försvara och förklara. Med ena handen gör man en sak, och med den andra gör man en annan. Jag förstår varför man gör det, men det är svårt att få ihop detta när vi nu vill källsortera.

Därför har Kristdemokraterna föreslagit en skatt på förbränning av osorterade sopor som är utformad så att den leder till ökad materialåtervinning och minskade utsläpp av miljöfarliga ämnen. Denna skatt bör omfatta allt osorterat avfall som förbränns i Sverige, vare sig det är inhemskt eller importerat och vare sig det går till värme- eller elproduktion. Utgångspunkten ska vara att osorterat material, till exempel osorterat hushållsavfall, beskattas högt, och att rena fraktioner av till exempel restprodukter från skogen inte ska träffas av skatten.

Utifrån principen att det är förorenaren som betalar har vi i Sverige infört ett producentansvar för en rad produkter, bland annat förpackningar av olika material, tidningar, elskrot och batterier.

Logiken är den att när producenten har ett ansvar att ta hand om en produkt efter det att den använts finns det också ett incitament att designa produkten på ett hållbart sätt, så att den är lätt att återanvända, återvinna eller i sista hand destruera.

Fru talman! Vi skriver i en gemensam alliansreservation om betydelsen av att ytterligare stärka hållbarhetsarbetet och samtidigt stärka konkurrenskraften. Då är det viktigt att resurseffektiviteten ökar och att det cirkulära systemet sluts.

Sverige ska av denna anledning verka för att det fortsatta arbetet med EU-kommissionens åtgärds paket för en cirkulär ekonomi bidrar till att minska avfallsmängderna och deponierna i hela EU.

Vi påpekar också att nationella mål och riktlinjer inte får vara för stelbenta utan ska kunna anpassas till medlemsländernas olika förutsättningar. Resurssnålhet och energieffektivitet bör stå i centrum under omställningen till en cirkulär ekonomi.

Vi är eniga med regeringen om att såväl miljöresultat som servicenivå behöver bli bättre. Därför vill Alliansen utveckla och förstärka befintliga sammanhållna producentansvar och ta fram höjda miljömål för återvinning.

I Sverige konsumeras ca 15 kilo textilier per person och år. Av dessa går endast 3 kilo till återanvändning. Enligt en analys från forskningsinstitutet IVL är Sverige bland de sämsta i Europa på att samla in textilier. Så kan vi inte fortsätta.

Kristdemokraterna har lyft frågan om att införa en råvaruskatt på icke återvunna textilier. Det skulle innebära åtskilliga intäkter, och det skulle samtidigt innebära styrande effekter.

Ansvar för omhändertagandet av textilier som inte ska återanvändas ligger i dag på kommunerna, eftersom det betraktas som hushållsavfall. Samtidigt är intresset för att ta hand om gamla textilier stort. För att man ska stimulera till ökad återvinning och produktionsutveckling bör det sättas upp nationella mål för insamling och återanvändning av textilier.

Vi vill införa skärpta miljömål och skärpta krav på insamlingssystem med ökad tillgänglighet och likvärdig service i hela landet. Vi vill också höja målen för insamling och återvinning. Samtidigt måste kommunernas inflytande öka när det gäller utformningen av insamlingssystemen. Vi menar att det är kommuner, företag och fastighetsägare som bäst kan avgöra vad som fungerar lokalt för att man ska nå de högre målen. Branschen, kommuner och fastighetsägare har länge efterlyst långsiktiga spelregler och tydliga mål för att kunna utveckla insamling och återvinning. Politiken måste svara upp mot dessa förväntningar.

Fru talman! Runt om i landet finns secondhandbutiker som ofta drivs av ideella organisationer eller av sociala företag. Dessa har en viktig roll att spela i den cirkulära ekonomin genom att möjliggöra återbruk av produkter. Det är angeläget att de kan få finnas kvar, att de kan utvecklas och att de har sin viktiga roll att spela.

Även om många redan i dag lämnar in sina begagnade kläder, möbler, husgeråd och annat slängs fortfarande mycket som skulle kunna återanvändas. Ännu fler varor skulle kunna återanvändas om mer skulle göras för att underlätta återbrukskedjan.

Vi kristdemokrater har också föreslagit en utredning om lämplig utformning av ett producentansvar för läkemedels negativa miljöeffekter. Läkemedel och rester av läkemedel i våra avloppsvatten gör att extra rening krävs vid reningsverken, och många gånger räcker det inte för att helt reducera miljögifterna. Det är rimligt att läkemedelsbranschen, liksom andra branscher med miljöfarliga ämnen, tar ett producentansvar och täcker miljökostnaden för att gifter läcker ut via avloppsnätet eller i dagvattnet från produktionen.

Fru talman! Självfallet ställer jag mig bakom samtliga Kristdemokraternas reservationer i detta betänkande, men för tids vinnande väljer jag att yrka bifall enbart till reservation nr 13.

(Applåder)

Anf. 83 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Lars-Axel Nordell sa mycket som jag kan hålla med om. Men jag har två frågor där jag inte är riktigt säker på var jag har Kristdemokraterna.

Jag kan gå in i en butik och köpa en läsk. Då är den belagd med pant. Sedan kan jag gå tillbaka med flaskan och få pant för den. I samma butik kan jag köpa en likartad plastflaska som innehåller juice. På den är det oftast ingen pant. Jag tycker att det vore rimligt att fler förpackningar och flaskor skulle omfattas av pantsystemet. Då skulle vi också veta att fler skulle återvinnas. Vad anser Kristdemokraterna om att utvidga pantsystemet?

Det andra gäller vem som ska ha ansvaret för förpackningar och tidningar. Så som det ser ut i dag är det inte bra. Det kan vem som helst se som går förbi de gröna insamlingsiglorna i stan. Man förskräcks rätt ofta. Det ser ibland ut som att det är ett större sopberg utanför än inuti.

I dag har producenterna ansvar för att ta hand om kartonger, tidningar och förpackningar. Vi människor får knata runt halva stan med våra tidningar, påsar och kartonger för att komma till redan överfulla insamlingsstationer.

Då tycker jag att Lars-Axel Nordell sa något intressant. Du sa så här: Kommuner och företag är bäst lämpade för att lokalt bestämma över sina lösningar. Då undrar jag: Vore det inte en bra idé ifall vi såg till att kommunerna fick det fulla ansvaret för insamling av förpackningar och tidningar, så att de kan bestämma hur detta ska samlas in? De samlar in det andra hushållsavfallet. Det är väl logiskt att de också tar med sig tidningarna och förpackningarna på en gång?

Anf. 84 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Fru talman! Ja, Jens, jag är precis som du en person som gillar detta med pantsystem. Det har jag gjort sedan jag var barn. Min farfarsfar startade ett bryggeri. Där införde man pantsystem väldigt tidigt, och det har fungerat väldigt bra. Jag kan mycket väl tänka mig att det utvidgas i den mån det fungerar med olika innehåll, naturligtvis. Det finns tydligen innehåll som inte skulle fungera för återvinning, men det är en teknisk fråga. Jag är för detta – absolut. Där är vi överens.

Ska kommunerna ta ansvar för allting? Här skiljer ni er från övriga här i lokalen. Vi har Socialdemokraterna, som är funktionssocialister. Ni vill gå längre – det förstår jag. Ni tycker: Låt dem ta hand om allting! Där är vi inte överens. Vi tycker att det fungerar bra på så sätt att det finns en marknad för detta. Förpacknings- och tidningsinsamlingarna har ett ansvar, men det bör tydliggöras.

Jag råkade nyss visa dig en bild på hur det kan se ut utanför de gröna containrarna. Det ser förfärligt ut runt om i Sverige. Där måste det göras någonting. Det är lite olika i fråga om vad man anser sig ha ansvar för. Men kommunerna kan naturligtvis inte undandra sig sitt ansvar för att få detta att fungera på ett bra sätt. Jag tycker då att det är fel att förbjuda detta för kommuner där det i dag fungerar och där man har bra insamlingssystem för förpackningar och tidningar. De ska inte förbjudas att driva det vidare, vilket finns med i regeringens förslag.

Anf. 85 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Som bekant står inte vi heller bakom regeringens förslag, som jag beskrev som en halvmesyra. Men det är någonting som inte riktigt hänger ihop i Kristdemokraternas resonemang, tycker jag.

Ifall kommunerna har ansvaret för den resterande delen av hushållsavfallet, varför ska de inte ha ansvaret även för tidningar och förpackningar? Den frågan har utretts två gånger i statliga utredningar. Båda gångerna har man föreslagit en återkommunalisering, alltså att kommunerna ska få ansvaret för insamlingen. Men det går också att lösa så att producenterna har det ekonomiska ansvaret. Att förorenaren ska betala ska självklart gälla.

Jag tror, Lars-Axel Nordell, att dina lokalpolitiker, var i Närke de nu sitter någonstans, tycker att det är en ganska bra idé att kommunerna ska ha ansvaret för insamling även av förpackningar och tidningar. Det är i alla fall så man resonerar från SKL:s håll, som organiserar våra kommunpolitiker.

Jag tycker att det är den enda rationella lösningen. Om Kristdemokraterna har ett bättre förslag på hur vi ska få bort sopberget utanför de gröna insamlingsboxarna, berätta det då här och nu! Vi vill höra.

Anf. 86 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Fru talman! Producentansvaret är viktigt, och det vill vi behålla. Hur det utformas kan man diskutera, precis som du säger, men det ska finnas ett producentansvar. Att man själv har ansvaret att ta hand om produkten är, som jag sa i mitt inlägg, ett viktigt incitament att utforma eller designa produkten på ett sådant sätt. Det är en finess i detta. Det finns en sådan lösning. Därför vill vi inte återkommunalisera detta, som du föreslår.

Däremot menar vi att det måste finnas rimliga möjligheter för kommunerna att vara med och påverka hur detta utformas och att få bort de sopberg som i dag finns runt dessa containrar så att man ibland knappt kommer fram för att slänga det som man ska återvinna.

Just denna del måste man göra någonting åt. Vissa medborgare förstår inte att det inte går att slänga vad som helst där – det måste tydliggöras. Kommunen är ju intresserad av att det ska vara fint och snyggt i alla delar av kommunen men känner inget ansvar för det, och det måste man komma åt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 21.)

§ 18 Bemyndigande i terrängkörningslagen

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18: MJU21
Bemyndigande i terrängkörningslagen (prop. 2017/18:192)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 21.)

Anf. 87 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag och Moderaterna står såklart bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 4.

Det är valår, och lite av en sammanfattning av vad regeringen har åstadkommit under mandatperioden är på sin plats. Har man lyckats att nå de mål som man hade i valrörelsen?

Bland annat sa man att man skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Är man på väg dit? Nej, det skulle jag inte vilja påstå att man är. Trots högkonjunktur har Sverige i stället halkat efter i rankningen.

Vi är nog överens om att Sverige och världen befinner sig i en högkonjunktur. En högkonjunktur är normalt ett tillfälle då de som står längst från arbetsmarknaden har en möjlighet att ta sig in på den. Men nu präglas i stället den svenska arbetsmarknaden av en växande tudelning. En allt större andel arbetslösa, till övervägande del bestående av utrikes födda och personer utan gymnasieutbildning, står allt längre från arbetsmarknaden. Detta innebär att utanförskap, arbetslöshet och bidragsberoende biter sig fast.

Från regeringspartierna hör vi ofta att det går bra på svensk arbetsmarknad, och regeringen slår sig för bröstet. Men, fru talman, det gäller inte alla. Jag var i Älvkarleby för någon vecka sedan. Det ligger i norra Uppsala län. Där är ungdomsarbetslösheten närmare 25 procent. Hälften av de unga arbetslösa har varit arbetslösa i minst ett år, och ungefär hälften av dem har i sin tur varit arbetslösa i 24 månader eller mer. Denna situation råder trots att Älvkarleby ligger ganska nära Gävle, som har en god arbetsmarknad och har bra kommunikationer till Uppsala och Stockholm.

Skillnaden är stor mellan svenskfödda och invandrare vad gäller andelen som är i jobb: Arbetslösheten bland svenskfödda är 4 procent medan den för invandrare är 14,6 procent. Det är konstigt att man då kan vara så nöjd.

Vi är många som har kritiserat regeringen för bristande reformer under mandatperioden för att sänka trösklarna för att komma in på arbetsmarknaden. Och vi är inte ensamma om det – både Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet anser att regeringens åtgärder inte har mer än en ytterst marginell effekt på sysselsättningen.

Den sjunkande arbetslösheten beror på högkonjunkturen och inte på att arbetsmarknaden fungerar bättre.

Alltför många står alltjämt utanför arbetsmarknaden. Moderaterna har som mål att halvera jobbklyftan mellan inrikes och utrikes födda och att en halv miljon nya jobb skapas till 2025.

Varför är det viktigt? Jo, för att utanförskap är farligt såväl för individen som för hela samhället. Att inte ha ett jobb att gå till, att inte känna sig behövd och att inte kunna försörja sig kan leda till en känsla av hopplöshet, vilket också är grogrunden för kriminalitet och ett växande skuggsamhälle.

Varje krona som går till bidrag är en krona som i stället kunde användas till skola, vård och polis. Därför måste arbetslinjen utvecklas, men för att nå dit krävs åtgärder och reformer. Vi vill göra vad vi kan för att riva de hinder som finns för att ta sig in i samhället och skapa förutsättningar för en rättvis arbetsmarknad.

En stor och ökande andel av dem som i dag är arbetslösa har svag förankring på arbetsmarknaden och svårigheter att etablera sig. Det krävs nya vägar in på arbetsmarknaden och ökade drivkrafter för företag att anställa. Det är därför viktigt att sänka trösklarna för att komma in på arbetsmarknaden. Jag tänkte nämna några av våra förslag.

Ett förslag rör enkla jobb. Jag vill först säga att jag vet att uttrycket "enkla jobb" inte per automatik betyder att jobben är enkla att utföra, men det är ett begrepp som många använder för jobb med enklare kvalifikationer. Jag tror också att man inte bara ska tala om enkla jobb utan samtidigt fokusera på den arbetsmarknad vi ser i dag, med modernisering, behov av utbildning och digitalisering.

Men vi har de facto en stor grupp människor som står utanför arbetsmarknaden, och vi vet att det för denna grupp är viktigt med den här typen av arbeten för att komma in på arbetsmarknaden.

Nyligen presenterade professor Lars Calmfors en studie om bland annat enkla jobb och anställda med visstidsanställningar. Han kunde påvisa att de som hade kommit in på arbetsmarknaden genom dessa jobb framför allt var utrikes födda. Studien visade också en god utveckling vad gällde att sedan övergå till fast anställning.

Jag tycker att detta visar hur viktigt det är att vi sänker trösklarna. Det ska löna sig att arbeta och att komma in på arbetsmarknaden. Drivkraften att arbeta måste alltid vara starkare än drivkraften att gå på bidrag.

Vi i Alliansen har föreslagit inträdesjobb som en ny anställningsform. För någon månad sedan presenterade regeringen tillsammans med parterna det som heter etableringsanställning. Jag tycker att det är bra att parterna har kommit överens, men jag tycker att Alliansens förslag är bättre.

Det är dock tydligt att vi alla ser ett problem på arbetsmarknaden med människor som har svårt att komma in och att vi måste göra någonting åt detta. Därför blir jag lite förvånad över det höga tonläget i debatten, bland annat i en film som för ett tag sedan cirkulerade i sociala medier.

Vår kritik mot etableringsanställningar är att hela kostnaden läggs på skattebetalarna. Alliansens förslag är att likna med en lärlingsanställning som riktar sig till nyanlända och unga.

Vi i Alliansen tror att det krävs längre tid för en provanställning än dagens sex månader. Vi vill förlänga tiden till tolv månader för att fler ska få möjlighet att visa vad de går för. Då skulle fler arbetsgivare våga öppna dörren för dem som står utan jobb.

Moderaterna föreslår också att många fler ska få chansen att starta eget. Att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden är viktigt, men det är också viktigt att få bort hindren för att starta och driva företag. Det är många som vill och borde få möjligheten till en sådan omställning och till att bli företagare, även om de redan har en anställning.

Därför föreslår vi en förlängd rätt till tjänstledighet för att starta företag, från de sex månader som gäller i dag till tolv månader. Det är ett stort

personligt åtagande att starta företag, och det är ofta krävande i uppstartsfasen. Därför tror vi att det är angeläget med en längre provotid för att få fler företag i Sverige.

Fru talman! Jag vill säga några ord om lagen om anställningstrygghet. Detta är en debatt som jag tycker helt har tappat sans och balans den senaste tiden, vilket är olyckligt. Vi behöver en seriös debatt om arbetsrätten, och då behöver vi även diskutera lagen om anställningsskydd.

Att Moderaterna liksom många andra partier har tagit ställning för att reformera och se över lagen är ingenting konstigt. Lagen tillkom för snart 50 år sedan, och mycket har förändrats på arbetsmarknaden sedan dess. Moderaterna vill se en rättvis arbetsrätt som skyddar mot godtyckliga uppsägningar och som samtidigt anpassas till dagens arbetsmarknad. "Punkt", skulle jag kunna säga där.

Det vi föreslår är att turordningsreglerna i högre grad ska baseras på kompetens, det vill säga en förstärkning av anställningstryggheten och ett tydliggörande av det som på många håll redan gäller men som i dag förhandlas fram på den enskilda arbetsplatsen mellan fack och arbetsgivare. Vi tycker att detta ska gälla alla arbetstagare.

Samtidigt vill Moderaterna skapa förutsättningar för en modern arbetsmarknad där människor kan yrkesväxla men också bygga sin kompetens för att få behålla sitt jobb, avancera och göra karriär. Med fler som vågar ställa om, byta jobb och karriär tror vi att vi får en bättre fungerande arbetsmarknad. Vi vill bland annat att högskolan ska ges ett särskilt omställningsuppdrag kombinerat med förbättrade möjligheter att studera senare i livet. Vi vill alltså inte avskaffa tryggheten på arbetsmarknaden eller något av de många andra saker som påstås i debatten.

Fru talman! Jag önskar en värdig debatt i valrörelsen kring alla arbetsmarknadens frågor, för Sverige står inför stora utmaningar och problem. Vi är nu i en högkonjunktur som slarvats bort av regeringen, och vi har en alltmer djupgående tudelning på arbetsmarknaden. Sverige behöver lösningar.

(Applåder)

Anf. 88 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att vi naturligtvis står bakom samtliga våra reservationer plus våra särskilda yrkanden, men för tids vinande yrkar jag bifall bara till reservationerna 8 och 16.

Som ni vet har vi sverigedemokrater en pragmatisk inställning till arbetsmarknadspolitik. Vi låser oss inte vid den klassiska höger-vänster-skalan. Dagens arbetsmarknad är alldeles för komplex för den typen av inrutade gamla lösningar. I stället måste vi angripa de problem vi står inför utan röda eller blå skygglappar. Vi sverigedemokrater ser ett antal områden där vi inom politiken måste bryta in.

De svenska företagens viktigaste tillgång är arbetskraften. Vi måste prioritera den framtida kompetensförsörjningen, och här finns ett antal vägar att gå.

Långsiktigt måste vi se över kopplingen mellan utbildningsväsendet och arbetsmarknadens behov. Vi måste på olika sätt uppmuntra unga människor att ha ett tydligt arbetsmarknadsfokus när de väljer utbildning.

Vi behöver införa riktiga lärlingsanställningar. Vi måste ge människor en chans att lära sig ett yrke samtidigt som de pluggar upp sina gymnasiebetyg. Jag talar om en helt ny anställningsform som ska riktas till alla som har behov av den, oavsett var man är född eller ålder.

Vi har bland annat 600 000 vuxna som saknar gymnasieutbildning, som är nästan nödvändig för att få ett arbete i dag. Vi förespråkar en lärlingsanställning där man kombinerar en yrkesutbildning som lärling med studier för att få just gymnasiekompetens.

Samtidigt som vi gör en närmare koppling mellan utbildning och arbetsmarknad måste vi uppmuntra till vidareutbildning i arbetslivet, särskilt i konjunkturnedgångar. Sverige är en kunskapsnation och ska så förbli.

Tiden för enkla lösningar och, för den delen, fler enkla jobb är över. Över hela den politiska skalan talar man om särlösningar och olika varianter av enkla jobb. Varför då? Ser ni en framtid för Sverige om vi ska fokusera på att återinföra den typen av jobb som vi har lagt de senaste decennierna på att rationalisera bort och som i dag inte efterfrågas på arbetsmarknaden?

Gå in i vilken Icabutik som helst, och de har förmodligen några manuella kassor, men de flesta av dem har också självskanning. Det är åt det hållet det går, mot självskanning, inte att någon plockar ihop dina varor åt dig.

Att genom kraftiga skattesubventioner och lönesubventioner skapa incitament för arbeten som marknaden annars inte efterfrågar kan naturligtvis i vissa fall vara en lösning, till exempel när man vill byta svarta jobb mot vita. Men det kan också vara en farlig utveckling som hotar Sveriges framtid som en högproduktiv kunskapsnation, för vi ska inte anpassa arbetsmarknaden till de bristande kunskaper som finns hos de arbetssökande. Vi måste se till att lyfta de arbetssökande för att matcha framtidens arbetsmarknadsbehov. Det är rätt lösning.

Fru talman! Socialdemokraterna gick förra veckan ut och talade om arbetskraftsinvandring. Socialdemokraterna är ju lite av experter på att skylta med vallöften som de sedan glömmer bort under efterföljande mandatperiod, speciellt om de innehar makten. Sedan återuppstår, som Fågel Fenix, samma vallöften fyra år senare, så också nu. Det börjar bli lite svårt att ta på allvar. Ja, Socialdemokraterna är över huvud taget svåra att ta på allvar numera. Det som var rasism och främlingsfientlighet i går är godkänt av samma företrädare i dag.

Med detta sagt kan Socialdemokraterna få igenom sina förslag när det gäller arbetskraftsinvandringen, men egentligen bara med hjälp av oss. Den möjligheten finns, men då måste ni mena allvar.

Så sent som i går skanderade statsministern att invandrare ska lära sig svenska. Socialdemokraterna vill införa vad de kallar språkpakt. Det är inte heller något nytt politiskt förslag, tro mig. Det vore lätt för mig att också om detta prata i lite raljanta ordalag, men jag tror att jag avstår.

Vi i Sverigedemokraterna vill vara tydliga med vilken politik vi vill se på området kompetensförsörjning. Sverige kommer alltid att ha behov av att ta in kvalificerad arbetskraft utifrån, men det måste ske under ordnade former. Vi talar om en struktur för kvalificerad arbetskraftsinvandring. Ett ständigt inflöde av lågutbildade ekonomiska migranter som behöver arbetsmarknadspolitiska åtgärder i decennier är ingen framtid för svensk arbetsmarknad.

Fru talman! Socialdemokraternas företagsfientliga politik är i förlängningen också en arbetarfientlig politik, för det är det som blir effekten. Om företaget tvingas lägga ned eller flytta utomlands förlorar arbetstagarna sina arbeten.

Sverigedemokraterna vill ge småföretagen möjlighet att behålla nyckelkompetens i tider då de ibland tvingas säga upp. Det skulle öka småföretagens möjligheter att överleva och finnas kvar som arbetsgivare, och det tycker vi sverigedemokrater är bra.

Turordningsreglerna, som de ser ut i dag, måste ändras. Vi vill öka undantagen från två till fem. Det är en högst rimlig förändring som bibehåller arbetstagarnas trygghet, för de får ett företag kvar på arbetsmarknaden som annars kanske skulle riskera att slås ut. Om ett företag kan behålla sin nyckelkompetens stärks det. I denna styrka ligger företagets möjligheter att fortsätta existera och växa. Det blir också Sveriges styrka i form av konkurrenskraft.

Fru talman! Sverigedemokraterna anser att Sverige behöver fler företag. Utöver ett förbättrat företagsklimat i största allmänhet finns det några saker som staten och vi politiker kan bidra med. Vi vill, precis som delar av eller kanske till och med hela Alliansen, införa ett generösare regelverk för personer som vill vara tjänstlediga för att starta företag.

Det finns många i vårt land som är anställda och som sitter inne med bra företagsidéer. Många av dem har en fast anställning och står kanske väldigt högt upp på turordningslistan. De vågar inte riskera sin anställning för att pröva sina vingar som företagare. Då säger vi att vi ska ge dem utökade möjligheter och föreslår att tiden för tjänstledighet för att starta företag utökas till nio månader.

Som komplement till detta har vi ett förslag i ett annat utskott, nämligen att yrkesverksamma som har anställning ska erbjudas ett motsvarande starta-egget-bidrag. Starta-egget-bidraget är ändå en relativt lyckad reform. Det gäller framför allt för långtidsarbetslösa och handhas av Arbetsförmedlingen med relativt goda resultat.

Vi ser ett behov här, för vi tror att det finns många potentiella entreprenörer som i dag är anställda men som kanske känner sig inlåsta i och med att de har en trygg, fast anställning och därför inte vågar pröva sina vingar. Ge dem rätt till tjänstledighet i nio månader, och ge dem också möjlighet att få ett motsvarande starta-egget-bidrag under de nio månaderna! Håller inte affärsidén kan man gå tillbaka till sitt arbete.

Fru talman! Ledighetslagstiftningen bör även förändras till förmån för föräldrar. Alla vi som har barn vet att barn utvecklas i olika takt. De kan behöva sina föräldrar i större utsträckning under vissa perioder. Sverigedemokraterna vill underlätta för de föräldrar som vill arbeta deltid under barnens första åtta år. Vi vill utöka den lagstadgade möjligheten till detta genom att sänka till 50 procent från nuvarande 75.

Vi vill också göra det möjligt att ta tjänstledigt i upp till fem dagar under de perioder på sommaren då många förskolor olyckligtvis stängs, vilket skapar oerhörda problem för många föräldrar. Man ska slussa sina barn till helt nya enheter med helt nya anställda och andra barn. Det kan vara oerhört stressande för små barn.

Fru talman! Vi har ett särskilt yttrande som gäller huvudentreprenörsansvar. Anledningen till att vi har ett särskilt yttrande om det och inte en reservation är att det har funnits en utredning och ett pågående positionsarbete inom regeringen. Det har nu kommit en proposition om entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen. Jag vill bara nu deklarera att vi sverigedemokrater kommer att stödja den här propositionen. Regeringen får en möjlighet att få igenom förslaget med hjälp av oss.

Anf. 89 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Det är nästan så att detta är lite arbetsträning för mig. Jag har varit sjukskriven för en rygg som inte vill vara med. Jag skulle kunna prata länge om hur viktigt det är att komma rätt i vården, inte bara komma in i vården. Men det är inte ämnet för dagen.

Fru talman! Svensk arbetsmarknad står just nu inför en unik utmaning. Trots ett mycket starkt konjunkurläge är utanförskapet fortsatt stort, särskilt bland nyanlända och personer med kort utbildning. Klyvningen går mellan dem som har utbildning och arbete och dem som inte har det, och den förstärks av att matchningen inte fungerar. Mitt i högkonjunkturen och arbetskraftsbristen, som är stor, finns det låsningar på arbetsmarknaden. Hundratusentals personer i arbetsför ålder stängs ute.

För att bryta klyvningen av arbetsmarknaden krävs ansvarsfulla reformer med inriktning på jobb och företagande och att vi som land bejakar möjligheterna med den fria rörligheten för varor, personer, tjänster och kapital inom EU. Den gemensamma marknaden är en förutsättning för god ekonomisk tillväxt, och vi vill, i motsats till regeringen, inte hämma den rörligheten.

Efterfrågan på arbetskraft måste fortsätta stärkas genom att fler företag startas och växer. Centerpartiet vill sänka kostnaderna för att anställa, förenkla reglerna för att starta och driva företag samt göra det billigare att investera i växande företag.

För att komma till rätta med klyvningen och tudelningen och få fler människor i arbete krävs också ett helhetsgrepp kring reglerna på arbetsmarknaden. När Sverige stod inför en ekonomisk kris på 1990-talet tillsattes Lindbeckkommissionen för att ta fram förslag till lösningar. Centerpartiet anser att en ny expertkommission nu bör tillsättas med syftet att göra ett omtag kring reglerna på arbetsmarknaden och föreslå förändringar av dem för att anpassa reglerna till dagens förhållanden. Kommissionen bör ha som övergripande inriktning att lägga fram förslag för en mer flexibel och inkluderande arbetsmarknad som skapar förutsättningar för svensk global konkurrenskraft och hindrar den tudelning som vi ser.

I dag är vissa anställda helt utan trygghet, medan andra är inlåsta i jobb som de inte trivs med eller mår bra av. Det är resultatet av en stelbent arbetsmarknad som gör det otryggast för dem som har svagast ställning på arbetsmarknaden. Situationen är orättvis och kräver lösningar för en större och mer rättvist fördelad trygghet. Det behövs en modernare arbetsrätt och ett anställningsskydd som är mer kopplat till kompetens än till hur länge man har varit på arbetsplatsen.

I ett första steg vill Centerpartiet att alla företag med upp till 50 anställda helt undantas från turordningsreglerna, vilket i praktiken innebär alla små och medelstora företag. Den största tryggheten på arbetsmarknaden består inte i anställningsskyddet, utan i att det finns möjlighet att

påverka sin arbetssituation, att det finns nya jobb att söka för den som blir arbetslös och att det finns bra möjligheter till omställning, vidareutbildning och kompetensförstärkning.

Regelverken måste anpassas till att det är små och växande företag som i allt högre grad står för jobbskapandet. Stora företag har en mycket viktig roll i svensk ekonomi. Men dagens arbetsmarknadsregler, som skapades i en tid då storföretag dominerade på svensk arbetsmarknad, hindrar framväxten av morgondagens jobb.

Näringslivet har förändrats, men konfliktreglerna ser fortfarande i stort sett ut som de gjorde när 1928 års kollektivavtalslag skrevs, med stor tonvikt på att stärka den då relativt svaga position som facken och arbetstägarna hade gentemot arbetsgivarna. I dag är snarare situationen den omvända. För att inte riskera Sveriges internationella konkurrenskraft behöver arbetsgivare och fack vara mer jämlika parter. En proportionalitetsprincip för arbetsmarknadskonflikter bör därför införas. Möjligheten att sätta företag utan organiserad arbetskraft i blockad och möjligheten till sympatiåtgärder bör ses över och anpassas till dagens förhållanden.

Tillsammans med de tidigare nämnda förändringarna måste möjligheten till omställning stärkas. Arbetslöshetsförsäkringen ska vara en stark omställningsförsäkring som ger trygghet vid arbetslöshet. Nivån för ersättning ska vara generös inledningsvis, men trappas ned snabbare och innehålla tydliga tidsgränser. Försäkringen ska stötta under en omställning, inte vara en långsiktig försörjning. Vidare måste möjligheterna till vidareutbildning och livslångt lärande bli bättre än i dag.

Ett långt och produktivt arbetsliv förutsätter också att det finns en arbetsmiljö som inte sliter ut människor i förtid vare sig fysiskt eller psykiskt.

Svensk arbetsmarknad präglas av en tudelning mellan insider och outsiders, mellan dem som har en fast och trygg anställning och dem som står utanför och vars enda möjlighet till arbete försvåras av att företagen inte vågar ta risken att anställa. Det strikta anställningsskyddet leder till högre arbetslöshet bland grupper med svårigheter att etablera sig, samtidigt som det leder till den inlåsning som jag pratade om förut för dem som har jobb men skulle vilja byta. Det ökar dessutom inte deras upplevda trygghet. Dessa problem har funnits länge. Det är därför viktigt att förlängda provanställningar och flexibla anställningsformer finns och förlängs för att även outsiders ska få chansen att visa vad de kan.

Fru talman! Jag delar inte utskottets uppfattning att dagens regelverk i alla delar är väl avvägt och att det inte skulle finnas behov av förändringar. Centerpartiet anser tvärtom att det behövs ett övergripande omtag om lagar och regler på den svenska arbetsmarknaden. Systemet behöver göras om så att trösklarna in till arbetsmarknaden sänks och flexibiliteten och tryggheten ökar. För att det ska vara möjligt behöver en rad olika regler ses över.

Jag står självklart bakom alla våra yrkanden och särskilda yttranden men yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation 22. Vill du veta mer om våra motioner kan du läsa dem på riksdagens hemsida. Sverige behöver ett nytt ledarskap.

(Applåder)

Anf. 90 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Jag står bakom Vänsterpartiets samtliga reservationer men yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation nr 5.

I dag behandlar vi för sista gången den här mandatperioden ett betänkande om arbetsrätten. Det här är frågor som på ett väldigt grundligt sätt handlar om vilken sorts samhälle vi ska ha. Jag tror att det är viktigt att påminna om det ibland. Organiseringen av arbetslivet, de rättigheter som vi har eller saknar och de maktrelationer som vi går in i påverkar våra livsbetingelser, vår självuppfattning och identitet, vår plats i tillvaron, vårt välbefinnande och vår frihet.

Arbetsrätten, som vi diskuterar i dag, är det juridiska ramverket för de väldigt komplexa faktiska förhållanden som människor möter i arbetslivet. I den svenska modellen, som på många sätt har varit väldigt framgångsrik när det gäller att skapa en dynamisk och flexibel arbetsmarknad med hög sysselsättningsnivå, låg arbetslöshet och relativt stor individuell trygghet för arbetstagarna, är det ganska lite som bestäms av lagarna. Lön sätts ju inte alls genom lagar och förordningar. Men också de flesta andra förhållanden bestäms av avtal mellan organiserade parter på arbetsmarknaden. Detta är någonting som är mycket bra. Det ger både stor flexibilitet och legitimitet.

De här kollektivavtalen baseras förstås på lagstiftningen. Och om lagstiftningen förskjuts i någon riktning blir det en ny utgångspunkt för avtalen på arbetsmarknaden.

När man har ett flexibelt system som innebär att de flesta gamla och nya problem hanteras i avtal som är specifika för olika branscher behövs det inte heller många och ständiga justeringar av lagstiftningen. Men självklart måste lagstiftningen ändå följa med sin tid och förhålla sig till den nya utvecklingstendensen på arbetsmarknaden. Dessutom måste lagstiftaren, alltså riksdagen, följa med och se hur tidigare ändringar har fallit ut. Det är bara att konstatera att det finns en del allvarliga utmaningar som vi behöver se över.

Fru talman! Efter åtta långa år med högerregeringens fallerade jobb- och arbetsmarknadspolitik ser vi i dag att fler och fler börjar arbeta och att arbetslösheten sjunker månad för månad. Sverige har i dag den högsta andelen av befolkningen som arbetar jämfört med samtliga andra EU-länder. Det är bra.

Men villkoren för jobb som finns på arbetsmarknaden behöver också ständigt uppmärksammas. Många människor möter i dag en arbetsmarknad som är förknippad med stor osäkerhet. Man har en livssituation som innebär att man inte vet från dag till dag vilken inkomst man får, alltså huruvida man får jobba eller inte. Det är ett väldigt utsatt läge att befinna sig i. Det är stressande och förminsande, och så är det för alltför många människor.

Ofrivilligt deltidsarbete är ett annat problem som begränsar många frihet. Det handlar nästan alltid om kvinnor. Vi ser exempel på hur grundläggande regler på arbetsmarknaden medvetet rundas när arbetsgivare använder sig av inhyrda arbetstagare.

Det är några av de breda och viktiga samhällsfrågor som vi i Vänsterpartiet har tagit upp i våra motioner här i riksdagen för att modernisera det arbetsrättsliga regelverket.

En av de viktigaste sakerna vi skulle behöva ta tag i är de osäkra anställningsformerna. Jag vill vara tydlig med att de tidsbegränsade anställningarna behövs. De fyller en nödvändig och viktig funktion på arbetsmarknaden. Det måste till exempel vara möjligt att ta in vikarier när anställda är föräldralediga eller sjuka. Det måste gå att anställa extrapersonal om man har tillfälliga arbetsanhopningar eller när det behövs specifik kompetens under en begränsad tid.

Problemet är att många arbetsgivare systematiskt använder tidsbegränsade anställningar för att täcka permanenta arbetskraftsbehov. Då uppkommer en kombination av otrygga anställningar och av kronisk underbemanning. Och det är ett samhällsproblem. Det är ett samhällsproblem som egentligen har vuxit fram ända sedan 90-talskrisen. Tillsammans med många andra förändringar av välfärdssystemen, skattesystemet och socialförsäkringarna har de sammanhållande krafterna i samhället försvagats, och arbetstagarnas positioner har tryckts tillbaka.

Otrygga anställningar ger otrygga liv. När den typen av anställningar inte är motiverade av tydliga och konkreta behov, och särskilt om de fortgår länge, utsätter de arbetstagare för risken att behandlas mer godtyckligt av arbetsgivaren. De undergräver också möjligheterna och drivkrafterna till kompetensutveckling, och de kan bli en förevändning för arbetsgivaren att placera problematiska arbetsuppgifter hos någon som ändå kan bytas ut snarare än att ändra arbetets innehåll och organisering. Arbetsplatser med otrygga anställningsförhållanden riskerar också att i praktiken bli tystare arbetsplatser, där de som arbetar i större utsträckning drar sig för att säga ifrån om missförhållanden.

Därför har vi återkommande krävt att regeringen ska ta tag i den här frågan. Vi har presenterat flera detaljerade förslag som finns på riksdagens bord. Men det viktigaste är att anställningsformen allmän visstid ska tas bort. Allmän visstid strider mot själva grundtanken i LAS, nämligen att motverka godtycke. Arbetsrätten är flexibel, men den ska bygga på sakliga grunder. Allmän visstid ger arbetsgivaren carte blanche. Arbetsgivaren behöver inte motivera varför man inte anställer tills vidare, vilket ska vara huvudregeln, och därför behöver man inte heller fundera på det valet. Redan här premierar det en svagare organisering av arbetsmarknaden från arbetstagarnas perspektiv.

Vi vet också att införandet av allmän visstid i och med Reinfeldtregeringens tillträde har bidragit till att de allra mest otrygga typerna av tidsbegränsade anställningar har ökat.

I en sådan situation har en socialdemokratiskt ledd regering valt att ducka. Tiden har gått, och mandatperioden är snart slut. Inga förslag har kommit på området. Inga förslag har förberetts. Och nu när valet närmar sig kan man läsa i fackföreningspressen att ansvarig minister säger att hon gärna ser att detta blir en valfråga. Det är roligt att höra. Men visst hade det varit bättre om de använde det i sammanhanget inte ointressanta faktumet att de sitter på regeringsmakten och alltså har möjligheten att lägga fram lagförslag?

Jag har förstås noterat att vi har en alltmer öppet reaktionär högeropposition i riksdagen. Jag förstår att en regering inte vill lägga fram rader av propositioner som riskerar att falla i riksdagen. Jag förstår att man måste välja sina strider. Men om man väjer för lagförslag och debatt runt några av de mest centrala frågorna vi har att handskas med är det klart att man inte kommer någon vart över huvudet taget.

Ändå ger Socialdemokraterna sken av att man önskar agera i de arbetsrättsliga frågorna och specifikt gällande allmän visstid, trots att man inte har gjort sådana ansatser under de här tre och ett halvt åren. Då måste vi ärligen fråga oss: Är det på det sättet att Socialdemokraterna vill smeka alla medhårs och inta flera motstridiga ståndpunkter samtidigt? Är det på det sättet att man trots allt inte prioriterar den här frågan särskilt högt? Eller är det på det sättet att det är regeringspartnern Miljöpartiet som inte vill stärka LAS?

Oavsett vilket av dessa alternativ som är korrekt tror jag att svenska folket i allmänhet och fackligt aktiva i synnerhet har rätt att veta hur Socialdemokraterna resonerar.

I dag kommer frågan upp till omröstning igen här i riksdagen. Det finns ett förslag från Vänsterpartiet att ställa sig bakom. Men det har majoriteten i utskottet alltså inte gjort. Det är beklagligt. Men det går att rätta till vid voteringen om någon timme, om man skulle vilja det.

Fru talman! Vänsterpartiet har som sagt presenterat en lång rad yrkanden. Jag tänkte ta upp ytterligare en problematik som får stora konsekvenser. Det handlar om in- och uthyrning av arbetskraft, genom bemanningsföretag och liknande.

Sverige har i dag en av de kanske mest arbetsgivarvänliga regleringarna inom OECD när det gäller möjligheten att hyra in arbetskraft. För den flexibiliteten betalar arbetstagarna med stress och otrygghet samtidigt som arbetsgivarnas makt stärks.

Inhyrning av arbetskraft försämrar möjligheterna att bedriva effektiv facklig verksamhet och att skydda arbetstagarnas anställnings- och arbetsvillkor. Vi vet att anställda i bemanningsföretag har svårare att få det inflytande i arbetslivet som de har rätt till. De har i regel mindre möjlighet att ta del av exempelvis kompetensutvecklande åtgärder.

Arbetsmiljöverket, som har inspekterat 650 arbetsställen där bemanningspersonal är anställd eller inhyrd, påpekar att det finns stora brister i bemanningsanställdas arbetsmiljö. Och fackföreningspressen har till exempel uppmärksammat skyddsombud som varnar för att bemanningsanställda inte säger till om problematiska förhållanden. Till detta kommer situationer när arbetsgivare säger upp eller hotar med att säga upp fast anställd personal för att ersätta den med inhyrd arbetskraft.

Inför valet 2014 föreslog Socialdemokraterna och LO tillsammans tio nya ordningsregler med syftet att skapa ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Det var ett lovvärt grepp. Det gällde bland annat bemanningsföretag. Enligt förslaget skulle lagen om uthyrning av arbetstagare ändras så att det blev förbjudet att hyra ut och hyra in arbetskraft för stadigvarande arbetskraftsbehov. Vidare skulle lagen om anställningsskydd inte kunna åsidosättas genom att företag säger upp personal för att sedan hyra in personal från bemanningsföretag för samma uppgifter.

Just de förslagen har Vänsterpartiet framfört under en längre tid. De finns också med i dagens betänkande.

Nu närmar sig mandatperioden sitt slut. Hittills har regeringen inte lagt fram några lagförslag för att stärka regleringen vid in- och uthyrning av arbetstagare och inte heller gjort några ansatser till att bereda sådana förslag. Och även i det här fallet har regeringspartierna tillsammans med högeroppositionens representanter valt att avslå de motioner som jag nämnde.

Fru talman! Jag har ägnat huvuddelen av mitt anförande åt Vänsterpartiets förslag. Men jag tycker också att det är värt att nämna att i det här betänkandet framträder en svensk höger som har siktet tydligt inställt på att göra arbetslivet surt för vanligt folk. Här finns en gedigen meny av försämringar av olika slag. Det är förslag där man, svart på vitt, försöker skapa större otrygghet, mer godtycke och svagare rättigheter för dem som arbetar.

Moderaterna, som avvisar de etableringsjobb som parterna har kommit överens om, vill i stället lagstifta fram sämre och otryggare anställningsformer. Centerpartiet vill, som vi hörde, avskaffa turordningsreglerna för företag med färre än 50 anställda, det vill säga nästan alla företag i Sverige. Alla de tidigare regeringspartierna vill tillsammans förlänga provanställningsperioden och alltså premiera de arbetsgivare som inte ens efter ett halvår har kompetensen att avgöra om en anställd hos dem klarar av att utföra sitt arbete på ett tillfredsställande sätt.

Sverigedemokraterna vill vidga undantagen från turordningen i LAS från två till fem personer, vilket skulle innebära att det fackliga inflytandet vid uppsägningar dramatiskt skjuts i sank och att arbetsgivarens möjligheter till godtycke ökar.

Med alla de här förslagen siktar man på att skapa en situation som liknar att arbetstagaren är provanställd på livstid. Och de olika partierna vill minska arbetstagarnas inflytande i situationer med uppsägningar på olika sätt.

Detta tycker jag är viktigt att känna till när det snart är val. Så här ser nämligen kärnan i högerpolitiken ut när det kommer till synen på arbete och på dem som arbetar. Politiken är tillbakablickande och dryer av klassförakt.

Sist, men absolut inte minst: Högerpartierna har olika önskemål om att inskränka konflikträtten – detta grundlagsfästa och av internationella konventioner skyddade redskap för arbetstagare att gemensamt slå vakt om värdiga villkor. Dessa motioner föreslås det avslag på i betänkandet i dag. Men dessvärre har regeringen själv öppnat upp för vissa ändringar i konflikträtten, med konflikten i Göteborgs hamn som bakgrund, genom att tillsätta en utredning. Vi får se vad den kommer fram till.

Från Vänsterpartiets sida vill jag vara mycket tydlig: Det ska inte tummas på konflikträtten. Oavsett vem som försöker ge sig på den kommer förslagen att möta hårt motstånd från många organiserade arbetstagare som förstår att dagens rättigheter bygger på tidigare vunna strider och att det som har uppnåtts också behöver försvaras och utvecklas.

Anf. 91 SAID ABDU (L):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att vi givetvis står bakom samtliga reservationer och särskilda yttranden i betänkandet från Liberalerna

och Alliansen. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 21 och 22. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Fru talman! Precis som föregående talare konstaterade befinner vi oss på toppen av en högkonjunktur, och det går bra för Sverige. Det går i alla fall bra för de allra flesta i Sverige, men det går inte bra för alla. Vi har en uppdelad arbetsmarknad där det är många som inte lyckas etablera sig, trots att vi har en högkonjunktur.

Vår myndighet Arbetsförmedlingen konstaterar att det är ca 300 000 svenskar som befinner sig i en så kallad utsatt ställning. Det är nyanlända, unga utan gymnasieexamen och människor med funktionsvariationer som lämnas utanför.

Denna arbetslöshet existerar samtidigt som många arbetsgivare har ett skriande behov av att hitta rätt kompetens. Det råder alltså arbetsbrist och arbetslöshet samtidigt. Det är alldeles uppenbart att nuvarande administration i Rosenbad inte gör tillräckligt för att skapa möjligheter och dynamik för svenska företag att anställa fler av dessa människor.

Fru talman! Om vi i denna högkonjunktur inte lyckas hjälpa dessa grupper in på arbetsmarknaden är risken överhängande att många av dessa människor blir fast i ett livslångt utanförskap och inte välkomnas in i arbetsplatsens gemenskap. Det är därför viktigt att vi vidtar åtgärder.

Fru talman! Att ha ett jobb och en egen försörjning ökar enskilda människors frihet och egenmakt. Kvinnors självständighet, både gentemot samhället och gentemot sin partner, ökar med en egen lön. Samtidigt har varje människa givetvis ett ansvar att försörja sig själv.

Vi liberaler vägrar att tappa tilltron till individens egen förmåga och drivkraft. Jag är övertygad om att varje människa vill bidra till vår gemensamma välfärd, men efter sin egen förmåga.

För att fler av dessa människor ska få reella möjligheter behövs fler reformer. Dörrar som nu är stängda måste kunna låsas upp och öppnas.

När experter och akademiker tittar på den svenska arbetsmarknaden och den svenska ekonomin pekar praktiskt taget alla organ på att det är viktigt att vi sänker trösklarna och de förhållandevis höga ingångslönerna på den svenska arbetsmarknaden. Konjunkturinstitutet, EU-kommissionen, OECD, IMF och Finanspolitiska rådet menar att vi exkluderar människor från att delta på svensk arbetsmarknad om vi inte vidtar åtgärder just på detta område.

I ljuset av detta har vi från Liberalerna och Alliansen presenterat ett antal förslag om det som vi kallar inträdesjobb eller lärlingsjobb.

Fru talman! På ett övergripande plan måste det bli enklare och billigare att anställa. Det behövs fler enkla jobb och lägre trösklar in till arbetsmarknaden. Tillsammans med våra allianskollegor har vi presenterat ett antal förslag för att arbetsmarknaden ska bli mer dynamisk och även för att ge arbetsgivare incitament att anställa fler personer. Detta gör vi samtidigt som vi ökar drivkrafterna för att arbetssökande ska få möjlighet till jobb. Dessa förslag finns i vår vårbudget som vi nyligen presenterade.

Fru talman! Mot bakgrund av att vi har 300 000 svenskar som befinner sig i en utsatt ställning under en rådande högkonjunktur anser jag avslutningsvis att regeringen faktiskt behöver vidta nödvändiga reformer för att fler ska inkluderas i gemenskapen på den svenska arbetsmarknaden. Det

är först då som de kan ges möjlighet till jobb, egen försörjning och egenmakt. Om regeringen inte är redo att göra det är det inte långt kvar till regeringsskiftet, och Alliansen står redo att bidra och ta ansvar för Sverige så att även dessa människor får möjlighet att vara inkluderade på arbetsmarknaden.
(Applåder)

Anf. 92 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Det var ett fascinerande inlägg från Said Abdu, där han hyllade en politik som går i den riktning som fördes tidigare. Han menar att det är en dålig politik som förs i dag när det gäller jobben. Men vi kan konstatera att själva resultaten har varit de motsatta. Det gick inte så väldigt bra under den tidigare regeringsperioden, inte minst när det gällde matchning men inte heller andra faktorer på arbetsmarknaden. Detta har i och för sig varit återkommande under tidigare borgerliga regeringsår. Där emot är det mycket goda resultat på arbetsmarknaden i dag, även om vi naturligtvis är eniga om att mycket kan göras.

Jag noterade att de förslag som framfördes här är relativt klassiska, det vill säga sämre arbetsrätt och lägre löner. Möjligen är det nya att man från Liberalernas sida aktivt vill lagstifta om lägre löner för vissa grupper på ett lite nydanande och liberalt sätt.

Jag vill ändå fråga vilka reella exempel Liberalerna har, antingen från svensk historia eller från andra länder, där man ser att försämrad arbetsrätt och ökad otrygghet för dem som är anställda leder till att sysselsättningen ökar och arbetslösheten minskar. Det är kanske ännu viktigare vilka exempel Liberalerna har där man ser att låga löner är det som är en framgångsfaktor för hög sysselsättning och låg arbetslöshet. De fakta som finns att tillgå från dagens reellt existerande samhällen visar det motsatta. Men Said Abdu kanske känner till andra samhällen som jag inte har hört talas om.

Anf. 93 SAID ABDU (L) replik:

Fru talman! Jag tackar Ali Esbati för frågan. Jag tror inte att jag ägnade alltför mycket av min talartid till att hylla den förra regeringen, utan jag konstaterade att vi är i en högkonjunktur. Jag tycker såklart att den förra regeringen gjorde ett bra jobb. Men man ska alltid vara självkritisk och rannsaka sig själv. Att vara efterklok ligger gemene man väldigt nära. Men jag tycker att den tidigare regeringen gjorde ett bra jobb, men många saker kunde ha gjorts bättre. Den nuvarande regeringen gör många bra saker, men den kan också göra en hel del saker betydligt bättre.

Om man tittar på den rådande högkonjunkturen tror jag att man ska vara lite ödmjuk och se att det kanske inte är de tre budgetar som regeringen har lagt fram och fått igenom med hjälp av oss som har bidragit till att vi har en högkonjunktur i dag.

Jag tror att vi lever i en global värld som påverkas mycket mer av vad som händer i våra grannländer, i Europa och även utanför Europa än av de beslut som vi fattar här i Sveriges riksdag. Jag tror att dessa aspekter är mycket mer avgörande för om det framgent ska gå bra för Sverige.

Våra förslag i betänkandet och vårt förslag om inträdesjobben, eller lärlingsjobben, handlar inte om att sänka några löner. De handlar egentligen om att ha en större rörlighet och en större lönespridning för att människor ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden.

Jag ska återkomma till det här i nästa replikskifte, men att det är viktigt att ha en möjlighet att få sitt första jobb och att kunna ta sig in på arbetsmarknaden är inte någonting som bara jag instämmer i. Det är många expertorgan som har refererat till att detta är en utmaning för svensk arbetsmarknad som vi behöver ta tag i här i Sveriges riksdag om inte arbetsmarknadens parter tänker göra det.

Anf. 94 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag vill vara tydlig med att jag inte anser att hög- och lågkonjunkturer enbart skapas av regeringens budgetpolitik. Och jag menar absolut inte att alla svängningar i sysselsättning och arbetslöshet beror på budgetpolitiken. Men det är ett faktum att när det råder global högkonjunktur är det inte alla länder i världen som har OECD:s högsta sysselsättningsgrad, utan det är Sverige som har det. Detta påverkas naturligtvis av den politik som man för.

Jag tror att den situation som vi har på svensk arbetsmarknad i dag beror på en massa saker. Den beror på en massa saker som vi har gjort i det här samhället tidigare och som gör att vi har en bra modell för lönebildning på många sätt, en bra modell för facklig organisering och bra företag med hög produktivitet som bidrar till välståndet i det här landet.

Problemet med de förslag som Liberalerna och andra högerpartier har är att man vill gå en motsatt väg, bort från de faktorer som har gjort Sverige till vad det är. Det är inte ett paradiset och inte ett land som i alla avseenden är bäst i världen. Men det är ett land som i detta avseende har gjort många saker rätt. Där ligger problemet – man vill gå bort från detta.

Liberalerna vill, även om de inte verkar vilja kännas vid det i öppen debatt, trycka ned lönerna för vissa grupper med hjälp av lagstiftning. Det är den modell de vill ha för utvecklingen av svensk arbetsmarknad. I stället för att satsa på att höja människors produktivitet och kompetens och ha bra och välfungerande jobb vill de alltså aktivt med statens hjälp skapa en sektor där produktiviteten är låg och dit vi kan förvisa människor som för tillfället har svårare att komma in på arbetsmarknaden.

Det är dåligt för samhället. Men det jag försökte påpeka var också att inte ens det som ni säger att man får som effekt, det vill säga en högre sysselsättning och en lägre arbetslöshet, visar sig stämma. Det ser vi om vi tittar på andra länder där man gör samma sak.

Anf. 95 SAID ABDU (L) replik:

Fru talman! Tack så mycket för replikskiftet, Ali Esbati! Ett par samhällen som jag kan referera till och som jag tycker går ganska bra är Tyskland och Danmark. Det är två länder som står oss väldigt nära. De har en snarlik ekonomisk struktur, och det gäller även arbetsmarknadsmässigt.

Danmark och Tyskland har betydligt fler enkla jobb. Människor där kan ta sig in på arbetsmarknaden och göra en löneresa. Jag skulle vilja hävda att detta är två ekonomier som vi skulle kunna lära oss mycket av på många olika sätt.

När det kommer till varför vi lägger fram de här förslagen handlar det om att vi vill ta ansvar för Sverige. I en tid när arbetsmarknadens parter inte vill ta ansvar för att hjälpa oss med en av våra största utmaningar på arbetsmarknaden, alltså att få in många av de människor som befinner sig i en utsatt ställning, måste vi från Sveriges riksdag se till att de här människorna kommer i sysselsättning. Det är först så vi kan nå ett jämlikare samhälle: genom att människor får jobb, egenmakt och egenförsörjning. Därför tycker vi att det här är viktigt.

Vi har lagt fram förslaget på premissen att ifall inte arbetsmarknadens parter kommer överens kommer vi att gå fram med detta. Om de kommer överens om ett bättre förslag där de tar ansvar är vi redo att lyssna på det. Men detta förslag gäller alltså om inte arbetsmarknadens parter finner en bättre lösning.

Vad gäller lösningen i sig har Konjunkturinstitutet, EU-kommissionen, OECD, IMF och Finanspolitiska rådet alla pekat på detta område som problematiskt. Det är alltså helt fel att säga att det är vi som har uppfunnit detta på våra kamrar. Detta är vad experter och många institutioner har föreslagit Sverige att vidta åtgärder för.

(Applåder)

Anf. 96 ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Många debatter har en tendens att kantra över åt ettdera hållet. Det gäller också debatten som rör arbetsrätt och arbetsmarknad.

Vissa vill att arbetsrätten ska vara så pass flexibel att arbetsgivare kan anställa och avskeda folk från den ena dagen till den andra – detta för att skapa så stor flexibilitet som möjligt och därigenom få ned arbetslösheten. Det är möjligt att man skulle kunna sänka arbetslösheten en del med en sådan politik, men den skulle naturligtvis vara oacceptabel av rent socialpolitiska skäl eftersom den skulle skapa stor otrygghet för enskilda arbetstagare.

På andra sidan finns de som vill ha en väldigt stark arbetsrätt, där det ska vara både svårt och dyrt att göra sig av med personal. Det ger naturligtvis en hög trygghet för dem som redan är anställda. Men det skapar samtidigt höga trösklar in till arbetsmarknaden, vilket i sin tur skulle öka arbetslösheten och otryggheten för personer som befinner sig i utanförskap.

Vi får inte hamna i något av dessa diken. Vi måste kunna kombinera flexibilitet med trygghet. En bra utformad arbetsrättslagstiftning kan ge tillräckligt hög trygghet för enskilda löntagare samtidigt som den är tillräckligt flexibel för att arbetsgivare ska våga anställa men också ha möjlighet att säga upp personal den dag då det uppstår arbetsbrist eller när en anställd missköter sina åtaganden.

Vi måste inse att arbetsgivare och löntagare är kommunicerande kärl. Utan arbetsgivare har vi inga löntagare och utan löntagare inga arbetsgivare. Framgångsrika företag är bra för löntagare, samtidigt som nöjda och trygga löntagare är bra för företagen. Vi måste därför hitta en modell som ser till att kombinera trygghet och flexibilitet.

Fru talman! I Sverige har vi historiskt sett tenderat att kantra över åt den sida som förespråkar en mer stelbent arbetsrätt, som i sin tur skapar höga trösklar in till arbetsmarknaden. Därför gjorde Alliansen under sina regeringsår en del förändringar för att underlätta för fler att kunna få en

anställning. Dessa förändringar vill vi kristdemokrater bygga vidare på, men utan att tryggheten äventyras.

Tillsammans med Alliansen vill vi förlänga möjligheten till provanställningar från sex till tolv månader. Det skulle vara ett sätt för fler arbetsgivare att våga satsa på en viss person och göra det möjligt för fler att få in en fot på arbetsmarknaden.

Därutöver vill vi kristdemokrater göra det möjligt för arbetsplatser, oavsett antalet anställda, att undanta fyra personer från turordningsreglerna. I dag får arbetsgivare med upp till tio anställda göra två undantag, men vi vill alltså utöka detta till fyra och låta det omfatta alla företag, oavsett storlek. En sådan förändring skulle göra det lättare för arbetsgivare att behålla särskild kompetens i en situation då personal behöver sägas upp.

Någon kanske undrar varför vi behöver göra dessa förändringar när arbetsmarknadens parter genom kollektivavtalen kan förhandla fram olika lösningar. Svaret på frågan är att parterna inte alltid klarar av detta uppdrag. Det är utmärkt när fack och arbetsgivare sluter avtal och finner överenskommelser som båda parter är nöjda med, men när det inte är möjligt måste lagstiftningen vara utformad så att den inte hotar jobben och förhindrar nyanställningar.

Sverige har i dag en mer flexibel och bättre fungerande arbetsmarknad än för ett antal decennier sedan. Men fortfarande grundar sig arbetsrätten på en lagstiftning och en arbetsmarknad från 1970-talet. Min bild är att fack och arbetsgivare generellt sett har ett bättre fungerande samarbete i dag än de hade tidigare. Det är naturligtvis en välkommen utveckling.

Svensk arbetsmarknad mår bra av så få konflikter som möjligt och ett klimat mellan parterna där man respekterar varandras intressen och kan nå konsensus. Men bara för att bilden ser bättre ut generellt betyder inte det att det är frid och fröjd överallt. Och just därför behövs en arbetsrättslagstiftning som är modern och anpassad till dagens arbetsmarknad.

Fru talman! Att kunna ta till stridsåtgärder är en viktig möjlighet på svensk arbetsmarknad. Det ska dock alltid vara den sista åtgärden, och metoderna måste enligt Kristdemokraternas mening alltid vara proportionerliga. Därför ska konfliktåtgärder inte kunna vidtas innan parterna sökt medling via Medlingsinstitutet. Sympatiåtgärder kan vara särskilt problematiska, och Kristdemokraterna anser därför att det ska införas ett proportionalitetskrav innan en sympatiåtgärd kan vidtas. En sådan åtgärd skulle förhoppningsvis leda till färre konflikter på svensk arbetsmarknad.

Fru talman! I betänkandet finns också en del yrkanden som rör det familjepolitiska området. För oss kristdemokrater är familjen viktig, och vi vill ha en politik där föräldrar och barn ska kunna få mer tid för varandra. Vi vill därför utöka möjligheten till tjänstledighet för småbarnsföräldrar utöver den tid som föräldraförsäkringen ger rätt till – detta för att skapa ökade förutsättningar för föräldrar som så önskar att få mer tid för sina barn och lättare få livspusslet att gå ihop.

En utökad rätt till tjänstledighet skulle också göra det lättare för pappor att stanna hemma med sina barn när de är små. Vi vill underlätta för familjer att kunna göra sina livsval och ge dem det stöd och den hjälp de behöver för att få vardagen att gå runt ekonomiskt, socialt och tidsmässigt.

Fru talman! Jag ställer mig naturligtvis bakom samtliga yrkanden från Kristdemokraterna och de alliansgemensamma yrkandena, men jag yrkar bifall till reservation 11.

(Applåder)

Anf. 97 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Tack, Erik Slottner, för anförandet!

Det var på många sätt en sympatisk utgångspunkt att man inte ska falla i något dike – det är ju dumt att göra det – och det blir intressant att fundera på vad som är dikets ytterkanter. Jag konstaterade i mitt anförande, och det vore bra om Erik Slottner kunde reflektera över det, att vi ser en utveckling i dag med en dramatisk ökning av de mest otrygga anställningarna. Om man ska förskjuta det så att man inte hamnar i något dike borde man väja bort från det som har varit oroväckande problematiskt.

Erik Slottner nämnde att hans parti tycker att familjen är viktig. Ett av de stora problemen för dem som är i de mest otrygga anställningarna, där man inte vet från dag till dag hur mycket inkomst man får, uppstår om man önskar bilda familj eller har gjort det, för det försvårar definitivt möjligheterna att ha ett tryggt boende och att få det som någon kallar för livspusslet att gå ihop. När kan man lämna och hämta barnen om man inte vet vilka tider man måste arbeta? Jag hörde ingenting som gick åt det hållet när det handlar om att kunna väja från diket utan snarare tvärtom från Erik Slottners sida. Det vore intressant att höra vad han tycker om det.

Sedan var det någonting som också föregående talare var inne på, nämligen att det är viktigt att staten ska in om parterna inte kommer överens om nya sätt att sänka trösklarna. Problemet med den argumentationen är att parterna ju har kommit överens, och ni vill ändå trumfa dem. Det vore intressant att höra vad Erik Slottner tycker om det.

Anf. 98 ERIK SLOTTNER (KD) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Ali Esbati menade etableringsjobben här på slutet – jo, jag får nickande bifall till det. Där har parterna kommit överens om en modell, och det tror jag att man har gjort för att det alternativet var bättre än att inte göra någonting alls. Det är klart att det är svårt för parterna att säga nej till en så pass hög skattesubvention som etableringsjobben innebär. Vi tycker att det är fel använda pengar att genomföra den modellen. Vi tycker att den modell som vi föreslår med inträdesjobb är en betydligt bättre modell med skattesubventioner till arbetsgivare, där man får utbildning under arbetstid och där vi justerar ingångslönerna nedåt för att man över huvud taget ska få en fot in på arbetsmarknaden. Den lön man får kommer att vara högre än bidrag och kommer förhoppningsvis att leda till en fast anställning framöver där lönen kommer att gå upp. Det är en betydligt bättre modell än den modell som regeringen har kommit fram till.

Ali Esbati talar om olika anställningsformer som otrygga. Samtidigt vet vi att Sverige är ett populärt land att jobba i. Vi har en arbetskraftsinvandring som är hög, och den vill regeringen tyvärr strypa med stöd av Vänsterpartiet, gissar jag och beklagar jag. Sverige är ett land som är populärt att bo och jobba i för att det är ett tryggt land i många stycken och för att vi har en trygg arbetsmarknad.

Alliansen gjorde en del förändringar i arbetsrätten. Jag är övertygad om att en del av de förändringarna har gjort att arbetslösheten sjunkit och att sysselsättningen ökat. Många av de människor som har anställningar som Ali Esbati kallar otrygga kanske i dag skulle vara arbetslösa i Ali Esbatis och Vänsterpartiets samhälle. Det är den största otryggheten av alla att inte ha ett jobb att gå till och att inte ha en egen försörjning. (Applåder)

Anf. 99 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Nu tror jag inte att just arbetskraftsinvandringen i huvudsak drivs av att vi har anställningsformen allmän visstid i Sverige. Oavsett vad man tycker om det är det så att de människor som har anställningar som gör att de inte från dag till dag vet hur de ska jobba och sitter och tittar på sin mobiltelefon för att se om det dyker upp meddelanden om timmar som de måste hugga på upplever det som problematiskt. Det är inte bara de som upplever det som problematiskt utan det finns mängder av myndigheter som har kollat på detta och forskning som har gjorts på detta som visar att det är nedbrytande på lång sikt för individen att vara under den typen av ekonomisk och social stress. Det är klart att det också påverkar möjligheten att kunna etablera sig.

Jag sa i mitt anförande att det självklart finns behov av icke-fasta anställningar, men problemen uppstår om folk år ut och år in har den typen av mycket osäkra anställningar. Då säger Erik Slottnér att det är bättre än att de inte har något jobb alls, men med det resonemanget går vi ju bakåt i historien och inte framåt. Med det resonemanget skulle vi också kunna säga att det borde vara så att länder där man har väldigt otrygga anställningar visar de bästa resultaten när det gäller arbetslöshet och sysselsättning. Men så är det inte, och den verkligheten behöver Erik Slottnér förhålla sig till i stället för att förhålla sig till teori.

Sedan konstaterar jag att det viktiga med etableringsjobben och att man avvisar dem inte är att man vill sänka trösklarna utan att man vill åt lönesänkningar. Det är det som är skillnaden mellan förslagen, och då föredrar Kristdemokraterna och de andra borgerliga partierna förslaget som ger lönesänkningar.

Anf. 100 ERIK SLOTTNER (KD) replik:

Fru talman! Jag vill ha sagt att Alliansen inte föreslår några lönesänkningar, absolut inte. Vi har sagt att vi vill införa en anställningsform där nyanlända och personer under 23 år kan få lägre ingångslön än i dag. Det handlar om att en viss del av arbetstiden ska gå till att lära sig jobbet, och det innebär ingen lönesänkning för denna grupp. Det innebär att de här människorna oftast går från bidrag av olika slag till en lön som är högre än deras bidrag. Ingen som agerar på arbetsmarknaden i dag, ingen som har jobb i dag, kommer att få en lägre lön med Alliansens politik. Ni hotar med detta. Man skulle lika gärna kunna säga att vi höjer standarden för den grupp av människor som kan gå från bidrag till jobb och som sedan förhoppningsvis, om de lär sig jobbet och gör ett bra jobb, kan gå vidare till en fast anställning med högre lön framöver.

Den problematik som Ali Esbati hänvisar till har inte så mycket med allmän visstid att göra, utan den har med vikariat och timanställningar och den typen av lösare eller icke fasta anställningsformer att göra. Mig veterligen vill inte Vänsterpartiet ta bort dessa, och Ali Esbati nämnde dem själv som viktiga delar av arbetsmarknaden i sitt inledningsanförande. Har man haft allmän visstid i mer än två år under den senaste femårsperioden övergår det till en fast anställning för att ta ett exempel. En arbetsgivare kan inte år in och år ut anställa människor på allmän visstid ända fram till pensionen. Det finns ett skydd mot det.

Jag tror inte att det går att isolera enskilda åtgärder från varandra och säga att om vi förenklar den här delen av arbetsrätten kommer sysselsättningen att springa iväg, utan det är den sammanvägda politiken som spelar roll. Den sammanvägda politiken var väldigt framgångsrik för Alliansen mellan 2006 och 2014 då vi såg en otrolig framgång i att utanförskapet minskade och sysselsättningen ökade. Det arvet lämnade vi efter oss till er. Jag hoppas att vi ska kunna fortsätta med den politiken i oktober 2018. (Applåder)

Anf. 101 HELEN PETTERSSON i Umeå (S):

Fru talman! I dag debatterar vi stora skiljelinjer i svensk politik. Vi diskuterar vilket arbetsliv vi vill att människor ska ha, vilken vardag man ska leva i – en vardag som baseras på otrygghet eller en vardag som baseras på trygghet – och om vi ska flytta tillbaka utvecklingen på arbetsplatserna till 50-talet eller ta sikte på framtiden. Dessa frågor diskuterar vi inom ramen för arbetsmarknadsutskottets betänkande AU9 om arbetsrätt.

Arbetsrätt är det ord som samlar all lagstiftning som hanterar arbetares säkerheter och skyldigheter i arbetslivet och på arbetsplatsen. Vi har en lagstiftning i botten, och sedan har vi branschvisa lösningar ovanpå detta, som regleras av kollektivavtal för dem omfattas av sådana. Det är så vi har byggt den svenska modellen, och det är så vi har byggt en grundläggande anständighet på den svenska arbetsmarknaden.

Det finns många lagar som hanterar arbetsmarknaden, men den lagstiftning som allt som oftast debatteras är lagen om anställningsskydd, LAS. Den handlar om vilket skydd du har som arbetstagare i din anställning men också om arbetsgivarens rättigheter att säga upp anställda när sakliga skäl finns. Det är en lagstiftning som är ganska generös för arbetsgivaren jämfört med hur det ser ut i många andra länder. Har man saklig grund för att säga upp personal i Sverige kan man göra detta utan jättestora kostnader.

Lagen om anställningsskydd är ur den anställdes perspektiv den lag som förhindrar att du blir uppsagd av godtycke. Det är en lag som är en källa till ständig debatt mellan de politiska partierna. Den är ofta hårt debatterad här i riksdagens kammare, och den diskuteras också på några borgerliga ledarsidor, främst under valår, men inte på jättemånga andra ställen. I verkligheten ställer denna lag nämligen inte till speciellt många problem. Den är tvärtom en problemlösande lag. Varför bråkar vi då så mycket om den här, kan man fråga sig. Jo, herr talman, det beror helt enkelt på att det finns en mycket tydlig ideologisk skillnad i hur vi ser på förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare och på vilket samhälle vi egentligen vill bygga.

Det som denna debatt främst handlar om är turordningsreglerna i LAS. Turordningsreglerna är det som står mellan anständighet och godtycke på svensk arbetsmarknad. Det är det som reglerar vem som ska gå när det blir arbetsbrist på ett företag. Sist in, först ut, brukar vi kalla det förenklat, men det är inte riktigt så det fungerar i praktiken.

Under de 40 år som LAS nu har funnits har arbetsgivare och fack förhandlat om turordningsreglerna vid uppsägningar så att de personer som har den kompetens som företaget behöver blir kvar. Man har gjort avtalslistor. Detta är mycket vanligt förekommande förhandlingar. De ärenden som man inte lyckas lösa på arbetsplatsnivå är väldigt få. Det är bara att titta på Arbetsdomstolen och se hur många fall av uppsägningar och turordningslistor som har hamnat där genom åren – det är inte många. Detta är en fråga som man löser praktiskt i verkligheten. Både arbetsgivare och arbetstagare är måna om att ha arbetsplatser som klarar sig och finns kvar även när det är tuffa tider.

När Moderaterna presenterar sitt ”moderna” förslag om att kompetensen ska väga tungt vid uppsägningar slår de in redan vidöppna dörrar, för så har det alltid varit. Häromveckan sa till och med en av Teknikföretagens tyngsta företrädare, vid ett seminarium som jag deltog i, att turordningsreglerna inte är något problem. Moderaterna och de övriga borgerliga partierna, inklusive Sverigedemokraterna, vill alltså hitta lösningen på ett problem som inte ens Svenskt Näringsliv kan identifiera. Det är ganska intressant.

Tror ni då att man lägger fram dessa förslag för att man inte vet detta och inte fattar hur det ser ut på svensk arbetsmarknad? Nej, så är det naturligtvis inte, för som vanligt bor djävulen i detaljerna. *Vem* är det som ska avgöra vilken kompetens som ska vägas in enligt deras förslag, tror ni? *Vem* är det som de tycker ska få bestämma detta? Eftersom det är så i dag att fack och arbetsgivare tillsammans kommer överens om detta i förhandlingar måste det betyda att man tycker att en av faktorerna ska bort. Känner jag Moderaterna rätt är det inte facken som blir kvar, och då har man öppnat dörren för godtycket.

Alla borgerliga partier, inklusive SD, har förslag om hur man ska öka undantagen i turordningsreglerna. Mest långtgående här är, som vi har hört, Centerpartiet, som anser att alla arbetsplatser med färre än 50 anställda helt ska slippa undan turordningsreglerna. Som de flesta vet är det en mycket stor majoritet av de svenska arbetsplatserna som har färre än 50 anställda – nästan allihop. Ett stort antal löntagare skulle med Centerpartiets förslag stå helt utan anställningstrygghet. Det är inte ett parti som står på arbetarnas sida.

Onekligen är det ju redan så att arbetsgivaren själv bestämmer när han eller hon anser att det finns arbetsbrist på arbetsplatsen och att man behöver säga upp folk. Utan turordningsregler skulle han eller hon helt fritt kunna bestämma vem som ska gå.

Om det, mot förmodan, skulle bli en borgerlig valseger i höst skulle vi alla, utan undantag, vara provanställda på livstid på svensk arbetsmarknad. Och vad är det då för samhälle vi bygger? Är det modernt? Nej.

När borgarna säger att de vill ha moderna arbetsrättsregler, anpassade till det moderna samhället, vill de i praktiken backa tillbaka 50 år i tiden, då arbetsgivarna hade all makt över arbetslivet, när folk stod med mössan

i hand och bad om att få jobba några timmar för brödfödan och när man fick gå så fort man höjde sin röst om missförhållanden på arbetsplatsen.

Modernt? Nej, det skulle ta oss tillbaka till allt det som vi har lyckats kämpa oss ifrån, som att en arbetsgivare får rätt att säga upp personal för att man inte tycker om dem längre, för att de är veganer, jägare, rödhåriga, gravida eller sjuka.

För att ta något väldigt aktuellt, som höstens metoo-rörelse visade, har många kvinnor som jobbar under otrygga anställningsförhållanden blivit sexuellt trakasserade och utnyttjade av sina chefer – i ett läge där de är helt beroende av den inkomst de kan få och där ett nej kan betyda att de blir av med sitt jobb och den inkomst som gör att de kan ge ungarna mat på bordet, att de inte behöver koka makaronerna fem minuter längre den sista veckan av månaden för att få maten att fylla ut tallriken och att de kan betala hyran.

Med borgarnas förslag skulle detta gälla alla anställda på svensk arbetsmarknad – en livslång provanställning. Gör något fel i chefens ögon, och du får gå, utan förhandlingar med facket.

Herr talman! Du kan också få gå om du påtalar att det finns brister i säkerheten eller i arbetsmiljön. Detta i sig skapar otrygga och farliga arbetsplatser. Ett sådant arbetsliv vill ingen ha. Tystnaden skulle breda ut sig, och alla skulle känna sig osäkra på arbetsplatserna. Vardagen skulle bli annorlunda för alla på svensk arbetsmarknad.

Detta är ett exempel på hur olika vi ser på människor och samhälle från olika partier. Vi har helt olika grundvärderingar och helt andra perspektiv när vi ger oss in och diskuterar de politiska sakfrågorna. Ska vi bygga ett samhälle med trygga individer som tar plats och deltar i utvecklingen, eller ska vi bygga ett samhälle som bygger på otrygghet och rädsla? För mig är svaret enkelt.

Tyvärr har ändå anställningstryggheten urholkats de senaste decennierna. I dag står inte människor med mössan i hand utanför fabriken, men de sover med mobiltelefonen i handen för att inte missa när det kommer ett sms från en arbetsgivare som behöver köpa några timmars arbete. Vi har en lucka i lagen om anställningsskydd som medger att en arbetsgivare kan hyvla alla anställdas arbetstid utan turordningsförhandling. Detta är saker som vi behöver se över och som vi också ser över i detta nu.

Vi har allmänna visstidsanställningar som ökar otryggheten på arbetsmarknaden. Vi har tagit steg under denna mandatperiod för att minska missbruket av denna anställningsform, men mycket återstår att göra.

I dag har vi sex månaders provanställningar. Det är lång tid. I början av 90-talet hade vi en månads provanställning. Jag kommer mycket tydligt ihåg det ramaskri som kom från fackföreningsrörelsen när man ville utöka detta till tre månader.

I dag har vi sex månaders provanställning, och det har successivt ökat. Ändå vill flera av de borgerliga partierna utöka provanställningstiden till tolv månader – ett helt år. Det är inte rimligt.

Ett modernt samhällsbygge utgår från allas delaktighet, från så jämlika förhållanden som man nu kan få mellan arbetsgivare och arbetstagare. Om vi menar allvar med ett demokratiskt samhälle, vilket ändå en majoritet av den här kammarens partier påstår sig vilja ha, bör man också vara för jämlikhet i arbetslivet. Allt annat är ju vansinnigt omodernt. Vi kan inte backa oss in i framtiden.

I dag, 2018, går svensk arbetsmarknad åt helt rätt håll: Arbetslösheten sjunker och sysselsättningsgraden ökar. Vi ser att det fortfarande finns många utmaningar att lösa för att alla ska komma i arbete, men vi kan ändå se att det går åt rätt håll. När alla arbetsgivare som jag möter när jag är ute skriker efter hjälp med att hitta kompetent personal att anställa, då skriker borgarna efter att det ska vara lättare att sparka folk. Jag tycker att det är obegripligt för en politiker i samtiden.

Herr talman! Nästan alla har i den här talarstolen talat om att man vill ha en arbetsmarknad som kombinerar trygghet och flexibilitet. Det är precis det som vi har byggt upp. Om de borgerliga partierna vill vara moderna borde ni snarare utgöra en majoritet tillsammans med oss för att förstärka anställningsskyddet och löntagarnas rättigheter i arbetslivet. Det som vi behöver göra för att möta framtiden är att skapa fler trygga människor i samhället och i arbetslivet, inte färre.

Jag yrkar härmed bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på alla motioner.

(Applåder)

Anf. 102 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Tack, Helén Pettersson!

Detta är nonsens, och du går tyvärr över gränsen. Jag sa i mitt anförande att jag önskar en vettig och välbalanserad debatt om dessa viktiga frågor. Att blanda in metoo och påstå att våra förslag skulle leda till en förändring på det området är ingenting annat än osant.

Helén Pettersson säger också att det bara är här i kammaren som vi diskuterar denna fråga. Jag tycker inte att det stämmer. Jag träffar företagare, anställda och arbetsgivarorganisationer som lyfter dessa frågor och tycker att man ska titta på dem.

När jag satt i civilutskottet under alliansregeringen diskuterade man om det skulle göras en översyn. En av våra uppgifter är ju att titta på, analysera och resonera kring lagstiftningen. Då handlade det om PBL, som kom till 2010, och det var Socialdemokraterna som ville se om den lagen hade fått effekt.

Här har vi en lag från 1974 som Socialdemokraterna inte ens vill se över. För mig är det väldigt underligt. Jag tycker att det är tråkigt med den låga debattnivån.

Jag hade en fråga också. Jag tog i mitt anförande upp den tudelade arbetsmarknaden och Socialdemokraternas mål att ha lägst arbetslöshet 2020. I betänkandet står det att utskottet konstaterar att regeringen är aktiv på området för att skapa nya vägar in på arbetsmarknaden. Jag räknade upp ett antal förslag som vi har lagt. Nu vill jag veta: Vad menar Socialdemokraterna med de här sakerna? Vad är det som man har gjort?

Anf. 103 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik:

Herr talman! Om Jessica Roswall vill ha en välbalanserad, värdig debatt i politiken kanske vi inte ska börja med att kalla något för nonsens, som det sas från riksdagens talarstol, framför allt inte när det handlar om metoo, som på ett väldigt bra sätt har varit omvälvande i det svenska samhället.

Det går inte att komma ifrån att det finns många berättelser i metoo-rörelsen från de personer som jobbar med tidsbegränsade anställningar under otrygga förhållanden. När man är utsatt, helt beroende av arbetsgivarens godtycke och helt beroende av inkomsten är man också i ett mer precärt läge när det gäller att ska säga nej när arbetsgivaren kanske ger sig på dig på ett otillbörligt sätt. Det är märkligt att bortse från det. Vill man skapa mer godtycke på arbetsmarknaden blir det fler anställda som är mer beroende av sina arbetsgivare och ganska hjälplösa i en sådan situation, och det vill jag motverka.

Vi har inte alls sagt att vi inte vill se över denna lag från 1974, tvärtom. Jag tycker att det finns mycket i den lagen som man kan se över. Den har också förändrats ett antal gånger under tiden sedan 1974, och det har ju inte skett till arbetstagarnas fördel, snarare tvärtom. Som jag sa i mitt anförande finns det en utredning där det ingår att se över detta med hyvlingar och hur man ska kunna förstärka de anställdas rättigheter och trygghet där.

Vi behöver se över allmänna visstidsanställningar. De har verkligen ställt till det för balansen på arbetsmarknaden.

Anf. 104 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Med nonsens menar jag naturligtvis inte metoo-rörelsen. Med nonsens menade jag att man blandar bort korten. Det finns ingenting i det moderata förslaget som på något vis skulle göra anställningstryggheten mer godtycklig. Jag blev väldigt upprörd över de anklagelserna.

Det jag försökte påpeka i mitt anförande var precis det som Helén Pettersson tog upp i sitt anförande. Vi har i dag avtalsurlistor på de flesta arbetsplatser. Det som jag ville lyfta fram var att alla arbetstagare ska ha samma rätt, inte bara den rätt som förhandlas fram på den enskilda arbetsplatsen, det vill säga förhandlingar i slutna rum i stället för att se till att alla har rättigheter när det gäller kompetens.

Jag fick inget svar på min fråga. Tiden rann tydligen iväg. Men ni har haft fyra år på er att komma med förslag och reformer under en högkonjunktur för att försöka att få in fler på arbetsmarknaden. Jag tog Älvkarleby som exempel med ett antal ungdomar som fortfarande är arbetslösa efter två års tid.

Vad har ni gjort? Helén Pettersson hänvisade till ett antal utredningar, men det hade varit intressant att se några reformer på området.

Anf. 105 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik:

Herr talman! De utredningar som jag hänvisade till handlade om lagen om anställningsskydd. Jag tror inte att den lagen är det redskap som man ska använda för att få in fler på arbetsmarknaden. Där finns betydligt mer effektiva saker som regeringen kan göra, vilket vi också har gjort. Vi har till exempel tillskapat 100 000 fler utbildningsplatser.

Jag är säker på att även ni borgerliga ledamöter möter arbetsgivare som har stora behov av kompetent personal som är rätt utbildad för de lediga jobben. Detta försöker vi hantera. Det har inte hanterats under de tidigare åtta åren, då man snarare drog ned på vuxenutbildningen i stället för att satsa på den.

Vi satsar stort för att de som står utanför arbetsmarknaden ska kunna studera till ett yrke och få ett riktigt jobb. Det är en av de sakerna som vi gör.

Vi har också flera olika subventionerade anställningsformer via Arbetsförmedlingen. Snart är de nya etableringsjobben på plats, som parterna har förhandlat fram.

Vi har kraftigt subventionerade former av anställning. Det finns till och med jobb där arbetsgivaren har 100 procents subventionsgrad för att ta in en som står långt ifrån arbetsmarknaden plus att man har ett handledningsstöd för att kunna lära upp personen under tiden i arbete.

Det är inte dyrt att anställa människor i dag. Det är inte det som är problemet. Det som skiljer oss åt är att de borgerliga partierna vill att det är den enskilde som ska ta smällen med sänkta ingångslöner. Vi tycker att det är bra om det är billigare för arbetsgivaren att anställa vissa personer, och då är det också ett ansvar för oss från staten att subventionera de anställningarna. Det är inte den enskilde som själv ska bära detta.

(Applåder)

Anf. 106 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Tack för din tydlighet i debatten, Helén. Det är alltid intressant att diskutera dessa frågor eftersom det är så mycket makt involverad. Det gäller både makten från politikens sida och makten över sitt eget liv, sin situation och sin möjlighet att påverka sin vardag.

Låt oss vända denna diskussion och fundera utifrån det andra hållet. Då låter det kanske inte som att vi står så långt ifrån varandra. I grund och botten tror jag visserligen att det finns stora skiljelinjer, men det finns också en gemensam ambition. Den tycker jag kommer bort när vi bombastiskt dundrar på i god valrörelseanda.

Det som driver svensk arbetsmarknad, och som handlar om möjligheten att utveckla enskilda företag och framför allt svensk ekonomi, är att människor väljer att utveckla sig kompetensmässigt eller erfarenhetsmässigt. Samma sak gäller företagen. De anställda är oerhört beroende av vilken arbetsgivare de har och vilka ytterligare kompetenser som tillförs för att man ska utvecklas vidare och vice versa. Det är ett ömsesidigt beroende av varandra.

Att ha regler som helt och hållet fokuserar bara på antalet år hjälper och driver inte en sådan utveckling. När vi diskuterar att gå över och i stället använda kompetens är vi inte ute efter att det ska vara godtyckligt för en enda person att avgöra vad som är kompetens. Detta måste självklart regleras så att det finns en gemensam bild av vad den kompetensen utgörs av. Vi tycker att det skulle vara tydligare för både företagen och den anställde att man hela tiden måste utveckla sin kompetens. Det är det som driver framåt.

Anf. 107 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att jag är mer bombastisk i denna kammardebatt än i någon annan som vi har haft på samma tema, för det här är en fråga som engagerar mig och hela mitt parti väldigt mycket.

Kompetensen ska regleras på något sätt, säger Annika Qarlsso och vill att kompetens ska vara starkare än anställningstid. Jag undrar vad "på något sätt" innebär. Det är väldigt svårt att lagreglera vad kompetens är för alla olika människor, tänker jag. Däremot kan såklart arbetsgivaren ha en uppfattning om detta. Eller så kan man tänka sig att facken tillsammans med arbetsgivarna har en uppfattning om vilka kompetenser som behöver finnas kvar på arbetsplatsen för att allting ska fungera. Då hamnar vi ju i det system som vi har i dag.

Annika Qarlsso säger å ena sidan att kompetensen ska vägas in mer och å andra sidan att alla företag med mindre än 50 anställda helt ska undantas. Om man luckrar upp det vi har nu får vi ett fullkomligt godtycke och har ingen förhandlingssituation mellan facket och arbetsgivaren.

Jag anser inte att Annika Qarlsso och jag står varandra speciellt nära i synen på de arbetsrättsliga lagarna. Vi står varandra nära när det gäller att vi vill att så många människor som möjligt på svensk arbetsmarknad ska ha arbete, men det finns en milsvid skillnad i vårt synsätt på hur vi ska lösa dessa problem.

Anf. 108 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Det Helén beskriver som totalt omöjligt att definiera är något som sker i alla förhandlingar som hon nyligen hänvisade till, så det är klart att det går att göra det här. Det finns även forskare som jobbar med dessa frågor som säger att det självklart går att ersätta ett turordningssystem som bygger på år mot ett som bygger på kompetens och samtidigt reglera det.

Det som ibland beskrivs som att man skulle släppa loss allt så att man får möjlighet att säga upp hur som helst är inte vad vi föreslår. Det gäller att hantera den situation som finns på svensk arbetsmarknad i dag, nämligen att tryggheten inte sitter i åren utan i kompetensen.

Vi måste vara tydliga med detta och beskriva den utveckling och konkurrens som finns inte bara i Sverige utan även i resten av världen. Det handlar om att vi hela tiden måste utvecklas vidare. De människor som står långt ifrån arbetsmarknaden måste få ta ett första steg in för att sedan utvecklas vidare och kunna ta nästa steg. Om vi inte ser att dessa bitar måste finnas med och vara tydliga ger vi inte rätt signaler till de människor som är på väg ut på arbetsmarknaden eller som befinner sig där i dag. Den här tydligheten gäller inte bara oss i politiken eller arbetsgivarna utan även individen. Man måste veta att detta är en del av att stå väl rustad på arbetsmarknaden.

Ibland hänvisas det till att det vore fruktansvärt att förhandla bort att inte anställningsåren gäller. Samtidigt sker detta varje dag. Jag skulle i stället vilja att vi diskuterar hur man kan reglera detta på ett annat sätt så att det blir tydligare vad som faktiskt gäller i dag. Det skulle jag gärna vilja se.

Anf. 109 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik:

Herr talman! Under hela den debatt som vi har haft har de olika partierna haft väldigt olika ingångar in i diskussionen. Jag debatterar arbetsrätten och den situation som finns på arbetsplatser för den anställde i vardagen. Vad som regleras där är egentligen det som betänkandet hanterar, inte i första hand hur vi ska få in dem som står längst ifrån arbetsmarknaden i

anställning. Det diskuteras i många andra betänkanden som vi har att hantera, till exempel om arbetsformer och annat.

På något sätt är det alltid detta som kommer upp när man diskuterar lagen om anställningsskydd med de borgerliga partierna. Man ska fila ned trösklar för att folk ska komma in i arbete och så vidare.

Men det handlar ju inte om det! De trösklar som finns för att folk ska komma in i arbete är ganska rejält nedfilade genom alla de anställningsformer som finns med långa provanställningar, subventionerade anställningar, utbildning kombinerat med anställning och allmän visstid. Det finns hur många exempel som helst på hur nedfilade trösklarna är. Det är till nästan obefintlighet.

Vad de borgerliga partierna egentligen vill, men inte säger, är att de vill fila ned dessa trösklar så att det blir enklare att skicka ut folk från arbetslivet. Det vore ärligt och bra om man kunde benämna vad vi talar om på rätt sätt.

För att svara på frågan om kompetens, förhandlingar och slutna rum: Jag tycker att arbetsmarknadens parter ska sköta så mycket som möjligt på svensk arbetsmarknad och att vi lagstiftare inte ska gå in och peta i det. Att vi skulle börja peta i vad kompetens är vore över huvud taget inte tillrådligt.

(Applåder)

Anf. 110 MARCO VENEGAS (MP):

Herr talman! Jag ska fatta mig väldigt kort.

Till att börja med vill jag säga att det är statens uppgift att skapa förutsättningar för parterna att ta sitt ansvar. Det är också statens uppgift att säkerställa grundläggande villkor. Det är centralt att arbetsrätten lägger grunden för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande. Jag förlitar mig på att regeringen och arbetsmarknadens parter bedriver ett arbete för att skapa och upprätthålla ett system som erbjuder en fortsatt god balans på området.

Herr talman! Det är detta system och denna modell som gör att Sverige kan behålla både hög sysselsättning och hög produktivitet. Jag tycker att vårt land är exemplariskt när det gäller dialogen mellan arbetsmarknadens parter.

Miljöpartiet och jag är till exempel väldigt positiva till de så kallade etableringsjobben, som parterna och regeringen har kommit överens om. Den som blir anställd på ett etableringsjobb får möjlighet att samtidigt delta i svenska för invandrare och annan kortare utbildning som arbetsgivaren och arbetstagaren kommer överens om.

Modellen möter två av våra riktigt stora utmaningar under den kommande mandatperioden, nämligen att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden för dem som i dag står långt ifrån och att avhjälpa den stora brist på arbetskraft som finns i många branscher.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet, och jag yrkar avslag på samtliga motionsyrkanden.

Anf. 111 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Jag tänkte passa på att ta den utsträckta handen från Jessica Roswall, Moderaternas företrädare, när det gäller en värdig debatt om

arbetsmarknaden i valrörelsen. Jag tänkte börja med att kommentera några saker som Jessica Roswall inledde sitt anförande med.

Jessica Roswall var lite bekymrad över att vi socialdemokrater inte hade nått våra mål från den tidigare valrörelsen, där vi bland annat hade lovat att Sverige år 2020 skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet. Först måste jag ändå säga att det kanske är lite tidigt att döma om det. Det får vi se 2020.

Men en sak kan vi döma om, herr talman. Det är att vi redan förra året nådde Moderaternas arbetsmarknadspolitiska mål i förra valrörelsen. Moderaterna lovade att om de fick fortsätta med sin arbetsmarknadspolitik skulle man till år 2020 nå 5 miljoner sysselsatta. Det gjorde vi så att säga med vänsterhanden förra året.

Det är klart att man kan fråga väljarna vilken politik, vilket parti, som man ska sätta att ansvara för arbetsmarknadspolitiken. Är det ett parti som har ett ambitiöst mål och jobbar stenhårt för att nå det, eller är det ett parti som har ett slarvigt satt mål, som Moderaterna?

Herr talman! Den frågan var närmast retorisk. Men det är viktigt att komma ihåg skillnaden och varför vi når lägre arbetslöshet och bättre ekonomi och alltid presterar detta och varför Moderaterna alltid misslyckas och får en högre arbetslöshet och en sämre ekonomi. Det är för att vi jobbar helt olika med arbetsmarknadspolitiken.

Moderaterna utgår från att arbetslöshet uppstår för att människor väljer att inte arbeta. Vi socialdemokrater vet att arbetslöshet uppstår för att det saknas efterfrågan på arbete. Då är det politikens uppgift att öka efterfrågan på arbete.

Det gör vi genom investeringar i välfärden och investeringar i infrastruktur. Vi har det högsta byggandet sedan 70-talet just nu. Vi investerar i människor, i utbildning. Det är så man hanterar arbetslösheten. Eftersom vi vet hur arbetsmarknaden fungerar så fungerar alltid vår politik.

Herr talman! Som en liten bonus innebär det också att ekonomin blir så mycket bättre och statsfinanserna går med överskott, medan Moderaterna misslyckas med arbetsmarknadspolitiken och då alltid tappar greppet om ekonomin. Det är väldigt viktigt att förstå de sambanden, herr talman.

Jag har några små funderingar. Att vi kanske har EU:s eller världens bäst fungerande arbetsmarknad verkar vara ett problem för Moderaterna. Enligt en nyligen gjord undersökning i EU har vi i Sverige också den lägsta andelen fattiga.

Herr talman! Hur konstigt det än kan låta verkar även detta vara ett problem för Moderaterna när man nu går ut och föreslår att man ska sänka löner och skapa mer otrygghet. En väl fungerande arbetsmarknad är deras problem. Jag tror inte att väljarna delar den uppfattningen. Att vi har den lägsta andelen fattiga i EU tycker Moderaterna är ett problem. Jag tror inte att väljarna tycker att det är ett problem.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 21.)

Kammaren beslutade kl. 15.33 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 20 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 19 april

KrU3 Civila samhället inklusive trossamfund

Punkt 2 (Bidrag till civila samhället)

1. utskottet

2. res. 2 (M, C, L, KD)

3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

120 för res. 2

39 för res. 3

131 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

134 för utskottet

151 för res. 2

4 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll res. 2.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 21 MP, 19 V

För res. 2: 70 M, 33 SD, 15 C, 17 L, 15 KD, 1 -

Avstod: 4 -

Frånvarande: 19 S, 13 M, 9 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 3 (Civila samhällets viktiga roll vid integration och för att motverka segregation)

1. utskottet

2. res. 4 (C)

3. res. 5 (V)

4. res. 6 (L)

Förberedande votering 1:

19 för res. 5

17 för res. 6

253 avstod

60 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Prot. 2017/18:104
25 april

Förberedande votering 2:

16 för res. 4

19 för res. 5

255 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Johan Andersson (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

238 för utskottet

19 för res. 5

32 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 34 SD, 21 MP, 14 KD, 5 -

För res. 5: 19 V

Avstod: 15 C, 17 L

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Annika Eclund (KD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 4 (Civila samhället bedriver svenskundervisning)

1. utskottet

2. res. 7 (M)

Votering:

218 för utskottet

72 för res. 7

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 34 SD, 21 MP, 13 C, 19 V, 17 L, 15 KD, 5 -

För res. 7: 70 M, 2 C

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 6 (Stöd m.m.)

1. utskottet

2. res. 9 (SD)

Votering:

252 för utskottet

38 för res. 9

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 21 MP, 15 C, 19 V, 17 L, 15 KD, 1 -

För res. 9: 34 SD, 4 -

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU7 Kulturarvsfrågor

Punkt 4 (Demokratimuseum)

1. utskottet

2. res. 1 (L)

Votering:

273 för utskottet

17 för res. 1

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 34 SD, 21 MP, 15 C, 19 V, 15 KD, 5 -

För res. 1: 17 L

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 10 (Kulturarvet under jord)

1. utskottet

2. res. 4 (M)

Votering:

220 för utskottet

69 för res. 4

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 1 M, 34 SD, 21 MP, 15 C, 19 V, 17 L, 15 KD, 5 -

För res. 4: 69 M

Frånvarande: 20 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Matilda Ernkrans (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 11 (Det kyrkliga kulturarvet)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

252 för utskottet

37 för res. 5

1 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 21 MP, 15 C, 19 V, 17 L, 15 KD, 1 -

För res. 5: 34 SD, 3 -

Avstod: 1 -

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 15 (Vattenverksamheter som kulturminnen)

1. utskottet

2. res. 6 (KD)

Votering:

273 för utskottet

16 för res. 6

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2017/18:104
25 april

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 94 S, 70 M, 33 SD, 20 MP, 15 C, 19 V, 17 L, 5 -
För res. 6: 1 SD, 15 KD
Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 5 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 20 (Minnesdag och minnesmonument tillägnade kommunismens offer)

1. utskottet
2. res. 9 (SD)

Votering:

251 för utskottet

39 för res. 9

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 21 MP, 15 C, 19 V, 17 L, 15 KD

För res. 9: 34 SD, 5 -

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU16 Interparlamentariska unionen (IPU)

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU17 Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM)

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 21 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

TU12 EU:s dataskyddsförordning och lagstiftningen inom Näringsdepartementets ansvarsområden

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU39 Författningsändringar på finansmarknadsområdet med anledning av EU:s dataskyddsförordning

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU23 Riksbankens förvaltning 2017

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU27 Riksrevisionens årsredovisning för 2017

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU37 Kreditupplysningslagen och dataskyddsförordningen

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU21 Genomförande av säsongsanställningsdirektivet

Punkt 1 (Förutsättningar för tillstånd m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

251 för utskottet

39 för res. 1

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 21 MP, 15 C, 19 V, 17 L, 15 KD

För res. 1: 34 SD, 5 -

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Giltigt anställningsavtal)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

271 för utskottet

19 för res. 2

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 34 SD, 21 MP, 15 C, 17 L, 15 KD, 5 -

För res. 2: 19 V

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

SfU20 Ändringar i fråga om kommunplacering av ensamkommande barn

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU13 Polisfrågor

Punkt 7 (Brott mot välfärdssystemen)

1. utskottet

2. res. 5 (M, C, L, KD)

Votering:

173 för utskottet

117 för res. 5

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 34 SD, 21 MP, 19 V, 5 -

För res. 5: 70 M, 15 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 12 (Renodling av polisens arbetsuppgifter)

1. utskottet
2. res. 8 (L)

Votering:

263 för utskottet

17 för res. 8

9 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 69 M, 34 SD, 21 MP, 15 C, 19 V, 6 KD, 5 -

För res. 8: 17 L

Avstod: 9 KD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Åsa Coenraads (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Andreas Carlson, Jakob Forssmed, Lars-Axel Nordell och Magnus Oscarsson (alla KD) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 19 (Försvarsmaktens stöd till polisen)

1. utskottet
2. res. 12 (SD, -)

Votering:

165 för utskottet

39 för res. 12

86 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 20 MP, 15 C, 19 V, 17 L

För res. 12: 34 SD, 5 -

Avstod: 70 M, 1 MP, 15 KD

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 38 (Handläggningstiderna i vapenlicensärenden)

1. utskottet
2. res. 34 (M, C)

Votering:

165 för utskottet

86 för res. 34

39 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 21 MP, 19 V, 16 L, 15 KD

För res. 34: 70 M, 15 C, 1 L

Avstod: 34 SD, 5 -

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

JuU15 Processrättsliga frågor

Punkt 1 (Utökad användning av hemliga tvångsmedel m.m.)

1. utskottet
2. res. 2 (SD, -)

Votering:

180 för utskottet
40 för res. 2
69 avstod
60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 21 MP, 15 C, 19 V, 17 L, 15 KD

För res. 2: 1 M, 34 SD, 5 -

Avstod: 1 S, 68 M

Frånvarande: 19 S, 14 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Anna-Caren Säterberg (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Tina Ghasemi (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Betty Malmberg (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Punkt 2 (Datalagring)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C, L, KD)

Votering:

173 för utskottet
117 för res. 3
59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 34 SD, 21 MP, 19 V, 5 -

För res. 3: 70 M, 15 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 8 (Effektivare hantering av stöldbrott i butik m.m.)

1. utskottet
2. res. 10 (M, C, L, KD)

Votering:

174 för utskottet
116 för res. 10
59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 34 SD, 21 MP, 1 C, 19 V, 5 -

För res. 10: 70 M, 14 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Prot. 2017/18:104
25 april

Punkt 10 (Anonyma vittnen)

1. utskottet
  2. res. 12 (SD, -)
  3. res. 13 (L, KD)
- Förberedande votering:
42 för res. 12
32 för res. 13
216 avstod
59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 12.

Phia Andersson (S) och Håkan Svenneling (V) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

- 218 för utskottet
39 för res. 12
32 avstod
60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 20 MP, 15 C, 19 V

För res. 12: 34 SD, 5 -

Avstod: 17 L, 15 KD

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 5 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU25 Elektronisk övervakning av kontaktförbud

Punkt 2 (Ökad användning av kontaktförbud med elektronisk övervakning)

1. utskottet
2. res. 1 (C, L)

Votering:

- 257 för utskottet
33 för res. 1
59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 69 M, 34 SD, 21 MP, 19 V, 15 KD, 5 -

För res. 1: 1 M, 15 C, 17 L

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Johan Hultberg (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 7 (Kontaktförbud med elektronisk övervakning efter avtjänat fängelsestraff)

1. utskottet

2. res. 7 (SD, L, -)

Votering:

234 för utskottet

56 för res. 7

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 21 MP, 15 C, 19 V, 15 KD

För res. 7: 34 SD, 17 L, 5 -

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU27 Ordförandeskapet i domstol vid kollegial handläggning

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU15 Avfall och kretslopp

Punkt 1 (Nationella och EU-gemensamma åtgärder för en cirkulär ekonomi)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

172 för utskottet

117 för res. 1

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 33 SD, 21 MP, 19 V, 5 -

För res. 1: 70 M, 15 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 19 S, 13 M, 9 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 3 (Åtgärder för en cirkulär ekonomi inom livsmedelsproduktionen)

1. utskottet

2. res. 3 (M)

Votering:

206 för utskottet

70 för res. 3

14 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 34 SD, 21 MP, 1 C, 19 V, 17 L, 15 KD, 5 -

För res. 3: 70 M

Avstod: 14 C

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Prot. 2017/18:104
25 april

Punkt 8 (Övergripande främjandeåtgärder för materialåtervinning)

1. utskottet

2. res. 9 (SD)

3. res. 10 (C)

Förberedande votering:

39 för res. 9

15 för res. 10

236 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 9.

Huvudvotering:

218 för utskottet

39 för res. 9

32 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 69 M, 21 MP, 19 V, 15 KD

För res. 9: 34 SD, 5 -

Avstod: 15 C, 17 L

Frånvarande: 19 S, 14 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 10 (Mål för insamling och återvinning av textilier)

1. utskottet

2. res. 13 (SD, C, KD)

Votering:

221 för utskottet

69 för res. 13

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 21 MP, 19 V, 17 L

För res. 13: 34 SD, 15 C, 15 KD, 5 -

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 12 (Minskad förbrukning och spridning av plast)

1. utskottet

2. res. 17 (V)

3. res. 18 (L)

Förberedande votering:

21 för res. 17

17 för res. 18

251 avstod

60 frånvarande

Kammaren biträdde res. 17.

Maria Andersson Willner (S) och Janine Alm Ericson (MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:
202 för utskottet
19 för res. 17

68 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 21 MP, 1 L, 15 KD, 1 -

För res. 17: 19 V

Avstod: 33 SD, 15 C, 16 L, 4 -

Frånvarande: 19 S, 13 M, 9 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU21 Bemyndigande i terrängkörningslagen

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU9 Arbetsrätt

Punkt 2 (Provanställning)

1. utskottet

2. res. 4 (M, C, L, KD)

Votering:

172 för utskottet

117 för res. 4

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 34 SD, 20 MP, 19 V, 5 -

För res. 4: 70 M, 15 C, 17 L, 15 KD

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 5 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 3 (Stärkt anställningsskydd)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

271 för utskottet

19 för res. 5

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 34 SD, 21 MP, 15 C, 17 L, 15 KD, 5 -

För res. 5: 19 V

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Prot. 2017/18:104
25 april

Punkt 5 (Turordningsreglerna)

1. utskottet

2. res. 8 (SD)

3. res. 11 (KD)

Förberedande votering:

37 för res. 8

15 för res. 11

237 avstod

60 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

131 för utskottet

36 för res. 8

123 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 1 SD, 21 MP, 14 C, 1 V

För res. 8: 33 SD, 1 C, 2 -

Avstod: 70 M, 18 V, 17 L, 15 KD, 3 -

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Peter Helander (C) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 8 (Utökad rätt till ledighet)

1. utskottet

2. res. 16 (SD)

Votering:

147 för utskottet

39 för res. 16

104 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 21 MP, 15 C, 17 L

För res. 16: 34 SD, 5 -

Avstod: 70 M, 19 V, 15 KD

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Punkt 10 (Proportionalitetsprincip)

1. utskottet

2. res. 21 (L)

Votering:

188 för utskottet

15 för res. 21

86 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 34 SD, 21 MP, 15 C, 19 V, 5 -

För res. 21: 15 L

Avstod: 70 M, 1 L, 15 KD

Frånvarande: 19 S, 13 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 3 L, 1 KD, 3 -

Bengt Eliasson (L) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 11 (Utstationering av arbetstagare)

1. utskottet

2. res. 22 (M, C, L, KD)

Votering:

155 för utskottet

114 för res. 22

20 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 34 SD, 21 MP, 1 C, 5 -

För res. 22: 69 M, 14 C, 17 L, 14 KD

Avstod: 19 V, 1 KD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 8 SD, 4 MP, 7 C, 2 V, 2 L, 1 KD, 3 -

Beatrice Ask (M) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Erik Slottnér (KD) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 22 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2017/18:216 En ny lag om försäkringsdistribution

§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 24 april

2017/18:1220 Säkerställande av fungerande snöröjning

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2017/18:1221 Arbetsituationen hos socialtjänsten

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet *Lena Hallengren* (S)

Prot. 2017/18:104
25 april
-----

§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 24 april

2017/18:1165 Nedlagd flyglinje Mora-Arlanda

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

den 25 april

2017/18:1182 Jordbruksstödet

av *Åsa Coenraads* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:1188 Utbyggnaden av E22

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:1193 Saklighet och opartiskhet från statliga tjänstemän

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

§ 25 Kammaren åtskildes kl. 16.24.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 14 anf. 39 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 71 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 19 anf. 101 (delvis) och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 2 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning.....	2
§ 5 EU:s dataskyddsförordning och lagstiftningen inom	
Näringsdepartementets ansvarsområden	2
Trafikutskottets betänkande 2017/18:TU12	2
(Beslut fattades under § 21.).....	2
§ 6 Författningsändringar på finansmarknadsområdet med	
anledning av EU:s dataskyddsförordning	2
Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU39.....	2
(Beslut fattades under § 21.).....	2
§ 7 Riksbankens förvaltning 2017	2
Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU23.....	2
(Beslut fattades under § 21.).....	2
§ 8 Riksrevisionens årsredovisning för 2017	3
Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU27.....	3
(Beslut fattades under § 21.).....	3
§ 9 Kreditupplysningslagen och dataskyddsförordningen	3
Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU37.....	3
(Beslut fattades under § 21.).....	3
§ 10 Ändringar i vissa författningar inom	
Finansdepartementets ansvarsområde med anledning av	
EU:s dataskyddsreform.....	3
Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU41.....	3
(Beslut fattades under § 21.).....	3
§ 11 Genomförande av säsonganställningsdirektivet	3
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU21	3
Anf. 1 PAULA BIELER (SD).....	3
Anf. 2 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	5
Anf. 3 MATHIAS TEGNÉR (S)	6
Anf. 4 PAULA BIELER (SD) replik.....	7
Anf. 5 MATHIAS TEGNÉR (S) replik.....	7
Anf. 6 PAULA BIELER (SD) replik.....	8
Anf. 7 MATHIAS TEGNÉR (S) replik.....	8
Anf. 8 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	9
Anf. 9 MATHIAS TEGNÉR (S) replik.....	9
Anf. 10 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	10
Anf. 11 MATHIAS TEGNÉR (S) replik	10
(Beslut fattades under § 21.).....	10
§ 12 Ändringar i fråga om kommunplacering av	
ensamkommande barn	11
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU20	11
(Beslut fattades under § 21.).....	11
§ 13 Polisfrågor	11
Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU13.....	11

Anf. 12 KRISTER HAMMARBERGH (M).....	11
Anf. 13 ADAM MARTTINEN (SD)	13
Anf. 14 JOHAN HEDIN (C).....	15
Anf. 15 ROGER HADDAD (L).....	16
Anf. 16 ANDREAS CARLSON (KD).....	18
Anf. 17 ELIN LUNDGREN (S).....	20
Anf. 18 ROGER HADDAD (L) replik	22
Anf. 19 ELIN LUNDGREN (S) replik	22
Anf. 20 ROGER HADDAD (L) replik	23
Anf. 21 ELIN LUNDGREN (S) replik	23
Anf. 22 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	24
Anf. 23 ELIN LUNDGREN (S) replik	24
Anf. 24 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	24
Anf. 25 ELIN LUNDGREN (S) replik	25
Anf. 26 ADAM MARTTINEN (SD) replik.....	25
Anf. 27 ELIN LUNDGREN (S) replik	26
Anf. 28 ADAM MARTTINEN (SD) replik.....	26
Anf. 29 ELIN LUNDGREN (S) replik	27
Anf. 30 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	27
Anf. 31 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	29
Anf. 32 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik.....	29
Anf. 33 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	30
Anf. 34 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik.....	30
Anf. 35 ADAM MARTTINEN (SD) replik.....	31
Anf. 36 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik.....	31
Anf. 37 ADAM MARTTINEN (SD) replik.....	32
Anf. 38 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik.....	32
(Beslut fattades under § 21.)	32
§ 14 Processrättsliga frågor	33
Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU15.....	33
Anf. 39 ANTI AVSAN (M)	33
Anf. 40 JOHAN HEDIN (C).....	35
Anf. 41 ROGER HADDAD (L).....	36
Anf. 42 ANDREAS CARLSON (KD).....	36
Anf. 43 PATRICK RESLOW (-)	38
Anf. 44 SUSANNE EBERSTEIN (S).....	39
Anf. 45 ANTI AVSAN (M) replik.....	40
Anf. 46 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik.....	41
Anf. 47 ANTI AVSAN (M) replik.....	41
Anf. 48 SUSANNE EBERSTEIN (S) replik.....	42
Anf. 49 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	42
Anf. 50 ANTI AVSAN (M) replik.....	43
Anf. 51 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik.....	43
Anf. 52 ANTI AVSAN (M) replik.....	44
Anf. 53 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik.....	44
(Beslut fattades under § 21.)	44
§ 15 Elektronisk övervakning av kontaktförbud	45
Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU25.....	45
Anf. 54 ADAM MARTTINEN (SD)	45
Anf. 55 ROGER HADDAD (L).....	46
Anf. 56 SANNE LENNSTRÖM (S).....	47

Anf. 57 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP).....	48
Anf. 58 PÅL JONSON (M).....	49
(Beslut fattades under § 21.).....	50
§ 16 Ordförandeskapet i domstol vid kollegial handläggning	50
Justitiekammarens betänkande 2017/18:JuU27	50
(Beslut fattades under § 21.).....	50
§ 17 Avfall och kretslopp.....	50
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18:MJU15	50
Anf. 59 SARA KARLSSON (S)	50
Anf. 60 GUNILLA NORDGREN (M).....	53
Anf. 61 SARA KARLSSON (S) replik	56
Anf. 62 GUNILLA NORDGREN (M) replik.....	56
Anf. 63 SARA KARLSSON (S) replik	57
Anf. 64 GUNILLA NORDGREN (M) replik.....	57
Anf. 65 MARTIN KINNUNEN (SD)	58
Anf. 66 EMMA NOHRÉN (MP)	60
Anf. 67 GUNILLA NORDGREN (M) replik.....	62
Anf. 68 EMMA NOHRÉN (MP) replik	62
Anf. 69 GUNILLA NORDGREN (M) replik.....	63
Anf. 70 EMMA NOHRÉN (MP) replik	63
Anf. 71 KRISTINA YNGWE (C)	64
Anf. 72 JENS HOLM (V)	66
Anf. 73 EMMA NOHRÉN (MP) replik	68
Anf. 74 JENS HOLM (V) replik	68
Anf. 75 EMMA NOHRÉN (MP) replik	69
Anf. 76 JENS HOLM (V) replik	69
Anf. 77 NINA LUNDSTRÖM (L)	69
Anf. 78 SARA KARLSSON (S) replik	72
Anf. 79 NINA LUNDSTRÖM (L) replik.....	72
Anf. 80 SARA KARLSSON (S) replik	73
Anf. 81 NINA LUNDSTRÖM (L) replik.....	73
Anf. 82 LARS-AXEL NORDELL (KD).....	73
Anf. 83 JENS HOLM (V) replik	76
Anf. 84 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik.....	76
Anf. 85 JENS HOLM (V) replik	77
Anf. 86 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik.....	77
(Beslut fattades under § 21.).....	77
§ 18 Bemyndigande i terrängkörningslagen.....	77
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18:MJU21	77
(Beslut fattades under § 21.).....	77
§ 19 Arbetsrätt	78
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2017/18:AU9.....	78
Anf. 87 JESSIKA ROSWALL (M).....	78
Anf. 88 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	80
Anf. 89 ANNIKA QARLSSON (C).....	83
Anf. 90 ALI ESBATI (V).....	85
Anf. 91 SAID ABDU (L)	88
Anf. 92 ALI ESBATI (V) replik	90
Anf. 93 SAID ABDU (L) replik.....	90
Anf. 94 ALI ESBATI (V) replik	91

Anf. 95 SAID ABDU (L) replik.....	91
Anf. 96 ERIK SLOTTNER (KD).....	92
Anf. 97 ALI ESBATI (V) replik	94
Anf. 98 ERIK SLOTTNER (KD) replik	94
Anf. 99 ALI ESBATI (V) replik	95
Anf. 100 ERIK SLOTTNER (KD) replik	95
Anf. 101 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S)	96
Anf. 102 JESSIKA ROSWALL (M) replik	99
Anf. 103 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik	99
Anf. 104 JESSIKA ROSWALL (M) replik	100
Anf. 105 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik	100
Anf. 106 ANNIKA QARLSSON (C) replik	101
Anf. 107 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik	101
Anf. 108 ANNIKA QARLSSON (C) replik	102
Anf. 109 HELÉN PETTERSSON i Umeå (S) replik	102
Anf. 110 MARCO VENEGAS (MP)	103
Anf. 111 PATRIK BJÖRCK (S)	103
(Beslut fattades under § 21.)	104
Ajournering.....	105
Återupptaget sammanträde.....	105
§ 20 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 19 april.....	105
KrU3 Civila samhället inklusive trossamfund	105
KrU7 Kulturarvsfrågor	107
UU16 Interparlamentariska unionen (IPU)	108
UU17 Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM)	108
§ 21 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	108
TU12 EU:s dataskyddsförordning och lagstiftningen inom Näringsdepartementets ansvarsområden	108
FiU39 Författningsändringar på finansmarknadsområdet med anledning av EU:s dataskyddsförordning.....	108
FiU23 Riksbankens förvaltning 2017.....	108
FiU27 Riksrevisionens årsredovisning för 2017	108
FiU37 Kreditupplysningslagen och dataskyddsförordningen	108
FiU41 Ändringar i vissa författningar inom Finansdepartementets ansvarsområde med anledning av EU:s dataskyddsreform	109
SfU21 Genomförande av säsongsanställningsdirektivet	109
SfU20 Ändringar i fråga om kommunplacering av ensamkommande barn.....	109
JuU13 Polisfrågor.....	109
JuU15 Processrättsliga frågor.....	111
JuU25 Elektronisk övervakning av kontaktförbud.....	112
JuU27 Ordförandeskapet i domstol vid kollegial handläggning	113
MJU15 Avfall och kretslopp	113
MJU21 Bemyndigande i terrängkörningslagen.....	115
AU9 Arbetsrätt	115

§ 22 Bordläggning.....	117	Prot. 2017/18:104
§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	117	25 april
§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	118	-----
§ 25 Kammaren åtskildes kl. 16.24.....	118	